

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ
ΚΕΝΤΡΟ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ &
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ειδικός Στόχος(2.2)
Κατηγορία Πράξης (2.2.2)
Άξονας Προτεραιότητας(4,5, 6)

Ε.Π.
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΜΕΙΝΒΒΛΩΜΙΣΗ

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**«Η Εφαρμογή του Διεθνούς και Ευρωπαϊκού δικαίου
Περιβάλλοντος στην Ελλάδα»**

Θεσμικό Πλαίσιο για την Αειφόρο Ανάπτυξη

Αγγελική Καλλία – Αντωνίου
Δρ. Νομικής, Δικηγόρος Παρ' Αρείω Πάγω,
Εμπειρογνώμων στο Ευρωπαϊκό Περιβαλλοντικό Δίκαιο

ankallia@auth.gr

www.kallialaw.gr

Μάρτιος 2011

Πίνακας περιεχομένων

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
Α. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ.....	6
Β. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ.....	11
1. Εισαγωγή.....	11
2. Εκπομπές συγκεκριμένων ρύπων.....	13
3. Εκπομπές από εγκαταστάσεις.....	16
4. Εκπομπές από αυτοκίνητα οχήματα.....	19
5. Διεθνής Σύμβαση για την κλιματική αλλαγή.....	22
5.1. Μέτρα σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.....	22
5.2. Το Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της Ε. Ένωσης.....	24
6. Ατμοσφαιρική ρύπανση και ενέργεια.....	29
7. Αρμόδιοι Φορείς.....	33
Γ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ.....	35
1. Εισαγωγή.....	35
2. Το νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων της Ε. Ένωσης.....	36
3. Το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων.....	37
4. Κανονιστικές Πράξεις που προβλέπονται από το Ν. 3199 και δεν έχουν ακόμα εκδοθεί.....	43
4.1. Δίκτυο παρακολούθησης ποιότητας και ποσότητας των υδάτων.....	43
4.2. Επιβολή κυρώσεων από τους ΟΤΑ.....	43
4.3. Υδροσκόπιο.....	43
4.4. Προϊσχύουσες άδειες.....	44
4.5. Εθνική Επιτροπή Υδάτων.....	44
4.6. Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας.....	44
5. Συμπεράσματα.....	45
6. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Αντιμετώπιση της Λειψυδρίας.....	46
6.1. Δεδομένα.....	46
6.2. Η Ευρωπαϊκή πολιτική.....	47
6.3. Καλά Παραδείγματα.....	50
7. Η Αντιμετώπιση των Πλημμυρών.....	50
7.1. Εισαγωγή.....	50
7.2. Η πολιτική της Ε. Ένωσης.....	51
7.3. Υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα.....	53
8. Παραρτημα: καταλογος οδηγιων και ενσωματωση τους στο εθνικο δικαιο.....	53
Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ.....	65
1. Εισαγωγή.....	65
2. Γενικό Νομοθετικό Πλαίσιο.....	65
2.1. Βασικές Αρχές Διαχείρισης Αποβλήτων.....	66
2.2. Η Οδηγία Πλαίσιο για τα απόβλητα.....	67
2.3. Η Οδηγία για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων.....	75
2.4. Η Οδηγία για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων.....	81
2.5. Οδηγία για την καύση των αποβλήτων.....	83
2.6. Κανονισμός για τη μεταφορά των αποβλήτων.....	84
2.7. Οδηγία για τη διάθεση των PCBs και PCTs.....	86
2.8. Οδηγία για τη διαχείριση των αποβλήτων από εξορυκτικές βιομηχανίες.....	86
2.9. Οδηγία για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασιών.....	87
2.10. Εθνικό νομικό πλαίσιο για την ανακύκλωση.....	88
2.12. Βιολογική ιλύς από Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων (ΕΕΛ).....	96

3. Η Ελλάδα ενόπιον του ΔΕΕ.....	99
4. Τα οικονομικά μέσα	99
5. Συμπέρασμα.....	102
Ε. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ.	104
1. Εισαγωγή.....	104
2. Νομικό Πλαίσιο για τη προστασία της Φύσης και της βιοποικιλότητας της Ε. Ένωσης	106
2.3. Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα.....	117
2.4. Παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα	118
2.5. Διεθνείς Συμβάσεις	120
3. Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς και Τρόφιμα 123	
3.1 Εισαγωγή.....	123
3.2. Το ειδικό νομικό καθεστώς.....	124
3.3. Συμπεράσματα.....	130
ΣΤ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	132
1. Το δίκαιο περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης	132
2. Τα Χαρακτηριστικά του δικαίου περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης.....	133
3. Μηχανισμοί ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο	133
3.1. Γενική επισκόπηση.....	133
3.2. Το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.....	136
4. Μηχανισμοί ελέγχου σε εθνικό επίπεδο	141
4.2 Γενικός μηχανισμός ελέγχου.....	141
4.3 Ειδικοί μηχανισμοί ελέγχου	141
5. Εκκρεμείς υποθέσεις στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) για θέματα προστασίας περιβάλλοντος.	144
5.1. Απόβλητα –Λύματα	144
5.2.Ατμόσφαιρα	146
5.3.Βιομηχανία.....	146
5.4.Βιοποικιλότητα.....	147
5.5.Ενέργεια	149
6. Αποτύπωση αδυναμιών και προτάσεις	149
Ζ. ΠΗΓΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	152
1. Ιστοσελίδες	152
2. Βιβλία	155
3. Άρθρα	156

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

N:	Νόμος
Δ:	Νομοθετικό Διάταγμα
ΠΔ:	Προεδρικό Διάταγμα
ΚΥΑ:	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΥΑ:	Υπουργική Απόφαση
ΠΥΣ:	Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου
ΣΕΚ:	Συνθήκες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΣΕΕ:	Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΛΕΕ:	Συνθήκη Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΔΕΕ:	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ε.Επιτροπή:	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΟΠ:	Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος
ΟΟΣΑ:	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Αρθ:	Άρθρο
ΦΕΚ:	Φύλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης
ΕΕ L:	Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τεύχος Legislation (Νομοθεσία)
ΣτΕ:	Συμβούλιο της Επικρατείας
ΥΠΕΚΑ:	Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
ΕΚΠΑΑ:	Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης
ΕΟΕΔΣΑΠ:	Εθνικός Οργανισμός Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων

ΝΠΔΔ:	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ:	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΑΠΕ:	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
ΓΤΟ:	Γενετικά Τροποποιημένοι Οργανισμοί
ΓΤΤ:	Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα
ΕΣΔΑ:	Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Αποβλήτων
ΕΣΔΕΑ:	Εθνικός Σχεδιασμός Διαχείρισης Επικινδύνων Αποβλήτων
ΧΥΤΑ:	Χώροι Υγεινομικής Ταφής Αποβλήτων
ΧΥΤΥ:	Χώροι Υγεινομικής Ταφής Υπολειμάτων
ΦοΔΣΑ:	Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΚΕΝΑΚ:	Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων
ΠΟΥ:	Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (World Health Organization)
BET:	Best Available Technology
BETNEEC:	Best Available Technology Not Entailing Excessive Costs
GMES:	Global Monitoring for Environment and Security
INSPIRE:	Infrastructure for SPatial InfoRmation in Europe
WISE:	Water Information System for Europe

A. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το δίκαιο για την προστασία του περιβάλλοντος, σε παγκόσμιο, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο άρχισε να αναπτύσσεται την δεκαετία του 1970, ως απάντηση στα προβλήματα σοβαρής υποβάθμισης και ρύπανσης του περιβάλλοντος.

Στη Σύνοδο κορυφής στο Παρίσι το 1972 τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν να στραφούν στην προστασία του περιβάλλοντος, ζήτησαν δε από την Ε. Επιτροπή να εκπονήσει πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον.

Το 1973 εγκρίθηκε το πρώτο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον για την χρονική περίοδο 1973-1976. Σταδιακά το περιβάλλον εντάσσεται όλο και περισσότερο στις προτεραιότητες της ευρωπαϊκής πολιτικής.

Το 1987 η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη εισάγει άρθρα για την προστασία του περιβάλλοντος και καθιστά την Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπεύθυνη για την προστασία του.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, το 1993, ανακήρυξε ως στόχο την αειφόρο ανάπτυξη (sustainable development) και εισήγαγε την αρχή της πρόληψης στην περιβαλλοντική πολιτική.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ, το 1997, ανήγαγε την αειφόρο ανάπτυξη σε πρωταρχικό στόχο της Ε. Ένωσης και την προστασία του περιβάλλοντος σε μία από τις απόλυτες προτεραιότητές της.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2009, καθορίζει τους στόχους της περιβαλλοντικής πολιτικής στα άρθρα 191 έως 193 ΣΛΕΕ, τα οποία παρατίθενται κατωτέρω, κάνοντας ειδική αναφορά στο πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής. Οι στόχοι της ενεργειακής πολιτικής περιλαμβάνονται στο άρθρο 194 ΣΛΕΕ και δίδεται έμφαση στην ενεργειακή απόδοση, την εξοικονόμηση ενέργειας και την ανάπτυξη πολιτικής αειφόρου ενέργειας. Η προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης αποτελεί πλέον ρητή υποχρέωση της Ε. Ένωσης και στις εξωτερικές σχέσεις της με τις αναπτυσσόμενες χώρες σύμφωνα με το άρθρο 21 ΣΕΕ.

Στις συντρέχουσες αρμοδιότητες της Ε. Ένωσης, μαζί με τα κράτη μέλη, εντάσσεται η προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 4 ΣΛΕΕ), ενώ στις

αποκλειστικές αρμοδιότητες εντάσσεται η διατήρηση των βιολογικών πόρων της θάλασσας και η αλιευτική πολιτική (άρθρο 3 ΣΛΕΕ).

Άρθρο 191 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 174 της ΣΕΚ)

1. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος συμβάλλει στην επιδίωξη των ακόλουθων στόχων:

τη διατήρηση, προστασία και βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, την προστασία της υγείας του ανθρώπου,

τη συνετή και ορθολογική χρησιμοποίηση των φυσικών πόρων,

την προώθηση, σε διεθνές επίπεδο, μέτρων για την αντιμετώπιση των περιφερειακών ή παγκόσμιων περιβαλλοντικών προβλημάτων, και ιδίως την καταπολέμηση της αλλαγής του κλίματος.

2. Η πολιτική της Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος αποβλέπει σε υψηλό επίπεδο προστασίας και λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των καταστάσεων στις διάφορες περιοχές της Ένωσης. Στηρίζεται στις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης, της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος, κατά προτεραιότητα στην πηγή, καθώς και στην αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Στο πλαίσιο αυτό, τα μέτρα εναρμόνισης που ανταποκρίνονται σε ανάγκες προστασίας του περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, όπου ενδείκνυται, ρήτρα διασφάλισης που εξουσιοδοτεί τα κράτη μέλη να λαμβάνουν, για μη οικονομικούς περιβαλλοντικούς λόγους, προσωρινά μέτρα υποκειμένα σε διαδικασία ελέγχου της Ένωσης.

3. Κατά την εκπόνηση της πολιτικής της στον τομέα του περιβάλλοντος, η Ένωση λαμβάνει υπόψη:

τα διαθέσιμα επιστημονικά και τεχνικά δεδομένα,

τις συνθήκες του περιβάλλοντος στις διάφορες περιοχές της Ένωσης,

τα πλεονεκτήματα και τις επιβαρύνσεις που μπορούν να προκύψουν από τη δράση ή την απουσία δράσης,

την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ένωσης στο σύνολό της και την ισόρροπη ανάπτυξη των περιοχών της.

4. Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, η Ένωση και τα κράτη μέλη συνεργάζονται με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς. Ο τρόπος της συνεργασίας της Ένωσης μπορεί να αποτελεί αντικείμενο συμφωνιών μεταξύ της Ένωσης και των ενδιαφερομένων τρίτων μερών.

Το προηγούμενο εδάφιο δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να διαπραγματεύονται στα πλαίσια διεθνών οργανισμών και να συνάπτουν διεθνείς συμφωνίες.

Άρθρο 192 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 175 της ΣΕΚ)

1. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, αποφασίζουν, σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, τις δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Ένωση για την υλοποίηση των στόχων που αναφέρονται στο άρθρο 191.

2. Κατά παρέκκλιση από τη διαδικασία λήψεως αποφάσεως της παραγράφου 1 και με την επιφύλαξη του άρθρου 114, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομόφωνα, σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία, μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει:

α) διατάξεις κυρίως φορολογικού χαρακτήρα

β) τα μέτρα που επηρεάζουν:

τη χωροταξία,

την ποσοτική διαχείριση των υδάτινων πόρων ή εκείνα που επιδρούν αμέσως ή εμμέσως στη διαθεσιμότητα των εν λόγω πόρων,

τις χρήσεις της γης, εξαιρουμένης της διαχείρισης των αποβλήτων·

γ) τα μέτρα που επηρεάζουν αισθητά την επιλογή ενός κράτους μέλους μεταξύ διαφορετικών πηγών ενέργειας και τη γενική διάρθρωση του ενεργειακού του εφοδιασμού.

Το Συμβούλιο, αποφασίζοντας ομοφώνως προτάσει της Επιτροπής και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, μπορεί να καταστήσει τη συνήθη νομοθετική διαδικασία εφαρμοστέα στους τομείς του πρώτου εδαφίου.

3. Τα προγράμματα γενικών δράσεων που θέτουν τους επιδιωκόμενους πρωταρχικούς στόχους θεσπίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, που αποφασίζουν σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία και μετά από διαβούλευση με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών.

Τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των εν λόγω προγραμμάτων θεσπίζονται σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ή

στην παράγραφο 2, ανάλογα με την περίπτωση.

4. Με την επιφύλαξη ορισμένων μέτρων που θεσπίζει η Ένωση, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση και την εφαρμογή της πολιτικής στον τομέα του περιβάλλοντος.

5. Υπό την επιφύλαξη της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», εάν ένα μέτρο που βασίζεται στις διατάξεις της παραγράφου 1 συνεπάγεται δυσανάλογο κόστος για τις δημόσιες αρχές κράτους μέλους, το εν λόγω μέτρο προβλέπει τις κατάλληλες διατάξεις υπό μορφή:

προσωρινών παρεκκλίσεων ή/και

οικονομικής στήριξης από το Ταμείο Συνοχής που ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 177.

Άρθρο 193 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 176 της ΣΕΚ)

Τα μέτρα προστασίας που θεσπίζονται δυνάμει του άρθρου 192 δεν εμποδίζουν τα κράτη μέλη να διατηρούν και να θεσπίζουν μέτρα ενισχυμένης προστασίας. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμβιβάζονται με τις Συνθήκες και κοινοποιούνται στην Επιτροπή.

Οι πρώτες νομοθετικές πράξεις για το περιβάλλον αντιμετώπισαν σημειακά προβλήματα, όπως την ρύπανση των υδάτων υδροληψίας, ή την ρύπανση της ατμόσφαιρας από τα καυσαέρια των αυτοκινήτων, χωρίς να εντάσσονται στα πλαίσια μακροπρόθεσμων, στρατηγικών στόχων.

Άλλωστε η περιβαλλοντική πολιτική δεν συνδεόταν με τις λοιπές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, οι οποίες επηρέαζαν άμεσα την ποιότητα του περιβάλλοντος, όπως η γεωργική πολιτική ή η πολιτική μεταφορών.

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής πολιτικής στις άλλες πολιτικές (integration) άρχισε στην δεκαετία του 1990.

Σήμερα η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον καλύπτει όλο το εύρος των δραστηριοτήτων και των οχλήσεων προς το περιβάλλον και αριθμεί περισσότερες από 300 Κανονιστικές Πράξεις, οι οποίες έχουν την μορφή Κανονισμών, Οδηγιών ή Αποφάσεων, και οι οποίες ανανεώνονται συνεχώς και αντικαθίσταται από νεότερες Πράξεις, προσαρμοζόμενες στην επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο, αλλά και στη σοβαρότητα των περιβαλλοντικών κινδύνων.

Η Ελληνική νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος αποτελείται κατά 85% περίπου από την νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενσωμάτωση αυτής της νομοθεσίας στην Ελληνική έννομη τάξη γίνεται με την έκδοση Νόμων, Προεδρικών Διαταγμάτων ή Υπουργικών Αποφάσεων.

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (ΥΠΕΚΑ) φέρει το κύριο βάρος τόσο της εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας για το περιβάλλον με την ευρωπαϊκή, όσο και του ελέγχου της εφαρμογής της.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κάθε Ευρωπαϊκή Οδηγία απαιτεί για την ενσωμάτωσή της στην εθνική νομοθεσία τη λήψη μεταξύ 40 και 300 μέτρων.

Το δίκαιο περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης εντάσσεται κυρίως στο Δημόσιο Δίκαιο και ιδιαίτερα στο Διοικητικό Δίκαιο. Το Δημόσιο Δίκαιο αποτελεί το κύριο μέσο πραγμάτωσης του δημοσίου συμφέροντος και η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί δημόσιο συμφέρον.

Το ελληνικό Σύνταγμα του 1974 προστατεύει το περιβάλλον στο άρθρο 24 αυτού και στο άρθρο 117 το οποίο αναφέρεται στα δάση.

Παράλληλα και συμπληρωματικά με το Δημόσιο Δίκαιο, το Ιδιωτικό Δίκαιο με τις διατάξεις που αφορούν την προστασία της προσωπικότητας και της ιδιοκτησίας δίνει την δυνατότητα στον πολίτη να διεκδικήσει την προστασία του περιβάλλοντος.

Σήμερα παρατηρείται διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον και ανησυχία των πολιτών για το περιβάλλον.

Σύμφωνα με το ευρωβαρόμετρο 72% των ευρωπαίων επιθυμεί τη λήψη περισσότερων περιβαλλοντικών μέτρων, ενώ ποσοστό μεγαλύτερο του 35% των αναφορών που δέχεται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από ευρωπαίους πολίτες αφορούν το περιβάλλον.

Είναι ανησυχητικό το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε Έκθεση που εκπονήθηκε το 2009 από την Διεθνή Επιτροπή για τη Βιώσιμη Διαχείριση Πόρων, σε συνεργασία με το Πρόγραμμα Περιβάλλοντος του ΟΗΕ και την Ε. Επιτροπή, με θέμα: «Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις από την Παραγωγή και Κατανάλωση: Ιεράρχηση Προϊόντων και Υλικών», ότι όσο αυξάνει η ευμάρεια τόσο επιδεινώνονται τα περιβαλλοντικά προβλήματα μεγάλης κλίμακας, όπως η κατανάλωση ενέργειας και οι εκπομπές θερμοκηπίου. Η Έκθεση καταλήγει ότι πρέπει άμεσα να μεταβούμε σε μία οικονομία αποδοτικής χρήσης των πόρων.

B. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ

1. Εισαγωγή

Η αντιμετώπιση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου που ευθύνονται για την κλιματική αλλαγή αποτελεί σήμερα την πρώτη προτεραιότητα της Ε. Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος. Η ατμοσφαιρική ρύπανση εκτιμάται ότι σκοτώνει πρόωρα στην Ε. Ένωση περίπου 370.000 άτομα ετησίως και προκαλεί απώλεια 200 εκατομμυρίων ημερών εργασίας, ενώ τα φαινόμενα οξίνισης και ευτροφισμού καταστρέφουν το περιβάλλον. Από τη δεκαετία του 1970 η Ε. Ένωση λαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα. Τα πρώτα μέτρα αφορούσαν τις εκπομπές αερίων από αυτοκίνητα οχήματα, δεδομένου ότι η μη εναρμόνιση της σχετικής νομοθεσίας οδηγούσε στην παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας τους και στη διαστρέβλωση του ανταγωνισμού.

Κατά τη δεκαετία του 1980 τα μέτρα επεκτάθηκαν στην καταπολέμηση της ρύπανσης από βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Από το 1986 υιοθετούνται μέτρα για την προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση, ενώ κατά τη δεκαετία του 1990 θεσπίστηκαν μέτρα για την εκπομπή συγκεκριμένων ρύπων στην ατμόσφαιρα.

Σήμερα η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ατμοσφαιρική ρύπανση αριθμεί περισσότερες από 90 Οδηγίες, Κανονισμούς και Αποφάσεις που καθορίζουν τα όρια εκπομπής συγκεκριμένων ρύπων, καθώς και τα όρια εκπομπής από συγκεκριμένες πηγές ρύπανσης (σταθερές εγκαταστάσεις, αυτοκίνητα οχήματα, καύσιμα αυτοκινήτων οχημάτων, καύσιμα σταθερών εγκαταστάσεων, παραγωγή και χρήση ενέργειας). Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί ένα από τα θέματα για τα οποία το Έκτο Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον (Απόφαση 1600/2002, ΕΕ L 242, 10.9.2002) προβλέπει την εκπόνηση θεματικής στρατηγικής. Η στρατηγική αυτή προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με Ανακοίνωσή της, προς

το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τον Σεπτέμβριο του 2005. Σε σχέση με την κατάσταση που επικρατούσε το 2000, η στρατηγική καθορίζει μακροπρόθεσμους στόχους, ως το έτος 2020, που είναι οι εξής:

1. Μείωση κατά 47% της απώλειας προσδόκιμου επιβίωσης εξαιτίας έκθεσης σε σωματίδια,
2. Μείωση κατά 10% των περιπτώσεων οξείας θνησιμότητας εξαιτίας του όζοντος,
3. Μείωση των πλεονασμάτων όξινων επικαθίσεων κατά 74% και 39% στις δασικές ζώνες και στις επιφάνειες γλυκών νερών αντίστοιχα,
4. Μείωση κατά 43% των ζωνών στον οποίων τα οικοσυστήματα παρατηρείται ευτροφισμός.

Η υλοποίηση των ανωτέρω στόχων προϋποθέτει, σε σχέση με τις τιμές του 2000, μείωση των εκπομπών: SO₂ κατά 82%, NO_x κατά 60%, πτητικών οργανικών ενώσεων κατά 51%, αμμωνίας κατά 27%, πρωτογενών PM_{2.5} (σωματίδια που εκπέμπονται απευθείας στον αέρα) κατά 59%.

Η αύξηση του κόστους σε σχέση με τη δαπάνη που απαιτούν τα σημερινά μέτρα ανέρχεται σε 7,1 δις ευρώ ετησίως. Η αναμενόμενη εξοικονόμηση πόρων, ως αποτέλεσμα της στρατηγικής, εκτιμάται σε 42 δις ευρώ ετησίως. Ο αριθμός των πρόωρων θανάτων αναμένεται να μειωθεί από 370.000 το 2000 σε 230.000 το 2020.

Το 2008 υιοθετήθηκε η Οδηγία - πλαίσιο για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και τον καθαρότητα του αέρα στην Ευρώπη, 2008/50, ΕΕ L 152/1 11.6.2008, η οποία αντιμετωπίζει σφαιρικά την ατμοσφαιρική ρύπανση. Η Οδηγία από τον Ιούνιο του 2010, ημερομηνία έως την οποία τα κράτη μέλη όφειλαν να την ενσωματώσουν στην έννομη τάξη τους, καταργεί τις Οδηγίες 96/62, 99/30 και 2002/3 οι οποίες παρουσιάζονται καρωτέρω. Στην Ελλάδα δεν έχει ακόμα ενσωματωθεί, αλλά αναμένεται να εκδοθεί η πράξη ενσωμάτωσης μέχρι τον Μάιο του 2011.

Η ισχύουσα νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- α) εκπομπές συγκεκριμένων ρύπων,
- β) εκπομπές από εγκαταστάσεις,
- γ) εκπομπές από τα αυτοκίνητα οχήματα,
- δ) εκπομπές από τα καύσιμα,
- ε) εκπομπές ρύπων κατά την παραγωγή ενέργειας,
- στ) συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε Διεθνείς Συμβάσεις.

2. Εκπομπές συγκεκριμένων ρύπων

Οι ρύποι για τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καθορίσει οριακές τιμές είναι οι ακόλουθοι: διοξείδιο του θείου, διοξείδιο του αζώτου, οξείδια του αζώτου, αιωρούμενα σωματίδια, μόλυβδος (1999), βενζόλιο, μονοξείδιο του άνθρακα (2000), όζον (1992 που αντικαταστάθηκε με νέες τιμές το 2002), πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες, νικέλιο, κάμιο, αρσενικό και υδράργυρος (2004). Οι οριακές τιμές καθορίστηκαν με βάση Οδηγία πλαίσιο που εκδόθηκε το 1996 και με τέσσερις θυγατρικές Οδηγίες που ακολούθησαν τα έτη 1999, 2000, 2002 και 2004.

- ***Οδηγία πλαίσιο, 96/62 για την εκτίμηση και τη διαχείριση της ποιότητας του αέρα του περιβάλλοντος.***

Θεσπίζονται οι βασικές αρχές μιας κοινής στρατηγικής με σκοπό αφ' ενός μεν τον καθορισμό στόχων ποιότητας του αέρα, αφ' ετέρου δε τη συστηματική ενημέρωση του κοινού για τα επίπεδα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Ορίζονται οριακές τιμές για τους ρύπους: διοξείδιο του θείου, διοξείδιο του αζώτου, αιωρούμενα σωματίδια, μόλυβδος, πολυκυκλικοί αρωματικοί υδρογονάνθρακες, νικέλιο, βενζόλιο, μονοξείδιο του άνθρακα, όζον, κάμιο, αρσενικό και υδράργυρος.

Η εκτίμηση της ποιότητας του αέρα είναι υποχρεωτική στις κατοικημένες περιοχές, με πληθυσμό άνω των 250.000 κατοίκων, καθώς και στις

περιοχές όπου οι συγκεντρώσεις προσεγγίζουν τις οριακές τιμές. Η εκτίμηση της ποιότητας του αέρα πραγματοποιείται με τις μεθόδους της μέτρησης, της προσομοίωσης βάσει μαθηματικών μοντέλων, με συνδυασμό των δύο προαναφερθέντων μεθόδων, ή κατ'εκτίμηση. Σε περίπτωση υπέρβασης των οριακών τιμών τα κράτη μέλη οφείλουν: α) να εφαρμόζουν προγράμματα αποκατάστασης, β) να ενημερώνουν τον πληθυσμό, γ) να καταρτίζουν κατάλογο των ζωνών και οικισμών όπου η ρύπανση υπερβαίνει τις οριακές τιμές.

Με βάση αυτήν την Οδηγία πλαίσιο εκδόθηκαν οι ακόλουθες τέσσερις θυγατρικές Οδηγίες:

- ***Πρώτη θυγατρική Οδηγία 99/30, σχετικά με τις οριακές τιμές διοξειδίου του θείου, διοξειδίου του αζώτου και οξειδίων του αζώτου, σωματιδίων και μολύβδου στον αέρα του περιβάλλοντος.*** Προβλέπει οριακές τιμές για τους ανωτέρω ρύπους. Ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ) 34/30.5.2002. Η εφαρμογή της ανήκει στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΚΑ.
- ***Δεύτερη θυγατρική Οδηγία 2000/69, σχετικά με τις οριακές τιμές για το βενζόλιο και το μονοξείδιο του άνθρακα στον περιβάλλοντα αέρα.*** Ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) 9238/332/2004. Η εφαρμογή της ανήκει στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΚΑ.
- ***Τρίτη θυγατρική Οδηγία 2002/3, σχετικά με το όζον στον περιβάλλοντα αέρα.*** Η Οδηγία αυτή αντικατέστησε την προγενέστερη Οδηγία 72 /1992, η οποία είχε ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με την ΠΥΣ 11/1997 που καταργήθηκε μεταγενέστερα. Προβλέπονται τιμές συγκέντρωσης του όζοντος που ανάλογα με την επικινδυνότητα διακρίνονται σε: α) κατώφλια προστασίας της υγείας, β) όρια προστασίας της βλάστησης, γ) κατώφλια ενημέρωσης του πληθυσμού, δ) κατώφλια συναγερμού του πληθυσμού. Η Οδηγία καθιερώνει κοινές μεθόδους και κριτήρια

για την αξιολόγηση των συγκεντρώσεων του όζοντος στην ατμόσφαιρα και καθορίζει μεσοπρόθεσμους (2010) και μακροπρόθεσμους στόχους. Ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO: World Health Organization) η Οδηγία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ενημερώνουν τους πολίτες για τις συγκεντρώσεις του όζοντος. Ειδικότερα όταν οι συγκεντρώσεις του όζοντος στα χαμηλά ατμοσφαιρικά στρώματα φθάνουν τα όρια συναγερμού, οι πολίτες καλούνται να παραμείνουν στα σπίτια τους και να έχουν κλειστά παράθυρα, ενώ τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για τη μείωση της συγκέντρωσης του όζοντος πχ. με τον περιορισμό της οδικής κυκλοφορίας. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 38638/2016/2005. Η εφαρμογή της ανήκει στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΚΑ. Με την Απόφαση 2004/279 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 19.3.2004, καθορίστηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές εφαρμογής της Οδηγίας.

➤ ***Τέταρτη θυγατρική Οδηγία 2004/107, σχετικά με το αρσενικό, το κάδμιο, τον υδράργυρο, το νικέλιο και τους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες στον ατμοσφαιρικό αέρα.*** Οι ανωτέρω ουσίες αποτελούν καρκινογόνους παράγοντες. Για τις ουσίες αυτές δεν υπάρχουν σαφείς κατώτερες τιμές (κατώφλια) σε ό,τι αφορά τις επιβλαβείς επιπτώσεις τους στην υγεία του ανθρώπου. Η Οδηγία προβλέπει την κατά το δυνατόν ασθενέστερη έκθεση του ανθρώπου στους εν λόγω ρύπους. Καθορίζει τις μεθόδους και τα κριτήρια εκτίμησης των συγκεντρώσεων και της εναπόθεσης αυτών των ουσιών. Ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 22306/1075/Ε103/2007 και εμπίπτει στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΚΑ.

- ***Οδηγία 2001/81, σχετικά με τα εθνικά ανώτατα όρια για ορισμένους ατμοσφαιρικούς ρύπους.*** Η Οδηγία αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο της στρατηγικής για την καταπολέμηση της όξινης βροχής. Καθορίζει ανώτατα όρια εκπομπών για τέσσερις ρύπους: διοξείδιο του θείου, οξείδια του αζώτου, πτητικές οργανικές ενώσεις και αμμωνία. Οι ρύποι αυτοί ευθύνονται για τα φαινόμενα οξίνισης και ευτροφισμού του εδάφους και

για τη δημιουργία τροποσφαιρικού όζοντος, το λεγόμενο νοσηρό όζον που δημιουργείται σε χαμηλό ύψος. Η Οδηγία ενσωματώθηκε με την ΚΥΑ 29459/1510/2005, ΦΕΚ 992/Β/14.7.2005. Με την ΥΑ 38030/2127/Ε103/2008, ΦΕΚ1901/Β/17.9.2008 εγκρίθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα Μείωσης των Εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων, σύμφωνα με το άρθρο 7 της προαναφερόμενης ΚΥΑ. Η εφαρμογή της Οδηγίας της ανήκει στην αρμοδιότητα του ΥΠΕΚΑ.

3. Εκπομπές από εγκαταστάσεις

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λάβει νομοθετικά μέτρα για τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν ορισμένους τύπους καυσίμου (1984), για τη ρύπανση από αμίαντο (1987), τις εγκαταστάσεις που περικλείουν κίνδυνο να προκαλέσουν ατύχημα μεγάλης έκτασης (2003, 1996), τις εγκαταστάσεις καύσης αστικών απορριμμάτων (2000), τις ιδιαίτερα ρυπογόνες βιομηχανίες, όπως παραγωγής ενέργειας, χημικές, εξορυκτικές, παραγωγής μετάλλου κ.ά. (1996, 2008), τις εγκαταστάσεις που προκαλούν ρύπανση διοξειδίου τιτανίου (1992, 1982, 1978), τις εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν διαλύτες (1996) και τις μεγάλες εγκαταστάσεις (2001).

- *Οδηγία 84/360, σχετικά με την καταπολέμηση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης από βιομηχανικές εγκαταστάσεις.* Η Οδηγία στοχεύει στη μείωση των εκπομπών από την καύση ορισμένων τύπων υγρών καυσίμων. Θεσπίζεται ένα γενικό πλαίσιο προστασίας βάσει του οποίου απαιτείται προηγούμενη άδεια για την εκμετάλλευση, ή την ουσιαστική τροποποίηση των βιομηχανικών εγκαταστάσεων που μπορούν να προκαλέσουν ατμοσφαιρική ρύπανση. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τις ΚΥΑ 69269/5389/25.10.1990 και ΚΥΑ 75308/5512/2.11.1990. Η Οδηγία 2008/1 κατήργησε την ανωτέρω Οδηγία από τις 30.10. 2007.

- *Οδηγία 87/217, σχετικά με την πρόληψη και τη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος από τον αμίαντο.* Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 8243/1113/1991.

-*Οδηγίες 92/112, 82/883, 78/176 σχετικά με την ρύπανση που προκαλείται από απόβλητα βιομηχανίας διοξειδίου τιτανίου.* Η νέα

Οδηγία **2010/75 για τις βιομηχανικές εκπομπές**, καταργεί και υποκαθιστά τις ανωτέρω τρεις Οδηγίες από 7.1.2014.

- **Οδηγία 2003/105 περί του κινδύνου ατυχημάτων μεγάλης εκτάσεως τον οποίον περικλείουν ορισμένες βιομηχανικές δραστηριότητες και τροποποίηση της Οδηγίας 96/82** (παλαιότερες Οδηγίες για το ίδιο θέμα είναι οι 88/610, και 82/501 που είχαν ενσωματωθεί με τις ΚΥΑ 77119/1993 και 18187/272/1988 οι οποίες καταργήθηκαν). Η Οδηγία του 2003 ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 12044/613/2007, ενώ η Οδηγία 96/82 με την ΚΥΑ 5697/590/2000.

- **Οδηγία 2000/76 για την αποτέφρωση των αποβλήτων**. Ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 22912/1117/2005, ΦΕΚ 759/Β/6.6.2005 (καταργήθηκαν η Οδηγία 89/369 και η προγενέστερη ΚΥΑ 82805/2224/1993). Επιβάλλει μέτρα για την πρόληψη και τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος από την αποτέφρωση των αποβλήτων. Η νέα Οδηγία **2010/75 για τις βιομηχανικές εκπομπές**, καταργεί και υποκαθιστά την Οδηγία 2000/768 από 7.1.2014.

- **Οδηγία 96/61, σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης, η οποία αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2008/1**. Η Οδηγία αυτή αφορά βιομηχανικές και γεωργικές δραστηριότητες υψηλού δυναμικού ρύπανσης. Οι δραστηριότητες αυτές, είναι οι ενεργειακές βιομηχανίες, βιομηχανίες παραγωγής και μεταποίησης μετάλλου, εξορυκτικές, χημικές και διαχείρισης αποβλήτων. Καθορίζεται η διαδικασία υποβολής αίτησης και χορήγησης ή ανανέωσης άδειας εκμετάλλευσης. Οι ελάχιστες απαιτήσεις που πρέπει να περιλαμβάνονται σε κάθε άδεια είναι οι ακόλουθες: α) οριακές τιμές εκπομπής ρύπων, β) παρακολούθηση απορρίψεων, γ) ελαχιστοποίηση διαμεθοριακής ρύπανσης ή ρύπανσης σε μεγάλη απόσταση.

Στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις δίδεται μεταβατική περίοδος ως τις 30.10.2007 για να συμμορφωθούν στις απαιτήσεις της Οδηγίας. Για την εφαρμογή της Οδηγίας εκδόθηκαν οι ακόλουθες πράξεις:

- Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρόοδος στην εφαρμογή της Οδηγίας 96/61, COM (2003) 354.
- Απόφαση 1999/391 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 31.5.1999 για το ερωτηματολόγιο σχετικά με την Οδηγία 96/61.
- Απόφαση 2000/479, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 17.7.2000 περί υιοθέτησης ενός ευρωπαϊκού μητρώου ρυπογόνων εκπομπών (EPER) σύμφωνα με το άρθρο 15 της Οδηγίας 96/61.

Η νέα Οδηγία **2010/75 για τις βιομηχανικές εκπομπές**, καταργεί και υποκαθιστά την Οδηγία 2008/1 από 7.1.2014.

- Οδηγία 2003/35 σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στην κατάρτιση ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων που αφορούν το περιβάλλον και την τροποποίηση, όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού, και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη των οδηγιών 85/337 και 96/61 του Συμβουλίου.

Η Οδηγία αυτή τροποποιεί την Οδηγία 96/61 ώστε να συμφωνεί με το περιεχόμενο της Σύμβασης του Aarhus. Η εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου έγινε με την ΚΥΑ 9269/470/2007 “Μέσα ένδικης προστασίας του κοινού κατά πράξεων ή παραλείψεων της διοίκησης σχετικά με θέματα ενημέρωσης και συμμετοχής του κατά τη διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, σύμφωνα με τα αρθ. 4,5 του Ν.1650/1986, όπως αντικαταστάθηκαν με τα αρθ. 2,3 του Ν. 3010/2002 και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις των αρθ. 3 (παρ. 7) και 4 παρ. 4 της Οδηγίας 2003/35 και 96/61”.

- Οδηγία 99/13, για τον περιορισμό της εκπομπής πτητικών οργανικών ενώσεων που οφείλονται στη χρήση διαλυτών σε ορισμένες δραστηριότητες και εγκαταστάσεις. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να καταρτίσουν εθνικά σχέδια περιορισμού ρύπων, τα οποία θα περιλαμβάνουν μέτρα τοποθέτησης κατάλληλου εξοπλισμού, αντικατάστασης επικίνδυνων ουσιών, υποβολής των εθνικών σχεδίων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση, προσδιορισμού οριακών τιμών,

ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών, ενημέρωσης των πολιτών. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 11641/1942/21.7.2002. Η νέα Οδηγία **2010/75 για τις βιομηχανικές εκπομπές**, καταργεί και υποκαθιστά την Οδηγία 99/13 από 7.1.2014.

- **Οδηγία 2001/80, για τον περιορισμό των εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων από μεγάλες εγκαταστάσεις.** Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 29457/1511/2005, ΦΕΚ 992/Β/14.7.2005. Ρυθμίζει τις εκπομπές διοξειδίου του θείου και οξειδίων του αζώτου που προέρχονται από μεγάλες εγκαταστάσεις καύσης, ώστε να επιτυγχάνεται μείωση της οξίνισης. Με την ΥΑ 33437/1904/Ε103/2008, ΦΕΚ1634/Β/14.8.2008 εγκρίθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα Μείωσης των Εκπομπών στην ατμόσφαιρα ορισμένων ρύπων, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.Γ εδαφιο 8 της προαναφερόμενης ΚΥΑ. Η νέα Οδηγία **2010/75 για τις βιομηχανικές εκπομπές**, καταργεί και υποκαθιστά την Οδηγία 2001/80 από 1.1.2016.

4. Εκπομπές από αυτοκίνητα οχήματα

Από το 1970 και εφεξής η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εκδώσει περισσότερες από 30 Οδηγίες οι οποίες ρυθμίζουν: α) τις εκπομπές καυσαερίων από πετρελαιοκινητήρες και βενζινοκινητήρες αυτοκινήτων οχημάτων, β) το χαρακτηρισμό αυτοκινήτων ως αντιρυπαντικής τεχνολογίας και γ) τον τεχνικό έλεγχο των αυτοκινήτων.

Κατά το έτος 2006:

- Για την ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την οικονομία καυσίμου και τις εκπομπές CO₂ των νέων επιβατηγών αυτοκινήτων, τροποποιήθηκε η ΚΥΑ 90364/2002, (το Παράρτημα ΙΙΙ αυτής) με την ΚΥΑ 11762/654/2006, σε συμμόρφωση προς την σχετική **Οδηγία 2003/73**.
- Με την ΚΥΑ 16702/1285, ΦΕΚ 892/Β/12.7.2006, προσαμόσθη η ελληνική νομοθεσία στην **Οδηγία 2005/21** σχετικά με τα μέτρα κατά της εκπομπής ρύπων από τους πετρελαιοκινητήρες οχημάτων.

- στα πλαίσια της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, υιοθετήθηκε η Οδηγία **2006/40** για τη μείωση των εκπομπών φθοριούχων αερίων θερμοκηπίου που χρησιμοποιούνται στα **συστήματα κλιματισμού των αυτοκινήτων**, η οποία απαγορεύει τη χρήση συστημάτων κλιματισμού που έχουν σχεδιασθεί να περιέχουν **φθοριούχα αέρια θερμοκηπίου** σταδιακά από 1.1.2011 και σε όλα τα νέα οχήματα από 1.1.2017.

Κατά το έτος **2009**:

- Με την ΥΠΑΠ 67740/5218, ΦΕΚ 2531/Β/29.12.2009, τροποποιήθηκε η προγενέστερη ΥΠΑΠ 50/74702/3233/1997, για την επέκταση του θεσμού της **Κάρτας Ελέγχου Καυσαερίων (ΚΕΚ)** σε όλους τους νομούς της χώρας.
- Με την ΚΥΑ 42187/2495, ΦΕΚ 462/Β/13.03.2009, εναρμονίσθηκε η ελληνική νομοθεσία στην **Οδηγία 2008/74** για την τροποποίηση και έγκριση τύπου μηχανοκινήτων οχημάτων όσον αφορά τις εκπομπές από ελαφρά φορτηγά και εμπορικά οχήματα.
- Εκδόθηκε η ΚΥΑ Φ1/31571/3756, ΦΕΚ1189/Β/18.7.2009, για τον καθορισμό μεθόδου μέτρησης των ορίων εκπομπής του **μονοξειδίου του άνθρακα** στα καυσαέρια των μοτοσυκλετών και των τρίτροχων οχημάτων με κινητήρα επιβαλλόμενης ανάφλεξης.
- Καθορίσθηκαν με την ΚΥΑ 5015968/2915, ΦΕΚ 798/Β/29.4.2009, οι διαδικασίες και τα δικαιολογητικά χαρακτηρισμού των ειδικών περιπτώσεων επιβατικών αυτοκινήτων και φορτηγών οχημάτων, ως **αντιρρυπαντικής τεχνολογίας**.

Κατά το έτος **2010**:

- Η Ε. Επιτροπή παρουσίασε **νέα στρατηγική για καθαρά και ενεργειακά αποδοτικά αυτοκίνητα**, τα καλούμενα πράσινα αυτοκίνητα, COM (2010) 186, τελικό. Αναφέρεται στα αυτοκίνητα που κινούνται με βιοκαύσιμα, τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα και τα αυτοκίνητα που χρησιμοποιούν κυψέλες καυσίμου υδρογόνου.

- Τέθηκε σε ισχύ ο **Κανονισμός 443/2009**, σχετικά με τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές από τα καινούργια επιβατικά αυτοκίνητα, στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης προσέγγισης της Κοινότητας για τη μείωση των εκπομπών CO₂ από ελαφρά οχήματα, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

- Με το **Νόμο 3831/2010** ΦΕΚ 34/Α/25.2.2010 κυρώθηκε και τροποποιήθηκε η Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, 2.11.2009 , «Αναπροσαρμογή των τελών κυκλοφορίας οχημάτων και κατάργηση του μέτρου απόσυρσης οχημάτων» καθώς και διατάξεις της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, 16.9.2009, «Μέτρα για την Αντιμετώπιση της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης»

- Με την **ΚΥΑ 460/2009/21.01.2010** ΦΕΚ 67/Β/28.1.2010 τροποποιήθηκαν οι αποφάσεις του Ανώτατου Χημικού Συμβουλίου, α) 92/2009 "Προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο της αποφ. ΑΧΣ 514/2004 "Καύσιμα αυτοκινήτων - Πετρέλαιο κίνησης - Απαιτήσεις και μέθοδοι Δοκιμών", (ΦΕΚ 1490/Β/9.10.2006), και β) 513/2004 "Προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο της απόφασης Α.Χ.Σ. 291/2003 "Εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς την **Οδηγία 98/70/ΕΚ** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13.10.1998, όσον αφορά την ποιότητα των καυσίμων βενζίνης και ντίζελ, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει", ΦΕΚ 1149/Β/17.8.2005".

Κατά το έτος **2011**:

- Επανήλθε το μέτρο **απόσυρσης παλαιών αυτοκινήτων** οχημάτων με την **ΚΥΑ ΔΕΦΚ/5006718ΕΞ2001/2011**, ΦΕΚ 246/Β/11.2.2011 «Διαδικασία και λεπτομέρειες για την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 8 του Ν.3899/2010. Κίνητρα για την αντικατάσταση αυτοκινήτων παλαιάς τεχνολογίας». (Το 2009 πραγματοποιήθηκε απόσυρση σύμφωνα με τη Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, ΦΕΚ 181/Α/16.09.2009, και την Απόφαση 125494/25.09.2009, ΦΕΚ 2082/Β/28.9.2009, ανακλήθηκε δε με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου ΦΕΚ 219/Α/2.11.2009, η οποία κυρώθηκε με το Νόμο 3831/2010 , ΦΕΚ 34/Α/25.2.2010 ο οποίος παράλληλα αναπροσάρμοσε τα τέλη κυκλοφορίας οχημάτων).

Το ΥΠΕΚΑ και το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών και Δικτύων, είναι συναρμόδια για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας.

5. Διεθνής Σύμβαση για την κλιματική αλλαγή

5.1. Μέτρα σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο

Η πρώτη βήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση του προβλήματος της κλιματικής αλλαγής έγινε το 1981, όταν με την **Απόφασή της 81/462** έγινε συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση της Γενεύης «Για την αντιμετώπιση της διαμεθοριακής ρύπανσης της ατμόσφαιρας σε μεγάλη απόσταση».

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που χαρακτηρίζεται για την ευαισθησία του στα περιβαλλοντικά προβλήματα, εξέφρασε το 1986 την έντονη ανησυχία του για την αλλαγή του κλίματος.

Ανταποκρινόμενη η Ε. Επιτροπή στο αίτημα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δημοσίευσε το 1988 Ανακοίνωση με τίτλο «το φαινόμενο του Θερμοκηπίου και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα», COM (88)656.

Το μικτό Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος και Υπουργών Ενέργειας, αποφάσισε το 1990 την σταθεροποίηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στα επίπεδα του 1990 έως το έτος 2000.

Η Ε. Ένωση, συμμετείχε στην Προσπάθεια των Ηνωμένων Εθνών για την αντιμετώπιση της αλλαγής του κλίματος και επικύρωσε το 1994 με την **Απόφασή της 94/69**, ΕΕ L 33, 7.2.1994, την **Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές αλλαγές**, που είχε εγκριθεί στη Νέα Υόρκη τον Μάιο του 1992.

Τα συμβαλλόμενα στην Σύμβαση μέρη, στην τέταρτη διάσκεψη τους το 1995 στο Βερολίνο, αποφάσισαν να διαπραγματευθούν ένα Πρωτόκολλο που να εξασφαλίζει την διεθνή συνεργασία στην λήψη μέτρων για την μείωση των αερίων εκπομπών που ευθύνονται για την άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη.

Η Ε. Ένωση προχώρησε στην ανάπτυξη ευρωπαϊκής στρατηγικής για την εφαρμογή των δεσμεύσεων που προκύπτουν από το υπό διαπραγμάτευση Πρωτόκολλο και η Ε. Επιτροπή υιοθέτησε το 2000 το «Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την αλλαγή του κλίματος (ΕΠΑΚ)», COM

(2000)88, και την «Πράσινη βίβλο για την εμπορία εκπομπών αερίων φαινομένου θερμοκηπίου εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» COM(2000)87.

Εν τω μεταξύ, μετά από μακρές διαπραγματεύσεις, θεσπίστηκε το **Πρωτόκολλο του Κιότο**, το 1997 το οποίο υπεγράφη το 1998. Η Ε. Ένωση κύρωσε το Πρωτόκολλο με την Απόφαση του Συμβουλίου 2002/358, ΕΕ L130, 15.5.2002. Το Πρωτόκολλο του Κιότο ρυθμίζει τις εκπομπές έξι αερίων που θεωρούνται υπεύθυνα για το φαινόμενο του θερμοκηπίου: του διοξειδίου του άνθρακα (CO₂), μεθανίου (CH₄), πρωτοξειδίου του αζώτου N₂O, υδροφθορανθράκων (HFC), υπερφθοριωμένων υδρογονανθράκων (PFC) και εξαφθοριούχου θείου (SF₆).

Ως βραχυπρόθεσμο στόχο θέτει την μείωση κατά 8% των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου κατά το διάστημα 2008-2012 σε συνάρτηση με τα επίπεδα του 1990. Ως μακροπρόθεσμο στόχο, μέχρι το 2020, θέτει την μείωση των εκπομπών αυτών κατά 20-40%.

Το Πρωτόκολλο τέθηκε σε ισχύ το Φεβρουάριο του 2005. Σήμερα έχει κυρωθεί από 193 κράτη και Οργανισμούς.

Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό και μειώνει την αποτελεσματικότητα του εγχειρήματος, το γεγονός ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής εγκατέλειψαν τις διαπραγματεύσεις το έτος 2001 και τελικά δεν προσχώρησαν στο Πρωτόκολλο, αρνούμενες να λάβουν μέτρα που θα συνεπάγονταν οικονομική επιβάρυνση, παρά το γεγονός ότι αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους ρυπαντές παγκοσμίως.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζοντας το προαναφερθέν «Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Αλλαγή του Κλίματος – ΕΠΑΚ» διαπίστωσε, το 2003, σοβαρή αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα μέσα στην Ε. Ένωση, προερχόμενη από τον τομέα των μεταφορών. Η αύξηση αυτή ήταν της τάξεως του 18% σε σχέση με το 1990 και είχε σαν αποτέλεσμα να στραφεί η προσοχή της στην χάραξη νέας βιώσιμης πολιτικής μεταφορών που θα περιορίζει τις εκπομπές αερίων. Το 2005 η Ε. Επιτροπή υιοθέτησε την Ανακοίνωση COM(2005)459 σχετικά με τις επιπτώσεις των αεροπορικών μεταφορών στην ατμοσφαιρική ρύπανση. Το 2008 εκδόθηκε

ο Κανονισμός 71/2008 για την υιοθέτηση κοινής τεχνολογικής πρωτοβουλίας για έναν καθαρό ουρανό.

Στην προσπάθεια υλοποίησης των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, η Ε. Ένωση διαθέτει σημαντική επιστημονική και διοικητική υποστήριξη από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος, ο οποίος εκπονεί αναλύσεις και αξιολογήσεις και διατυπώνει προτάσεις για την προώθηση των νέων πολιτικών για το κλίμα στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, της βιομηχανίας και της γεωργίας. Παράλληλα στηρίζει την Ε. Ένωση στον διάλογο που έχει ανοίξει για το τι πρέπει να γίνει μετά το 2012 και στην προσπάθεια της να προωθήσει μία Διεθνή Συμφωνία με αυστηρότερους στόχους μείωσης μετά την πρώτη περίοδο δεσμεύσεων του Κιότο (2008-2012).

Με την ενσωμάτωση των στόχων του Πρωτοκόλλου του Κιότο στις πολιτικές της, η Ε. Ένωση επιδιώκει την πρόληψη ή, όπου αυτό δεν είναι εφικτό, την επιβράδυνση της μεταβολής του κλίματος. Συγκεκριμένα οι στόχοι αυτοί εκφράζονται στις ακόλουθες πολιτικές της :

- α. Στην ενεργειακή πολιτική με την λήψη μέτρων ενίσχυσης της εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και με την ενίσχυση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας.
- β. Στην πολιτική μεταφορών με την χάραξη βιώσιμης πολιτικής, φιλικής στο περιβάλλον .
- γ. Στην περιβαλλοντική πολιτική με την θέσπιση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, το οποίο θα αναπτύξομε κατωτέρω.

5.2. Το Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της Ε. Ένωσης

Εφαρμόζοντας το άρθρο 17 του Πρωτοκόλλου του Κιότο και τα άρθρα 2 και 6 της ΣΕΚ, για την βιώσιμη ανάπτυξη , η Ε. Ένωση θέσπισε με την έκδοση της **Οδηγίας 2003/87**, ΕΕ L 275 25.10.2003, ένα σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου μέσα στην Ε. Ένωση. Η ανωτέρω Οδηγία τροποποιήθηκε με τις Οδηγίες **2008/101** η

οποία εντάσει τις αεροπορικές δραστηριότητες στο σύστημα εμπορίας ρύπων, από 1.1.2013 και με την **2009/29** η οποία βελτιώνει και επεκτείνει το σύστημα εμπορίας ρύπων προσθέτοντας και νέες σταθερές εγκαταστάσεις στην κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου.

Οι εμπορικές συναλλαγές εκπομπών αποτελούν ένα σύστημα κατανομής μεριδίων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σε επιχειρήσεις με βάση την αρχή της αντιστάθμισης, δηλαδή ορισμένες εταιρείες λαμβάνουν την άδεια να εκπέμπουν περισσότερο από το επιτρεπόμενο όριο, εφ' όσον μια άλλη εταιρεία, η οποία έχει εκπέμψει λιγότερο από το επιτρεπόμενο όριο, τους πωλεί το δικό της μερίδιο. Πρόκειται για το πρώτο παγκοσμίως διακρατικό εργαλείο αγοραπωλησίας μεριδίων, «δικαιωμάτων» ρύπανσης

Κάθε κράτος μέλος είναι υποχρεωμένο να καθορίσει οριακές εθνικές τιμές εκπομπών CO₂ και να τις επιμερίσει ανάμεσα σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων που καταναλίσκουν μεγάλα ποσά ενέργειας (σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, χαλυβουργεία, δυλιστήρια πετρελαίου, χαρτοποιίες, υαλουργίες και τσιμεντοβιομηχανίες και αργότερα παραγωγή αλουμινίου, χημική βιομηχανία και μεταφορές), εκδίδοντας ένα συνολικό αριθμό αδειών (μεριδίων ή δικαιωμάτων) ρύπανσης.

Κάθε κράτος μέλος της Ε. Ένωσης καταρτίζει Εθνικό Σχέδιο Κατανομής – ΕΣΚ, στο οποίο αναφέρει τα δικαιώματα που σκοπεύει να κατανείμει για την καθορισμένη περίοδο, καθώς και τον τρόπο κατανομής τους στις εγκαταστάσεις. Η Οδηγία 2003/87 αφήνει ευρύ πεδίο διακριτικής ευχέρειας στα κράτη-μέλη, ώστε να καταρτίσουν σύμφωνα με τις προτεραιότητές τους τα ΕΣΚ. Τα ΕΣΚ υποβάλλονται στη συνέχεια στην Ε. Επιτροπή και εγκρίνονται από αυτήν.

Ως **δικαίωμα** νοείται το δικαίωμα εκπομπής ενός τόνου CO₂ ή οποιουδήποτε άλλου αερίου ισοδύναμου αποτελέσματος, που συμβάλλει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου.

Είναι αναμενόμενο ότι αναπτύσσεται ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, που υπάγονται στις διατάξεις της Οδηγίας, προκειμένου να εξασφαλίσουν τα αντίστοιχα δικαιώματα εκπομπών. Ο ανταγωνισμός

αυτός συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων με αποτέλεσμα να παράγουν λιγότερους ρύπους.

Η Ε. Ένωση εκτιμά ότι το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής θα περιορίσει τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου με οικονομικά αποδοτικό τρόπο, ήτοι με μείωση στο 1/5 των δαπανών για την συμμόρφωση προς το Πρωτόκολλο του Κιότο. Στην ίδια εκτίμηση καταλήγουν τα Ηνωμένα Έθνη τα οποία εκτίμησαν, το 2006, ότι, σε παγκόσμια κλίμακα, αυτό το σύστημα εμπορικής διαχείρισης της ρύπανσης μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση 3,64 τρις \$ ετησίως.

Η Ελλάδα, προσχώρησε στην **Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή** την οποία κύρωσε με τον **Νόμο 2205/1994**.

Οι αρμόδιες αρχές, σε συνεργασία με Πανεπιστήμια και άλλους Ερευνητικούς Φορείς, παρακολουθούν την κλιματική αλλαγή και εκτιμούν ότι οι επιπτώσεις της είναι ορατές στο περιβάλλον της χώρας μας. Στοιχεία αυτών των επιπτώσεων παρουσιάζονται στην τρίτη ετήσια έκθεση της Ελλάδας στην ανωτέρω Συνθήκη.

Ενδεικτικά αναφέρομε την ανακοίνωση της Ελληνικής Εδαφολογικής Εταιρείας, τον Φεβρουάριο του 2006, σύμφωνα με την οποία το 8% της ελληνικής, πάλε ποτέ γόνιμης, γεωργικής γης βρίσκεται σχεδόν σε κατάσταση ερημοποίησης, ενώ το 35% των ελληνικών εδαφών κινδυνεύουν να ερημοποιηθούν, ως αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων συμπεριλαμβανομένων των κλιματικών αλλαγών.

Το Μάιο του 2002 η Ελλάδα επικύρωσε το **Πρωτόκολλο του Κιότο** με τον **Νόμο 3017/2002**.

Η Ελληνική νομοθεσία εναρμονίστηκε: α) με την Οδηγία **2003/87** με την έκδοση της **ΚΥΑ 54409/2632/2004**, ΦΕΚ 1931/Β/27.12.2004, β) με την Οδηγία **2004/101** με την **ΚΥΑ 9267/468/2007**, ΦΕΚ 286/Β/2.3.2007 και γ) με τις Οδηγίες **2008/101** και **2009/29** με την έκδοση της **ΚΥΑ 57495/2959/Ε103/2010**, ΦΕΚ 2030/Β/29.12.2010, η οποία τροποποίησε την ΚΥΑ 54409/2632/2004 επεκτείνοντας το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου της Ε. Ένωσης στις εκπομπές από **αεροπορικές μεταφορές** οι οποίες θα ενταχθούν **στο εμπόριο ρύπων** απο το **2012**, και παράλληλα επεξέτεινε την απονομή

δικαιωμάτων θερμοκηπίου σε νέες εγκαταστάσεις, οι οποίες θα ενταχθούν στο εμπόριο ρύπων από το 2013.

Με την ΠΥΣ 5/2003, σύμφωνα με το άρθ. 3 του Ν 3017/2002, εγκρίθηκε το Εθνικό Πρόγραμμα Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου 2000-2010, βάση του οποίου οι συνολικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου μπορούν να αυξηθούν στην Ελλάδα μέχρι 25% έως το έτος 2012.

Με την ΚΥΑ 52115/2970/Ε103/2008, ΦΕΚ 2575/Β/19.12.2008, εγκρίθηκε το Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΕΣΚΔΕ) αερίων θερμοκηπίου περιόδου 2008-2012. Σύμφωνα με το ΕΣΚΔΕ τα συνολικά δικαιώματα περιόδου 2008-2012 ανέρχονται σε 341.547.710 τόνους CO₂ και τα ετήσια ανέρχονται σε 63.442.405 τόνους CO₂, για τις υφιστάμενες εγκαταστάσεις. Παραμένει ένα ποσό δικαιωμάτων 26.107.671 τόνοι CO₂ για την πενταετία 2008-2012, για να διατεθεί σε εγκαταστάσεις νεοεισερχόμενες στο σύστημα κατανομής δικαιωμάτων. Τα αντίστοιχα διακλώματα για την περίοδο 2005-2007 ανέρχονταν σε 213.405.556 τόνους CO₂ και τα ετήσια σε 71.635.185 τόνους CO₂.

Η ΚΥΑ 171162/2010 καθορίζει την ποσότητα των δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που είναι διαθέσιμα για δημοπρασία σύμφωνα με το Εθνικό Σχέδιο Κατανομής Δικαιωμάτων Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου για την περίοδο 2008-2012. Η ποσότητα αυτή ανέρχεται σε 10.000.000 δικαιώματα και το εισπραχθέν ποσό θα διατεθεί για ενίσχυση του Πράσινου ταμείου του ΥΠΕΚΑ.

Αρμόδια Αρχή για την λειτουργία του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων αερίων θερμοκηπίου ορίζεται το ΥΠΕΚΑ. Επταμελής διυπουργική επιτροπή, συντονίζει το έργο του ΥΠΕΚΑ και των συναρμοδίων Υπουργείων.

Στη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ, Διεύθυνση Ελέγχου Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης και Θορύβου (ΕΑΡΘ), συστάθηκε Γραφείο Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΓΕΔΕ) το οποίο έχει την ευθύνη για την εποπτεία και τον έλεγχο των διατάξεων της ανωτέρω νομοθεσίας.

Στο Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ), το οποίο συστάθηκε το 2000 και είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου εποπτευόμενο από το ΥΠΕΚΑ, ανατέθηκε η τήρηση μητρώου δεδομένων (Άρθρο 13), υπό την επίβλεψη και διαχείριση αυτών από την ΓΕΔΕ. Ο Φορέας εκμετάλλευσης κάθε εγκατάστασης που περιλαμβάνεται στο ΕΣΚ υποχρεούται να κατέχει Άδεια Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου (ΕΑΘ).

Οι εγκαταστάσεις δεσμεύονται από την χορηγούμενη άδεια, να παρακολουθούν και να υποβάλλουν στο ΓΕΔΕ επαληθευμένη έκθεση εκπομπών CO₂. Στο ΕΣΚ περιλαμβάνονται 141 εγκαταστάσεις, οι οποίες υποχρεούνται μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη κάθε ημερολογιακού έτους, να επιστρέψουν δικαιώματα ίσα με τις επαληθευμένες ετήσιες συνολικές εκπομπές CO₂ της εγκατάστασής τους.

Για παράδειγμα αν σε μια εγκατάσταση που περιλαμβάνεται στο ΕΣΚ παραχωρούνται δικαιώματα εκπομπής δύο χιλιάδων τόνων CO₂ τον χρόνο, τέσσερις μήνες μετά τη λήξη κάθε ημερολογιακού έτους της πρώτης περιόδου, η εγκατάσταση εκπέμπει 2000 τόνους CO₂ δεν οφείλει να προβεί σε αγορά δικαιώματος, ούτε έχει περίσσευμα για να πουλήσει. Πρέπει μόνο να επαληθεύσει τις εκπομπές της και στη συνέχεια ο διαχειριστής του μητρώου ακυρώνει τα δικαιώματά της. Αν όμως η ανωτέρω εγκατάσταση εκπέμπει 1.990 τόνους CO₂, μπορεί να πουλήσει τη διαφορά μέχρι να συμπληρώσει τα δικαιώματα που της αναλογούν. Αντίθετα, αν η εγκατάσταση αυτή εκπέμπει 2.010 τόνους CO₂ οφείλει να επιστρέψει 10 δικαιώματα που αντιστοιχούν στους 10 επιπλέον τόνους CO₂ που εξέπεμψε και να τα αγοράσει από την ευρωπαϊκή αγορά δικαιωμάτων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Αν δεν τα αγοράσει θα της υποβληθούν οι προβλεπόμενες κυρώσεις. Για την πρώτη περίοδο, 2005-2007, το πρόστιμο ανέρχεται σε 40 €/τόνο CO₂, ενώ η τιμή αγοράς δικαιώματος κυμαίνεται στα 19 €/τόνο CO₂. Για την περίοδο 2008-2012 το πρόστιμο ανέρχεται σε 100 €/τόνο CO₂ και η τιμή αγοράς δικαιώματος το 2010 ανέρχεται σε περίπου 15 €/τόνο CO₂.

Για τον μηχανισμό παρακολούθησης των εκπομπών των εγκαταστάσεων και για την υποβολή εκθέσεων, θεσπίστηκαν

κατευθυντήριες γραμμές με τις Αποφάσεις **2004/280** του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ΕΕ L 49, 19.2.2004 και **2004/156** της Επιτροπής ΕΕ L 59 26.2.2004, αντίστοιχα, οι οποίες εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 2003/87. Οι ειδικές κατά δραστηριότητα κατευθυντήριες γραμμές αναφέρονται στα διυλιστήρια πετρελαίου, στις εγκαταστάσεις οπτανθρακοποίησης, στις εγκαταστάσεις φρύξης και επίτηξης μεταλλεύματος, παραγωγής χυτοσιδήρου και χάλυβα, παραγωγής κλίνκερ (τσιμέντου), παραγωγής ασβέστου, παραγωγής γυαλιού, παραγωγής κεραμικών ειδών και παραγωγής χαρτοπολτού και χαρτιού. Τον Δεκέμβριο του **2009** έγινε στην **Κοπεγχάγη** η Σύνοδος του ΟΗΕ για το κλίμα και συζητήθηκε η συνέχεια του Πρωτοκόλλου του Κιότο. Τα κράτη που συμμετείχαν δεν κατέληξαν σε κοινή συμφωνία για τη λήψη δεσμευτικών μέτρων.

Νέα Σύνοδος έγινε στην πόλη **Κανκούν** του Μεξικού τον Δεκέμβριο του **2010**, χωρίς επίσης να καταλήξει σε δεσμευτική συμφωνία με συγκεκριμένους στόχους για την μετά το 2012 περίοδο. Δεν αποφασίστηκε αν θα υιοπετηθεί νέο Πρωτόκολλο μετά τη λήξη του Πρωτοκόλλου του Κιότο, εγκρίθηκε όμως μία **Συμβιβαστική Συμφωνία**. Οι ανεπτυγμένες χώρες δεσμεύτηκαν να διαθέσουν 100 δις \$ στις αναπτυσσόμενες χώρες ως το 2020 και να ιδρύσουν το «Πράσινο Ταμείο για το Κλίμα» από το οποίο θα διοχετεύεται το πλείστον των χρημάτων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες που απειλούνται από την κλιματική αλλαγή, ώστε να προστατευθούν τα τροπικά δάση και να ελεγχθεί η αύξηση της θερμοκρασίας.

6. Ατμοσφαιρική ρύπανση και ενέργεια

Η ατμοσφαιρική ρύπανση είναι άμεση συνέπεια της ενεργειακής πολιτικής. Από το 2001 η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε μέτρα για τη προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ). Τα ισχύοντα μέτρα συνοψίζονται κατωτέρω:

- Προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.

Η νέα Οδηγία **2009/28**, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ΑΠΕ, καταργεί τις Οδηγίες 2001/77 και 2003/30. Στο πλαίσιο της

Οδηγίας 2001/77 η Ελλάδα είχε ως στόχο μέχρι το 2010, το 20,1% της ηλεκτροπαραγωγής να προέρχεται από ΑΠΕ.

Το **2006** με την **ΚΥΑ 104247** ρυθμίστηκε η διαδικασία προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης και αξιολόγησης και έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργων ΑΠΕ σύμφωνα με το αρθ. 4 του Ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το αρθ. 2 του Ν. 3010/2002.

Ο Νόμος 3851/2010 «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας του ΥΠΕΚΑ», ΦΕΚ 85/Α/4.6.2010 τροποποιεί τον Ν. 3468/2006 «Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ και συμπαραγωγή ηλεκτρισμού και θερμότητας υψηλής απόδοσης», και λαμβάνει σειρά μέτρων με στόχο την επιτάχυνση ανάπτυξης των ΑΠΕ. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η σύσταση ειδικής Υπηρεσίας Εξυπηρέτησης Επενδυτών για έργα Α.Π.Ε. (Άρθρο 11) με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- α) Ενημέρωση και πληροφόρηση των επενδυτών για το θεσμικό, νομοθετικό, φορολογικό και χρηματοοικονομικό πλαίσιο των επενδύσεων σε έργα ΑΠΕ, καθώς και για τις ενέργειες που απαιτούνται για την αδειοδότηση των έργων αυτών και την ένταξή τους σε υφιστάμενα επενδυτικά προγράμματα ή σχεδιασμούς,
- β) Την προσφορά υπηρεσιών «μίας στάσης» για την αδειοδότηση έργων ΑΠΕ σε όσους επενδυτές το επιθυμούν,
- γ) Τη διατύπωση προτάσεων και λύσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διοικητικών δυσχερειών και προβλημάτων τα οποία προκύπτουν κατά την αδειοδοτική ή άλλη συναφή διαδικασία που αφορά σε έργα ΑΠΕ,
- δ) Το σχεδιασμό και συντονισμό του προγράμματος των θαλάσσιων αιολικών πάρκων.

- **Ενεργειακή απόδοση των κτιρίων: Η Οδηγία 2002/91** για την ενεργειακή απόδοση κτιρίων ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο

καθυστερημένα, με τον Ν. 3661/2008, ΦΕΚ 89/Α/19.5.2008. Ο Ν. 3851/2010 «Επιτάχυνση της ανάπτυξης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής» τροποποίησε τον Ν. 3661/2008 και αντικατέστησε τα άρθρα: 5 «υφιστάμενα κτίρια», 7 «επιθεώρηση λεβήτων», 9 «επιθεωρητές κτιρίων και επιθεωρητές λεβήτων και εγκαταστάσεων κλιματισμού», ενώ προσέθεσε νέο άρθρο 10Α «προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας σε οικίες».

Με την ΚΥΑ 5825/9.4.2010 εγκρίνεται ο **Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων (ΚΕΝΑΚ)**. Ο ΚΕΝΑΚ θεσμοθετεί τον ολοκληρωμένο ενεργειακό σχεδιασμό κτιρίων με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης τους, την εξοικονόμηση ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος. Προβλέπει: α) Εκπόνηση Μελέτης Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων, η οποία αντικαθιστά την Μελέτη Θερμομόνωσης. Προσδιορίζεται η μεθοδολογία υπολογισμού της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων, β) Θέσπιση ελάχιστων ορίων κατανάλωσης ενέργειας, ήτοι ελάχιστες προδιαγραφές που θα πρέπει να πληροί κάθε νέο ή ριζικά ανακαινισμένο κτίριο για την εξοικονόμηση ενέργειας, γ) Ενεργειακή κατάταξη κτιρίων και έκδοση Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης το οποίο θα ισχύει για δέκα χρόνια δ) Ενεργειακές Επιθεωρήσεις κτιρίων, λεβήτων και εγκαταστάσεων θέρμανσης και κλιματισμού. Στην Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης και Ενέργειας του ΥΠΕΚΑ έχει συσταθεί **Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Ενέργειας** και έχει καταρτισθεί **Μητρώο Ενεργειακών Επιθεωρητών**.

Με την εφαρμογή των ανωτέρω ρυθμίσεων αναμένεται συμβολή στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής κυρίως με τη μείωση της εκπομπής του διοξειδίου του άνθρακα.

- **Πρόωθηση της χρήσης βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων για τις μεταφορές** σύμφωνα με την Οδηγία 2003/30.

Ο **Νόμος 3423/2005** ρυθμίζει την εισαγωγή στην ελληνική αγορά βιοκαυσίμων και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων.

- Το 2008 με την ΚΥΑ **49828/2008**, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, υιοθετείται το «**Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις ΑΠΕ και της στρατηγικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αυτού**», ΦΕΚ 2464/Β/3.12.2008, το οποίο διευκολύνει την διαδικασία εγκατάστασης μονάδων παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. Η ΚΥΑ τροποποιήθηκε από το Νόμο 3851/2010.

- **Απόφαση** ΥΟΟ-ΥΑΝ-ΥΠΕΧΩΔΕ **4.6.2009**, ΦΕΚ 1079/Β/4.6.2009, Ειδικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης **Φωτοβολταϊκών Συστημάτων** σε κτίρια, και ιδίως δώματα και στέγες κτιρίων.

- **Απόφαση** ΥΑΝ 10703/15.5.2009, ΦΕΚ 1050/Β/2.6.2009, «Καθορισμός εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής που διαθέτουν Άδεια Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας και πληρούν τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή τους στο σύστημα χορήγησης άδειας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σε εφαρμογή του άρθρου 5 κεφ. Β΄ παρ. 3 εδάφ. α) της υπ΄ αριθ. 54409/2632/Ε103/27.12.2004», ΦΕΚ 1931/Β.

- **Απόφαση** ΥΑΝ **427/3073/14.5.2009**, ΦΕΚ 983/Β/22.5.2009, «Καθορισμός εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ ΑΕ, που πληρούν της προϋποθέσεις για την υπαγωγή της στο σύστημα χορήγησης άδειας εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σε εφαρμογή του άρθρου 5 κεφ. Β΄ παρ. 3 εδάφ. α) της υπ΄ αριθ. 54409/2632/Ε103/27.12.2004, ΦΕΚ Β΄ 1931, ΚΥΑ και καθορισμός ημερομηνιών έναρξης λειτουργίας νεοεισερχόμενων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής σε εφαρμογή της παρ. 4.2.3 του Παραρτήματος του άρθρου 3 της υπ΄ αριθ. 36028/1604, ΦΕΚ Β΄ 1216/1.9.2006, ΚΥΑ».

- **Απόφαση** ΥΑΝ **12466/400/5.6.2009**, ΦΕΚ 1129/Β/10.5.2009, Προκήρυξη της Δράσης «Αντικατάσταση και ανακύκλωση παλαιών και ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλιματισμού» που υλοποιείται στο πλαίσιο του ΕΠΠΕΡΑΑ 2007-2013.

- **Απόφαση** ΥΠΕΧΩΔΕ-ΥΜΕ **15931/596/16.3.2009**, ΦΕΚ 592/Β/1.4.200, Όροι και προϋποθέσεις για την εγκατάσταση **φωτοβολταϊκών συστημάτων** που υποστηρίζουν κατασκευές κεραιών.

- Με τον **Νόμο 3739/2009**, ΦΕΚ 18/Α/06.02.2009, κυρώνεται η Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Κυβέρνησης της **Ρουμανίας** για συνεργασία στον τομέα της ενέργειας.

- Ο **Νόμος 3734/2009**, ΦΕΚ 8/Α/28.1.2009, προωθεί την συμπαραγωγή δύο ή περισσότερων χρήσιμων μορφών ενέργειας, και ρυθμίζει ζητήματα σχετικά με το **Υδροηλεκτρικό Έργο Μεσοχώρας**.

- **Νόμος 3855/2010**, ΦΕΚ 95/Α/23.6.2010, «για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση, ενεργειακές υπηρεσίες και άλλες διατάξεις», ο οποίος ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2006/32 και καταργεί την ΚΥΑ 21475/1998. Ο Νόμος στοχεύει στην οικονομικά αποτελεσματική βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κατά την τελική χρήση ενέργειας και στην ανάπτυξη αγοράς ενεργειακών υπηρεσιών. Έως το τέλος του 2016 τίθεται εθνικός ενδεικτικός στόχος εξοικονόμηση ενέργειας σε ποσοστό 9% της μέσης ετήσιας τελικής ενεργειακής κατανάλωσης αναφοράς.

- ΚΥΑ 36720, ΦΕΚ376/Β/6.9.2010, «Έγκριση ειδικών όρων για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και ηλιακών συστημάτων σε κτίρια και οικόπεδα εντός σχεδίου περιοχών, και σε οικισμούς», η οποία καταργεί την σχετική προγενέστερη ΚΥΑ 29107/2009.

7. Αρμόδιοι Φορείς

Αρμόδια για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι τα Υπουργεία ΠΕΚΑ και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων.

Το ΥΠΕΚΑ είναι αρμόδιο για την εγκατάσταση και λειτουργία του δικτύου παρακολούθησης της ατμόσφαιρας, για την εφαρμογή της νομοθεσίας και για την ανάπτυξη πολιτικής, για τη διαχείριση της ποιότητας της ατμόσφαιρας. Έχει εγκαταστήσει από το 1986 το **Εθνικό Δίκτυο Μέτρησης της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης**, στο οποίο

υπάγονται σταθμοί μετεωρολογικών παρατηρήσεων και μετρήσεων της ποιότητας της ατμόσφαιρας. Σήμερα από τους 39 σταθμούς που εγκατέστησε αρχικά: 19 στην Αττική, εννέα στη Θεσσαλονίκη, δύο στην Πάτρα και από ένας στις πόλεις Αλίαρτο, Μεγαλόπολη, Ηράκλειο, Δρέπανο Κοζάνης, Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Λάρισα, Βόλο, λειτουργούν 33, ήτοι είναι εκτός λειτουργίας οι σταθμοί μέτρησης στις πόλεις Κοζάνη (2), Ηράκλειο και 3 σταθμοί στην Αττική. Με τη χρηματοδότηση του ΕΠΠΕΡΑΑ αναμένεται να τεθούν στο άμεσο μέλλον πάλι σε λειτουργία οι ανωτέρω έξι σταθμοί και να δημιουργηθούν δύο νέοι στις πόλεις Καβάλα και Μυτιλήνη.

Στην ιστοσελίδα του ΥΠΕΚΑ (ypreka.gr) παρουσιάζονται καθημερινά Δελτία μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης για την περιοχή Αττικής και Οικοφύτων Βοιωτίας.

Οι αρμοδιότητες που είχε το Υπουργείο Ανάπτυξης για την προώθηση μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας, βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και προώθησης των ΑΠΕ μεταφέρθηκαν από το Σεπτέμβριο του 2009 στο ΥΠΕΚΑ και σύμφωνα με το **Π.Δ.189/2009**, ΦΕΚ 221/Α/2009, οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται από την **Γενική Γραμματεία Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής**.

Το ΥΠΕΚΑ με το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων είναι συναρμόδια για τις εκπομπές καυσαερίων αυτοκινήτων.

Γ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ο.Η.Ε. 232 εκατομμύρια άνθρωποι, από 26 χώρες του τρίτου κόσμου, πλήττονται από λειψυδρία και αδυνατούν να καλύψουν βασικές καθημερινές ανάγκες σε νερό.

Η συνεχής ποιοτική υποβάθμιση (ρύπανση) των νερών, οδήγησαν στην διαπίστωση ότι το νερό από φυσικό αγαθό σε αφθονία αποτελεί σήμερα εμπορικό προϊόν σε ανεπάρκεια κι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του 21^{ου} αιώνα. Το νερό αναμένεται να αποτελέσει αιτία διαμάχης, ακόμη και πολέμων μεταξύ γειτονικών χωρών. Και τούτο διότι το 40% των κατοίκων της γης ζει σε περισσότερες από 200 διακρατικές υδρολογικές λεκάνες, μοιράζεται δηλαδή τα νερά των ίδιων ποταμών και λιμνών.

Σε αυτό το πλαίσιο αναπτύσσεται η *περιβαλλοντική διπλωματία* ή *υδροδιπλωματία*, η οποία καλείται να λύσει, με ειρηνικό τρόπο, τις διακρατικές διενέξεις.

Σήμερα οι υδατικοί πόροι έχουν οικονομική διάσταση, συνδέονται με τον προγραμματισμό της ανάπτυξης, και αντιμετωπίζονται ως φυσικός πόρος σε ανεπάρκεια.

Τα προβλήματα που ανακύπτουν από τη διαχείριση των υδάτων σε συνδιασμό με τις επιπτώσεις στα ύδατα της κλιματικής αλλαγής και της υπερθέρμανσης του πλανήτη ανησυχούν ιδιαίτερα τους ευρωπαίους πολίτες. Σύμφωνα με τα στοιχεία της *Eurostat* 63% των ευρωπαίων δίνουν προτεραιότητα στο περιβάλλον έναντι της οικονομικής ανταγωνιστικότητας, ενώ το 90% εκτιμά ότι η περιβαλλοντική νομοθεσία πρέπει να εφαρμόζεται με την ίδια αυστηρότητα όπως η νομοθεσία για την οικονομία και την απασχόληση. Το τρέχον 6^ο Πρόγραμμα Δράσης της Ε. Επιτροπής για το περιβάλλον, το οποίο καλύπτει την χρονική περίοδο 2002 έως 2012, έθεσε ως προτεραιότητα τη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων και την ενσωμάτωση της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων στους άλλους τομείς της Κοινοτικής πολιτικής, όπως στην

ενεργειακή πολιτική, την πολιτική μεταφορών, τη γεωργική πολιτική, την αλιευτική πολιτική και τη τουριστική πολιτική.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος (Ε.Ο.Π.), σε ευρωπαϊκή κλίμακα, παρατηρείται έλλειψη επαρκών συγκρίσιμων στοιχείων για την κατάσταση των νερών. Από το έτος 2007 ο ΕΟΠ συντονίζει το ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών για το νερό, το **WISE** (Water Information System for Europe).

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΟΠ, η υπεράντληση των πόρων που παρατηρείται στην Ευρώπη αυξάνει τον κίνδυνο λειψυδρίας σε περίπτωση ξηρασίας. Ενδεικτικό παράδειγμα είναι η Κύπρος που το 2008 αναγκάστηκε να εισάγει νερό με υδατοδεξαμενές και να περιορίσει την οικιακή παροχή.

2. Το νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων της Ε. Ένωσης

Το νομοθετικό πλαίσιο της Ε. Ένωσης για τα νερά, αρχικά αποσπασματικό εξελίσσεται με την υιοθέτηση το έτος 2000 της Οδηγίας Πλαίσιο για το νερό 2000/60, σε δίκαιο ολιστικής και μακρόπνοης προσέγγισης. Η κλιματική αλλαγή και η αναθεωρημένη ευρωπαϊκή στρατηγική για την αειφόρο ανάπτυξη επέβαλαν στα κράτη μέλη της Ε. Ένωσης πρόσθετες υποχρεώσεις καταγραφής των προβλημάτων που αφορούν την διαχείριση των υδάτων, την κατάσταση και τους κινδύνους που διατρέχει το έδαφος και των κινδύνων πλημμύρας. Οι βασικές νομοθετικές διατάξεις είναι οι εξής:

- **ποιότητα των επιφανειακών νερών από τα οποία αντλείται πόσιμο νερό:** Οδηγία 75/440, 91/692.
- **ποιότητα του πόσιμου νερού:** Οδηγία 98/83 που αντικατέστησε την 80/778.
- **μέθοδοι δειγματοληψίας και ελέγχου του νερού που προορίζεται για πόσιμο:** Οδηγίες 79/869, 81/885, 91/692.

- **ρύπανση από τα απορρυπαντικά:** Οδηγία 648/2004, που κατήργησε την Οδηγία 73/404.
- **έκχυση επικίνδυνων ουσιών στο υδάτινο περιβάλλον:** Οδηγίες 76/464, 83/513, 84/156, 84/491, 86/176, 86/280, 2006/11, 2008/105.
- **απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τα οστρακοειδή:** Οδηγίες 79/923, 2006/113.
- **απαιτούμενη ποιότητα των νερών για τη διατήρηση της ζωής των ψαριών:** Οδηγίες 78/659, 91/692, 2006/44.
- **προστασία των υπόγειων νερών:** Οδηγίες 80/68, 2006/118.
- **προστασία των νερών από την νιτρική ρύπανση που προκαλείται από χρήση λιπασμάτων στη γεωργία:** Οδηγία 91/676.
- **υποχρέωση επεξεργασίας αστικών και βιομηχανικών λυμάτων:** Οδηγίες 91/271, 98/15.
- **αντιμετώπιση των έμμονων οργανικών ρύπων:** Οδηγία 79/117, Κανονισμός 850/2004, Απόφαση 2006/507.
- **ολοκληρωμένη πρόληψη και αντιμετώπιση της ρύπανσης των νερών κατά την διαδικασία αδειοδότησης έργων και δραστηριοτήτων:** Οδηγία 96/61, αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2008/1 και από τις 7.1.2014 θα αντικατασταθεί από την Οδηγία 2010/75.
- **οδηγία πλαίσιο για το νερό:** Οδηγία 2000/60.
- **αντιμετώπιση κινδύνων πλημμυρών:** Οδηγία 2007/60.
- **προστασία του εδάφους:** Πρόταση Οδηγίας 22.09.2006.

3. Το Ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για τη διαχείριση των υδατικών πόρων

Στην χώρα μας δεν υπάρχει ένα συστηματοποιημένο νομικό πλαίσιο, αλλά πλήθος νομοθετικών διατάξεων.

Αρχικά ο νομοθέτης προσέγγισε το νερό από την άποψη της δημόσιας υγείας. Οι πρώτες διατάξεις αφορούσαν το πόσιμο νερό και ήταν

υγειονομικές διατάξεις που ρύθμιζαν την υποχρέωση απολύμανσης, τις μεθόδους χλωρίωσης και φθορίωσης του νερού, ενώ απουσίαζε τελείως η οικολογική και οικονομική προσέγγιση.

Το 1986 εκδίδεται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος ο **N.1650**, Νόμος πλαίσιο για το περιβάλλον, ο οποίος περιλαμβάνει διατάξεις για το νερό, διακηρυκτικού κυρίως χαρακτήρα, που απαιτούν για την εφαρμογή τους έκδοση κανονιστικών αποφάσεων που δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ.

Το 1987 εκδίδεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης ο **N.1739** «για την διαχείριση των υδάτινων πόρων» που προσπαθεί να συστηματοποιήσει το νομικό πλαίσιο των υδάτινων πόρων. Χωρίζει τη χώρα σε 14 υδατικά διαμερίσματα, τα ακριβή όρια των οποίων περιγράφονται στο Π.Δ.60/1998, και θεσμοθετεί επίσης την Διυπουργική Επιτροπή Υδάτων και τις Περιφερειακές Επιτροπές Υδάτων.

Ο Νόμος αυτός, σε μεγάλο βαθμό, δεν ενεργοποιήθηκε ποτέ.

Το 2003 ο **N.3199**, ΦΕΚ 280/Α/9.12.2000 «περί προστασίας και διαχείρισης των υδάτων» ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την Οδηγία 2000/60 και αντικαθιστά τον Ν.1739/1987.

Οι σημαντικότερες ρυθμίσεις του Νόμου 3199/2003 είναι οι ακόλουθες:

- Συστάθηκε η **Εθνική Επιτροπή Υδάτων (ΕΕΥ)**, η οποία απαρτίζεται από τους Υπουργούς ΠΕΚΑ, Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, ενώ μπορούν, μετά από πρόσκληση, να συμμετάσχουν και άλλοι Υπουργοί. Η Εθνική Επιτροπή Υδάτων (ΕΕΥ) εξέδωσε το 2010 την Απόφαση 706, ΦΕΚ 1383/Β/2.9.2010, η οποία διορθώθηκε στο ΦΕΚ1572/Β/28.9.2010, με την οποία καθόρισε τις **Λεκάνες Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ) της χώρας και όρισε τις αρμόδιες Περιφέρειες για τη διαχείριση και προστασία τους.**
- Συστάθηκε το **Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων (ΕΣΥΔ)**, **ΥΠΑΠ 34685/2005**, τροποποιήθηκε με την **ΥΠΑΠ 23970/2007** και καθορίστηκε ο τρόπος λειτουργίας του με την **ΥΠΑΠ 26798/2005**.

Πρόεδρος του ΕΣΥΔ είναι ο Υπουργός ΠΕΚΑ. Στο ΕΣΥΔ συμμετέχουν εκπρόσωποι φορέων και κομμάτων, αποτελεί όργανο κοινωνικού διαλόγου και δημόσιας διαβούλευσης, διατυπώνοντας τις απόψεις του σε θέματα διαχείρισης υδατικών πόρων τουλάχιστον μια φορά το χρόνο. Στο ΕΣΥΔ εισάγονται για διαβούλευση τα Εθνικά Προγράμματα Προστασίας και Διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της χώρας, καθώς και η ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση του υδατικού περιβάλλοντος της χώρας, την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία και διαχείριση των υδάτων καθώς και για τη συμβατότητα με το κοινοτικό κεκτημένο.

Το ΕΣΥΔ σε συνεργασία με την ΕΣΥ, έχει ως βασική αρμοδιότητα την υποβολή στη Βουλή ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την κατάσταση του υδατικού δυναμικού της χώρας.

- Συστάθηκε στο ΥΠΕΚΑ **Κεντρική Υπηρεσία Υδάτων (ΚΥΥ)** με την **ΥΠΑΠ 49139/2005**, η οποία τροποποιήθηκε με την **ΥΠΠΑ 7575/2010**, ΦΕΚ 183/Β/25.2.2010. Η ΚΥΥ εξελίχθηκε σε **Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ)**, με το **ΠΔ 24/2010**, ΦΕΚ 56/Α/15.4.2010 «Ανακαθορισμός αρμοδιοτήτων Υπουργείων. Τροποποίηση του ΠΔ 189/2009». Η ΕΓΥ αποτελεί τον εθνικό φορέα διαχείρισης και ενιαίο διοικητικό τομέα του ΥΠΕΚΑ, του οποίου προϊστάται Ειδικός Γραμματέας. Οι αρμοδιότητες διαχείρισης και προστασίας των υδάτων οι οποίες ήταν κατανεμημένες σε πλήθος υπηρεσιών διαφορετικών Υπουργείων, συγκεντρώνονται πλέον στην ΕΓΥ. Ειδικότερα η ΕΓΥ έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:
 - τη σύνταξη, τον συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής των Εθνικών Προγραμμάτων προστασίας και διαχείρισης του υδάτινου δυναμικού της χώρας,
 - τον έλεγχο της ποιότητας και ποσότητας των υδατικών αποθεμάτων,
 - την κατάρτιση των υδατικών ισοζυγίων και τον στρατηγικό σχεδιασμό των αναπτυξιακών έργων των υδατικών πόρων ανά λεκάνη απορροής
 - την κατάρτιση του Εθνικού Μητρώου Προστατευόμενων Περιοχών,

- την επεξεργασία των γενικών κανόνων τιμολόγησης και κοστολόγησης των υδάτων.

- Συστάθηκαν οι **Περιφερειακές Διευθύνσεις Υδάτων (ΠΔΥ)** με την **ΥΠΑΠ 47630/2005**. Αποτελούν τις κύριες περιφερειακές διαχειριστικές αρχές, μέσω των οποίων ασκούνται οι αρμοδιότητες κάθε περιφέρειας για την προστασία και διαχείριση κάθε λεκάνης απορροής ποταμού στα διοικητικά όρια της οποίας εκτείνεται.

Η Διεύθυνση Υδάτων κάθε Περιφέρειας έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- την παρακολούθηση των ποιοτικών και ποσοτικών παραμέτρων των υδάτων (επιφανειακών και υπόγειων), σε συνεργασία με την ΕΓΥ
- την εφαρμογή των μακροπρόθεσμων και μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων διαχείρισης του υδατικού δυναμικού,
- την εφαρμογή μέτρων απορρύπανσης των υδάτων σε επίπεδο Περιφέρειας,
- την κατάρτιση και εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης και των Προγραμμάτων Μέτρων για τις υδρολογικές λεκάνες που ανήκουν στην οικεία Περιφέρεια,

Το Σχέδιο Διαχείρισης περιέχει όλα τα στοιχεία, πληροφορίες και εκτιμήσεις που είναι απαραίτητα για την προστασία και διαχείριση των υδάτων. Η κατάρτιση των σχεδίων Διαχείρισης οφείλει να λάβει υπόψη και τις κατευθύνσεις του αντίστοιχου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

- την επιβολή των αναγκαίων περιορισμών σε υφιστάμενα ή νέα έργα που πιθανόν υποβαθμίζουν την ποιότητα των υδάτων.
- Αν η ΛΑΠ εκτείνεται στα διοικητικά όρια περισσότερων Περιφερειών, οι αρμοδιότητες ασκούνται από κοινού.

Συστάθηκαν αντίστοιχα 13 Περιφερειακά Συμβούλια Υδάτων (ΠΣΥ), τα οποία αποτελούν όργανα κοινωνικού διαλόγου και διαβούλευσης στα διοικητικά όρια της Περιφέρειας. Τα Περιφερειακά Συμβούλια Υδάτων έχουν αντίστοιχες αρμοδιότητες με το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων που λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο. Γνωμοδοτούν πριν την έγκριση του Σχεδίου Διαχείρισης λεκάνης απορροής καθώς επίσης και

για κάθε θέμα προστασίας και διαχείρισης των υδάτων που ο Γενικός Γραμματέας της οικείας Περιφέρειας τους υποβάλλει. Το κοινό πληροφορείται για το περιεχόμενο του Σχεδίου Διαχείρισης λεκάνης απορροής και συμμετέχει στη δημόσια διαβούλευση πριν γνωμοδοτήσει το ΠΣΥ.

- **Καθορίσθηκαν οι κατηγορίες αδειών χρήσης υδάτων και εκτέλεσης έργων αξιοποίησής τους, η διαδικασία έκδοσής τους, το περιεχόμενό τους και η διάρκεια ισχύος τους, με την ΥΠΑΠ 43504/2005.**

Σύμφωνα με την απόφαση αυτή οι χρήσεις νερού για τις οποίες απαιτείται άδεια είναι η ύδρευση, η αγροτική χρήση, συμπεριλαμβανομένης και της άρδευσης, η βιομηχανική χρήση, η ενεργειακή, καθώς και η χρήση για αναψυχή. Οι χρήσεις αυτές αφορούν τόσο σε επιφανειακά όσο και σε υπόγεια νερά.

Τα έργα αξιοποίησης υδατικών πόρων για τα οποία απαιτείται η έκδοση άδειας είναι τα έργα υδροληψίας, μεταφοράς νερού, έργα δικτύων, ρύθμισης-αποθήκευσης, επεξεργασίας νερού, τροφοδότησης και έργα προστασίας-συντήρησης.

Οι άδειες χρήσης για τις ανωτέρω χρήσεις νερού και για τα έργα αξιοποίησης υδατικών πόρων, εκδίδονται από τον Γενικό Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας στην οποία πρόκειται να ασκηθεί η χρήση ή να εκτελεστεί το έργο.

- Συγκροτήθηκε η **Γνωμοδοτική Επιτροπή Υδάτων** με τις ΥΠΑΠ **116031/22.5.2007** και **152199/2009**, ΦΕΚ 434/Β/1.10.2009.
- Εκδόθηκε το **Προεδρικό Διατάγμα 51/8.3.2007**, ΦΕΚ 54/Α/2007 για την **ολοκληρωμένη προστασία και ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων** το οποίο απαιτεί την ανάληψη δράσεων με σκοπό:
 - Προσδιορισμό των υδατικών διαμερισμάτων και καθορισμό και ένταξη υδατίνων σωμάτων σε αυτές
 - Προσδιορισμό περιβαλλοντικών στόχων
 - Εκτίμηση πιέσεων και ανάλυση επιπτώσεων

- Οικονομική ανάλυση
- Σύνταξη μητρώου προστατευόμενων περιοχών
- Κατάρτιση Σχεδίων διαχείρισης και προστασίας των Υδατικών Διαμερισμάτων
- Σύνταξη και εφαρμογή Προγραμμάτων Παρακολούθησης
- Σύνταξη Προγραμμάτων Μέτρων
- Δημοσιοποίηση των Σχεδίων Διαχείρισης
- Εκπλήρωση υποχρεώσεων προς την Ε. Επιτροπή
- Το 2010 εκδόθηκε η **Υπουργική Απόφαση 110957/2010**, ΦΕΚ 394/Β/6.4.2010, (Άρθρο 6 παρ. 5, Ν.3199), από τα Υπουργεία ΠΕΚΑ και Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, με την οποία καθορίζεται ο **τρόπος λειτουργίας και η γραμματειακή υποστήριξη των Περιφερειακών Συμβουλίων Υδάτων**, καθώς και ο **τρόπος δημοσιοποίησης του σχεδίου διαχείρισης και συμμετοχής του κοινού στη δημόσια διαβούλευση**.
- Το 2010 εκδόθηκε η **ΚΥΑ 51354/641/Ε103/2010**, ΦΕΚ 1909/Β/8.12.2010, «**Καθορισμός Προτύπων Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΠΠΠ) για τις συγκεντρώσεις ορισμένων ρύπων και ουσιών προτεραιότητας στα επιφανειακά ύδατα, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/105 σχετικά με τα ΠΠΠ και σχετικά με την τροποποίηση και μετέπειτα κατάργηση των Οδηγιών 86/176, 83/513, 84/156, 84/491, 86/280, και την τροποποίηση της Οδηγίας 2000/60, καθώς και για τις συγκεντρώσεις ειδικών ρύπων στα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα**».
- Με την **ΚΥΑ 39626/2208/Ε130/25.9.2009**, ΦΕΚ 2075/Β/25.9.2009, ενσωματώθηκε η Οδηγία **2006/118** για την **προστασία των υπόγειων νερών από τη ρύπανση και την υποβάθμιση**.

4. Κανονιστικές Πράξεις που προβλέπονται από το Ν. 3199 και δεν έχουν ακόμα εκδοθεί

4.1. Δίκτυο παρακολούθησης ποιότητας και ποσότητας των υδάτων

Υπουργική Απόφαση με την οποία ορίζεται το εθνικό δίκτυο παρακολούθησης της ποιότητας και ποσότητας των υδάτων με καθορισμό των θέσεων μετρήσεων, των φορέων που υποχρεούνται στη λειτουργία τους, των υποχρεώσεων των φορέων που συμμετέχουν στο εθνικό δίκτυο παρακολούθησης.

Συναρμόδιοι για την έκδοση της Απόφασης είναι οι Υπουργοί ΠΕΚΑ, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, Οικονομίας και Οικονομικών, Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, (Άρθρο 4 παρ. 4).

Το σχέδιο Υπουργικής Απόφασης βρίσκεται σήμερα σε τελικό στάδιο διαμόρφωσης και αναμένεται να εκδοθεί στο άμεσο μέλλον.

4.2. Επιβολή κυρώσεων από τους ΟΤΑ

Υπουργική Απόφαση με την οποία μεταβιβάζονται στους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού αρμοδιότητες που αφορούν τον έλεγχο και την επιβολή κυρώσεων καθώς και καθορισμός της διαδικασίας ελέγχου και επιβολής κυρώσεων.

Συναρμόδιοι για την έκδοση της Υπουργικής Απόφασης είναι οι Υπουργοί (ΥΠΕΧΩΔΕ) ΥΠΕΚΑ και Εσωτερικών - Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, (Άρθρο 13 παρ. 5).

Η έκδοση της Απόφασης αυτής θα συνεκτιμηθεί στα πλαίσια των νέων αρμοδιοτήτων που παρέχει η νέα οργάνωση του προγράμματος «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ»

4.3. Υδροσκόπιο

Υπουργική Απόφαση με την οποία καθορίζονται οι φορείς που υποχρεούνται να παρέχουν στοιχεία στην **Εθνική Τράπεζα Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας**. Καθορίζεται επίσης ο τρόπος παροχής των πληροφοριών και η λειτουργία και διαρκής

ενημέρωση της βάσης δεδομένων. Πληροφορίες για την Εθνική Τράπεζα Υδρολογικής και Μετεωρολογικής Πληροφορίας δίδονται στην ιστοσελίδα Hydroscopio.gr.

Συναρμόδιοι για την έκδοση της Υπουργικής Απόφασης είναι οι Υπουργοί ΥΠΕΚΑ, Εσωτερικών - Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και ο κατά περίπτωση αρμόδιος Υπουργός, (Άρθρο 15 παρ.2).

4.4. Προϊσχύουσες άδειες

Υπουργική Απόφαση με την οποία καθορίζονται οι διαδικασίες, οι όροι, οι προϋποθέσεις και η προθεσμία μέσα στην οποία όσοι έχουν δικαίωμα χρήσης υδάτων, σύμφωνα με προϊσχύουσες διατάξεις, εφόσον δεν έλαβαν άδεια σύμφωνα με το Ν.1739/1987, υποχρεούνται να υποβάλλουν αίτηση για τη χορήγηση άδειας.

Συναρμόδιοι για την έκδοση της Υπουργικής Απόφασης είναι οι Υπουργοί ΠΕΚΑ, Αγροτικής Πολιτικής, Εσωτερικών - Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (Άρθρο 16 παρ.4)

4.5. Εθνική Επιτροπή Υδάτων

Η Εθνική Επιτροπή Υδάτων με Αποφάσεις της που δημοσιεύονται στην ΕτΚ οφείλει να καθορίζει τις διαδικασίες της μεθόδου και τα επίπεδα ανάκτησης του κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του ύδατος λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένους παράγοντες και αρχές, (Άρθρο 12).

4.6. Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας με Αποφάσεις του οφείλει να ρυθμίζει τα κατωτέρω αναφερόμενα θέματα. Οι υποχρεώσεις αυτές εν μέρει μόνο έχουν καλυφθεί:

4.6.1. επιβάλλει μέτρα και περιορισμούς στη χρήση των υδάτων και την εκτέλεση έργων αξιοποίησής τους ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι του Σχεδίου Διαχείρισης και των Προγραμμάτων Μέτρων και Παρακολούθησης (Άρθρο 5 παρ. 6).

Έχουν εκδοθεί αρκετές σχετικές αποφάσεις.

4.6.2. συγκροτεί Περιφερειακό Συμβούλιο Υδάτων που συγκαλείται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο (Άρθρο 6 παρ. 4)

4.6.3. εγκρίνει το Σχέδιο Διαχείρισης που καταρτίζει κάθε Περιφέρεια. (Άρθρο 7 παρ. 2).

5. Συμπεράσματα

Αποτελεί θετικό βήμα η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων που διέθετε στο παρελθόν το Υπουργείο Ανάπτυξης για την διαχείριση των υδάτων, στο Υπουργείο ΠΕΚΑ.

Το στάδιο εναρμόνισης της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία πλαίσιο για τα νερά χρειάζεται βελτίωση. Απαιτείται αφενός μεν η άμεση ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου με την έκδοση των εκκρεμών νομοθετικών διατάξεων κατ' εφαρμογή του Νόμου 3199, αφετέρου δε η ολοκλήρωση του έργου της στελέχωσης και οικονομικής ενίσχυσης της Περιφέρειας για να ανταποκριθεί στα αυξημένα καθήκοντά της για την διαχείριση των υδατικών πόρων που emπίπτουν στην αρμοδιότητά της. Καθοριστική συμβολή στην υλοποίηση των ανωτέρω στόχων θα έχει η άμεση και ορθολογική αξιοποίηση των ενισχύσεων του ΕΠΠΕΡΑΑ.

Με την σταδιακή υλοποίηση του προγράμματος ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ οι αρμόδιες υπηρεσίες για τη διαχείριση των υδατικών πόρων βρίσκονται σε μεταβατική περίοδο.

Συγκεκριμένα με το Νόμο 3852 του 2010 εισήχθη στη Δημόσια Διοίκηση το Πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ το οποίο πέραν της χωρικής αναδιάταξης της Διοίκησης καθιερώνει την πληρέστερη ενημέρωση, συμμετοχή και προστασία του διοικούμενου. Ειδικότερα στη θέση των παλαιών 13 κρατικών Διοικητικών Περιφερειών συγκροτούνται 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις. Οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, από τις παλαιές πενήντα τέσσερις (54) νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, τις τρεις (3) διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα δέκα εννέα (19) επαρχεία, δηλαδή ένα σύνολο εβδομήντα έξι (76) διοικητικών ενοτήτων, εξελίσσονται σε αιρετές περιφέρειες, σε αριθμό αντίστοιχο των δεκατριών

(13) κρατικών περιφερειών. Οι οργανισμοί της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης, από τους παλαιούς χίλιους τριάντα τέσσερις (1034) δήμους και κοινότητες εξελίσσονται σε τριακόσιους είκοσι πέντε (325) διευρυμένους δήμους,

Παράλληλα ο Νόμος 3861/2010 για την ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο «Πρόγραμμα Διαύγεια», υποχρεώνει κάθε Δήμο και Περιφέρεια να διαθέτει ιστοσελίδα στην οποία να αναρτά τις αποφάσεις των οργάνων τους, των νομικών προσώπων τους και των επιχειρήσεών τους.

Η χώρα μας βρίσκεται σε μεταβατική περίοδο μέχρι την οριστική ανακατανομή των αρμοδιοτήτων και την εμπέδωση των νέων ρυθμίσεων.

6. Η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την Αντιμετώπιση της Λειψυδρίας

6.1. Δεδομένα

Ως ξηρασία ορίζεται η προσωρινή μείωση των διαθέσιμων υδάτινων πόρων π.χ. μειωμένες βροχοπτώσεις και ως **λειψυδρία** η ζήτηση νερού που υπερβαίνει τους εκμεταλλεύσιμους υδάτινους πόρους, σε συνθήκες αειφορίας.

Στην Ε.Ένωση το 2003 εμφανίσθηκαν εκτεταμένα φαινόμενα ξηρασίας από τα οποία επλήγησαν 100 εκ. κάτοικοι, ενώ το κόστος ζημιών ανήλθε σε 8,7 δις €. Το συνολικό κόστος ξηρασίας την τελευταία 30ετία υπολογίζεται σε 100 δις €.

Μέχρι σήμερα στην Ευρώπη επλήγησαν από λειψυδρία το 11% του πληθυσμού και 17% του ευρωπαϊκού εδάφους.

Σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος και την Π.Ο.Υ. η παγκόσμια θερμοκρασία έχει αυξηθεί κατά 0,8° C, ενώ στην Ευρώπη κατά 1° C. Με βάση τις τάσεις που υπάρχουν σήμερα το μεγαλύτερο τμήμα της Μεσογειακής Ευρώπης μπορεί να μετατραπεί σε έρημο.

Η πρόσφατη έκθεση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος «Water resources across Europe- confronting water scarcity and drought:Υδάτινοι πόροι σε ολόκληρη τη Ευρώπη-αντιμετώπιση της ξηρασίας και λειψυδρίας» [EEA Report 2/2009] επισημαίνει ότι η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων που πραγματοποιείται σήμερα, αφενός μεν αυξάνει την πιθανότητα σοβαρής λειψυδρίας σε περιόδους ξηρασίας, αφετέρου δε ενισχύει τον κίνδυνο εισχώρησης θαλασσινού νερού στα υπόγεια νερά στις παρακτιες περιοχές. Για παράδειγμα στον κόλπο της Αργολίδας η τοξικότητα χλωριούχων αλάτων, λόγω της εισχώρησης αλμυρού νερού, είναι έκδηλη στο κάψιμο των φύλλων και στη φυλλόπτωση, ενώ παράλληλα οι γεωτρήσεις στην περιοχή έχουν εγκαταληφθεί λόγω υπερβολικής αλατότητας. Η έκθεση τονίζει ότι η γεωργία σήμερα χρησιμοποιεί, κατά μέσο όρο, στην Ευρώπη το 24% των αντληθέντων υδάτων, ενώ στην νότια Ευρώπη το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 80%. Συνεπώς είναι επιτακτική ανάγκη η παροχή φορολογικών κινήτρων και κάθε είδους βοήθειας, εκπαίδευσης και πληροφόρησης προς τους αγρότες για ορθολογική χρήση του νερού.

Η γειτονική στην Ευρώπη Ρωσία το 2010 αντιμετώπισε εξαιρετική ξηρασία, με αποτέλεσμα το καλοκαίρι του 2010 καταστροφικές φωτιές γύρω από τη Μόσχα να προκαλέσουν το θάνατο σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων.

6.2. Η Ευρωπαϊκή πολιτική

Η Ε. Επιτροπή υιοθέτησε **Ανακοίνωση για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας και ξηρασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση**, COM 2007/414, 18.7.2007.

Βασικός στόχος της ανωτέρω Ανακοίνωσης είναι η πλήρης εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο για το νερό 2000/60.

Ειδικότεροι στόχοι είναι οι ακόλουθοι:

6.2.1. Σωστή τιμολόγηση του νερού, ει δυνατόν, μέχρι το 2010.

6.2.2. Βελτίωση του σχεδιασμού χρήσης γης

Το είδος της οικονομικής ανάπτυξης που επιλέγεται να είναι ανάλογο με τη διαθεσιμότητα των υδάτινων πόρων.

Ενδεικτικά μέτρα:

- Όχι έντονη τουριστική ανάπτυξη σε Λεκάνες Απορροής Ποταμών που αντιμετωπίζουν πίεση, ή λειψυδρία.
- Μέσω της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής στήριξη για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και προώθηση της αειφόρου γεωργίας.

6.2.3. Χρηματοδότηση της Ορθολογικής Χρήσης του Νερού

Αποτελεί προτεραιότητα η αντιμετώπιση της λειψυδρίας – ξηρασίας με τις χρηματοδοτήσεις του ΕΣΠΑ, 2007-2013, δεδομένου ότι μέχρι στιγμής είναι ανεπαρκείς οι σχετικές ενισχύσεις από τα ευρωπαϊκά Ταμεία και τα κράτη μέλη.

Ενδεικτικά μέτρα:

Φορολογικά κίνητρα για την προαγωγή συστημάτων που ευνοούν αποδοτικότερη χρήση νερού.

6.2.4. Εκπόνηση Σχεδίων Διαχείρισης των Κινδύνων Ξηρασία

- Χαρτογράφηση περιοχών που διαθέτουν ελάχιστους υδάτινους πόρους και καθορισμός επιπέδων συναγερμού.
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών.
- Σε εθνικό επίπεδο, κατάρτιση από τα κράτη-μέλη, όπου είναι αναγκαίο, Ειδικών Σχεδίων Διαχείρισης της Ξηρασίας, συμπληρωματικά με τα απαιτούμενα από την Οδηγία 2000/60 Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών.

6.2.5. Σύσταση Παρατηρητηρίου και Συστήματος Έγκαιρης Προειδοποίησης για τα φαινόμενα ξηρασίας

Στόχος η σύσταση του Παρατηρηρίου από την Ε. Επιτροπή, έως το 2012.

Το Παρατηρητήριο θα περιλαμβάνει δεδομένα και ερευνητικά αποτελέσματα από τα κράτη μέλη. Αντίστοιχα θα πρέπει τα κράτη μέλη, έως το 2012, να συστήσουν και αυτά Παρατηρητήρια και Συστήματα Έγκαιρης Προειδοποίησης για τα φαινόμενα ξηρασίας.

6.2.6. Ταμείο Αλληλεγγύης

Προσθήκη των φαινομένων ξηρασίας στις χρηματοδοτούμενες δράσεις από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε. Ένωσης και παράλληλη ενσωμάτωση

των προβλημάτων ξηρασίας στα ετήσια προγράμματα του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας

6.2.7. Πρόσθετα έργα υποδομών υδροδότησης

- Αποθεματοποίηση (π.χ. φράγματα, εκτροπή ποταμών).
- Μεταφορά υδάτινων πόρων με αυστηρά κριτήρια, εφαρμόζοντας τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την νομοθεσία για το περιβάλλον και με ιδιαίτερη φειδώ, ως τελευταία λύση, δεδομένου ότι υποσκάπτει την αειφορία των οικοσυστημάτων.
- Ενίσχυση των λύσεων της αφαλάτωσης και της επαναχρησιμοποίησης των λυμάτων.

6.2.8. Προώθηση τεχνολογιών για αποδοτικότερη χρήση υδάτινων πόρων

- Έργα μείωσης διαρροών δικτύων, οι οποίες φθάνουν έως και 50%.
- Συζητείται η σύνταξη νέας Οδηγίας για την απόδοση των κτιρίων στην κατανάλωση νερού, π.χ. βρύσες, ντους, όμβρια ύδατα, χρήση γκρίζου (μεταχειρισμένου) νερού.

6.2.9. Νέα νοοτροπία κατανάλωσης, για την εξοικονόμηση νερού

- Ενημέρωση, εκπαίδευση, κατάρτιση.
- Σήμανση προϊόντων για πληροφόρηση των καταναλωτών, ώστε να προτιμούν προϊόντα που παράγονται και συσκευάζονται με τρόπους που σέβονται τους υδάτινους πόρους, με κατά το δυνατόν χαμηλή κατανάλωση νερού.

6.2.10. Βελτίωση Γνώσεων- Συγκέντρωση Δεδομένων

- Χρήση του συστήματος WISE: συγκέντρωση αξιόπιστων πληροφοριών από τα κράτη μέλη. Προϋπόθεση αποτελεί η υιοθέτηση κοινής γλώσσας και κοινών «ορισμών», ώστε να έχουμε συγκρίσιμα στοιχεία.
- Αξιοποίηση της πρωτοβουλίας GMES (Global Monitoring for Environment and Security: Παγκόσμια Παρακολούθηση του Περιβάλλοντος και της Ασφάλειας). Αποτελεί κοινό Πρόγραμμα της Ε. Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (

European Space Agency) για την παρακολούθηση με δορυφόρους της «υγείας» της γης.

- Αξιοποίηση του 7^{ου} Ευρωπαϊκού Πλαισίου για την Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη, που χρηματοδοτεί ερευνητικά προγράμματα.

6.3. Καλά Παραδείγματα

Γερμανία

Το 1/5 των μεγαλύτερων πόλεων, από το 1998, συλλέγουν τα όμβρια ύδατα. Στόχος τους ήταν, έως το 2010, να καλυφθεί το 15% της κατανάλωσης των κτιρίων.

Γαλλία

Οι εκτοξευτήρες νερού για άρδευση είναι εξοπλισμένοι με συσκευές μέτρησης σε ποσοστό 85% του συνόλου των αρδευομένων εκτάσεων που καλύπτει το 71% του εξοπλισμού.

7. Η Αντιμετώπιση των Πλημμυρών.

7.1. Εισαγωγή

Κάθε χρόνο η Ε. Ένωση αντιμετωπίζει στο έδαφός της εκτεταμένες καταστροφές από πλημμύρες που υπονομεύουν την πορεία της προς την αειφόρο ανάπτυξη. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι μόνο μεταξύ 1998 και 2002 περισσότερες από 100 μεγάλες ζημιογόνες πλημμύρες έπληξαν την Ευρώπη. Από το 1998 έως το 2004 προκλήθηκαν 700 θάνατοι από πλημμύρες και εκτοπίστηκαν περισσότερα από 500.000 άτομα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, το κόστος των καταστροφών ανήλθε σε περισσότερα από 25 δις € ασφαλισμένες οικονομικές ζημίες.

Οι πλημμύρες πέραν της απώλειας ανθρώπινων ζωών, προκαλούν τόσο οικονομικές και κοινωνικές ζημίες, όσο και σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον π.χ. κατακλυσμός εργοστασίων που έχουν τοξικές χημικές ουσίες, καταστροφές βιοτόπων-υγροτόπων,.

Ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής, η παρουσία καταστροφικών πλημμυρών αυξάνεται σε πολλές περιοχές του πλανήτη. Το 2010 περίπου δύο εκατομμύρια Πακιστανοί έχασαν τα σπίτια τους από πλημύρες.

7.2. Η πολιτική της Ε. Ένωσης

Σύμφωνα με τις επιστημονικές εκτιμήσεις αναμένονται περισσότερες πλημμύρες στο μέλλον, ως αποτέλεσμα των όλο και συχνότερα εμφανιζόμενων ακραίων καιρικών φαινομένων που οφείλονται στη κλιματική αλλαγή.

Το 2004 η Ε. Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση προς το Ε.Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με τίτλο: «**Διαχείριση του κινδύνου πλημμυρών – Πλημμύρες: πρόληψη, προστασία και μείωση των επιπτώσεών τους**», στην οποία επισημαίνεται ότι η προστασία από τις πλημμύρες θα είναι πιο αποτελεσματική εάν η διαχείριση των κινδύνων γίνεται σε επίπεδο Ε. Ένωσης, ώστε να εξασφαλίζεται ο συντονισμός δράσης των κρατών μελών, καθώς και η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών. Σημειώτεον ότι πολλές Λεκάνες Απορροής Ποταμών καθώς και παράκτιες περιοχές της Ευρώπης έχουν διασυνοριακό χαρακτήρα.

Στη συνέχεια το 2006 η Ε. Επιτροπή πρότεινε την **Οδηγία για τις πλημμύρες 2007/60**, η οποία υιοθετήθηκε και δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ε. Κοινοτήτων στις 6 Νοεμβρίου 2007 (ΕΕ L 288 σελ. 27) και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Νοεμβρίου 2007, ενώ τα κράτη μέλη όφειλαν να την ενσωματώσουν το αργότερο ως τον Νοέμβριο του 2009.

Η Οδηγία ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την **ΚΥΑ 31822/1542/Ε103, ΦΕΚ 1108/Β/21.7.2010**, « Αξιολόγηση και διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας».

Σκοπός της Οδηγίας 2007/60 είναι ο καθορισμός πλαισίου για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, καθώς και η μείωση των κινδύνων από τις πλημμύρες στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες (Άρθρο 1).

Ειδικότερα:

Προκαταρκτική αξιολόγηση των κινδύνων πλημμύρας για κάθε ΛΑΠ και για σχετικές παράκτιες περιοχές (Άρθρα 4 και 5)

Βάσει της προκαταρκτικής αξιολόγησης τα κράτη μέλη προσδιορίζουν και κατηγοριοποιούν τις περιοχές για τις οποίες εκτιμούν ότι υπάρχουν σοβαροί ή μη σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας.

Αυτή η εκτίμηση πρέπει να δημοσιεύεται και να επικαιροποιείται κάθε έξι χρόνια.

Για κάθε σενάριο εκτιμώνται η έκταση της πλημμύρας, το βάθος του νερού και η ταχύτητα της ροής.

Οι χάρτες κινδύνου πλημμύρας περιγράφουν τις δυνητικές αρνητικές συνέπειες των πλημμυρών, ήτοι:

- Ενδεικτικός αριθμός κατοίκων που ενδέχεται να πληγούν
- Τύπος οικονομικής δραστηριότητας στην περιοχή που ενδέχεται να πληγεί
- Εγκαταστάσεις που ενδέχεται να προκαλέσουν ταχεία ρύπανση σε περίπτωση πλημμύρας, (Οδηγίες 96/61 και 2008/1: Ολοκληρωμένη Πρόληψη και Έλεγχος της Ρύπανσης, Παράρτημα. Ι)

Τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας βασίζονται στην Αρχή της αλληλεγγύης ήτοι τα μέτρα που λαμβάνει ένα κράτος μέλος να μην αυξάνουν τους κινδύνους πλημμύρας σε άλλο κράτος μέλος ανάντη ή κατάντη, αλλά με συντονισμό, να βρεθεί κοινά αποδεκτή λύση από τις γειτονικές χώρες. Να καταλήγουν δηλαδή τα κράτη στη λήψη κοινών αποφάσεων προς όφελος όλων.

Στην περίπτωση διεθνών περιοχών Λεκανών Απορροής Ποταμών που βρίσκονται μέσα στην Ε. Ένωση τα κράτη-μέλη καταρτίζουν:

1. Ένα μόνο διεθνές σχέδιο διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας ή
2. Μία συντονισμένη δέσμη σχεδίων.

Η Εφαρμογή της Οδηγίας 2007/60 γίνεται σε συντονισμό με την Οδηγία Πλαίσιο για τα Νερά 2000/60, ώστε να αποφεύγεται επικάλυψη διαδικασιών και να επιτυγχάνονται βέλτιστα αποτελέσματα.

Ειδικότερα:

- Οι διοικητικές μονάδες εφαρμογής των Οδηγιών είναι οι ίδιες, οι ΛΑΠ

- Οι αρμόδιοι Φορείς εφαρμογής είναι οι ίδιοι
- Οι απαιτούμενες εκθέσεις προόδου εφαρμογής των Οδηγιών προς την Ε. Επιτροπή συντάσσονται συγχρονισμένα.

Τέλος στα Σχέδια διαχείρισης των ΛΑΠ μπορούν να περιληφθούν τα Σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμυρών.

Τα κράτη μέλη πρέπει να βασίζονται τις αξιολογήσεις, τους χάρτες και τα σχέδια διαχείρισης σε βέλτιστες πρακτικές και βέλτιστες διαθέσιμες τεχνολογίες που δεν συνεπάγονται υπερβολικό κόστος.

7.3. Υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα

- Κανονισμός 2012/2002 Ταμείο Αλληλεγγύης της Ε. Ένωσης (ΕΕ L 311, 14.11.02) ο οποίος ενεργοποιείται σε περιπτώσεις εκτάκτων καταστάσεων μείζονος καταστροφής. Ως μείζον καταστροφή ορίζεται η άμεση ζημία > 3 δις € ή >0,6% Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος.
- Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- Ταμείο Συνοχής
- Πρόγραμμα INTERREG

8. Παράρτημα: Κατάλογος Οδηγιών και Ενσωμάτωση τους στο Εθνικό Δίκαιο

ΟΔΗΓΙΑ: 2000/60/ΕΚ

Για τη θέσπιση πλαισίου Κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Νόμος 3199/2003 (ΦΕΚ 280Α/9-12-03) “Προστασία και Διαχείριση των Υδάτων – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000”

2. Προεδρικό Διάταγμα 51/2007 (ΦΕΚ 54Α/8-3-2007) “Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ”.

3. Κοινή Υπουργική Απόφαση 43504/5-12-2005 (ΦΕΚ 1784B/20-12-2005) «Κατηγορίες αδειών χρήσης υδάτων και εκτέλεσης έργων αξιοποίησής τους, διαδικασία έκδοσης, περιεχόμενο και διάρκεια ισχύος αυτών»

4. Υπουργική Απόφαση 34685/6-12-2005 (ΦΕΚ 1736B /9-12-2005) «Συγκρότηση Εθνικού Συμβουλίου Υδάτων»

5. Υπουργική Απόφαση 26798/22-6-2005 (ΦΕΚ 1736B/9-12-2005) «Τρόπος λειτουργίας του Εθνικού Συμβουλίου Υδάτων»

6. Κοινή Υπουργική Απόφαση 49139/24-11-2005 (ΦΕΚ 1695B/2-12-2005) «Οργάνωση της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων», τροποποιήθηκε με την ΚΥΑ 7575/2010, ΦΕΚ 183 B/16.2.2010

7. Κοινή Υπουργική Απόφαση 47630/16-11-2005 (ΦΕΚ 1688B/1-12-2005) «Διάρθρωση της Διεύθυνσης Υδάτων της Περιφέρειας»

8. Κοινή Υπουργική Απόφαση 110957/2010 (ΦΕΚ 394B/6-4-2010) “Τρόπος λειτουργίας και γραμματειακή στήριξη των Περιφερειακών Συμβουλίων Υδάτων, καθώς και τρόπος δημοσιοποίησης του σχεδίου διαχείρισης και συμμετοχής του κοινού στη δημόσια διαβούλευση.

ΟΔΗΓΙΑ: 2006/118/ΕΚ

Σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από την ρύπανση και την υποβάθμιση

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 39626/2208/Ε130 (ΦΕΚ 2075B/25-09-2009) σχετικά με τον καθορισμό μέτρων για την προστασία των υπόγειων νερών από την ρύπανση και την υποβάθμιση

ΟΔΗΓΙΑ: 2006/7/ΕΚ

Σχετικά με τη διαχείριση της ποιότητας των υδάτων κολύμβησης και την κατάργηση της Οδηγίας 76/160/ΕΚ

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 8600/416/Ε103 (ΦΕΚ 356Β/26-02-2009) σχετικά με την ποιότητα και τα μέτρα διαχείρισης των υδάτων κολύμβησης

ΟΔΗΓΙΑ: 98/83/ΕΚ

Περί της ποιότητας του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση Υ2/2600/2001 (ΦΕΚ 892Β/11-07-2001) σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης

ΟΔΗΓΙΑ: 91/271/ΕΟΚ (L35 της 30.5.1991)

Για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 48392/939 (ΦΕΚ 405405Β/3-04-02) Συμπλήρωση της 19661/1982/1999 ΚΥΑ «Τροποποίηση της 5673/400/1997/ κοινής υπουργικής απόφασης... κλπ» (Β122). Κατάλογος ευαίσθητων περιοχών για τη διάθεση αστικών λυμάτων.....

2. Κοινή Υπουργική Απόφαση 19661/1982 (ΦΕΚ 1811Β/29-9-1999) Μέτρα και όροι για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων – Κατάλογος ευαίσθητων περιοχών

3. Κοινή Υπουργική Απόφαση 5673/400 (ΦΕΚ 192Β/1997) Μέτρα και όροι για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων – Κατάλογος ευαίσθητων περιοχών

ΟΔΗΓΙΑ: 91/676/ΕΟΚ (L35 της 31.12.1991)

Προστασία υδάτων από νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

- 1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 16190/1335 (ΦΕΚ 519B/1997)** σχετικά με τον καθορισμό μέτρων και όρων για την προστασία των νερών από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης
- 2. Κοινή Υπουργική Απόφαση 20419/2522 (ΦΕΚ 1212B/18-9-2001)** Προσδιορισμός των νερών που υφίστανται νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης – κατάλογος ευπρόσβλητων περιοχών
- 3. Κοινή Υπουργική Απόφαση 16175/824 (ΦΕΚ 530B/28-04-06)** Πρόγραμμα δράσης για την περιοχή του κάμπου Θεσσαλονίκης– Πέλλας-Ημαθίας που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης.....
- 4. Κοινή Υπουργική Απόφαση 25638/2905 (ΦΕΚ 1422B/22-10-2001)** Πρόγραμμα δράσης για το Θεσσαλικό πεδίο που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης.....
- 5. Κοινή Υπουργική Απόφαση 20417/2520 (ΦΕΚ 1195B/14-9-2001)** Πρόγραμμα δράσης για την περιοχή του Κωπαϊδικού πεδίου που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης.....
- 6. Κοινή Υπουργική Απόφαση 20416/2519 (ΦΕΚ 1196B/14-9-2001)** Πρόγραμμα δράσης για την περιοχή του Αργολικού πεδίου που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης.....
- 7. Κοινή Υπουργική Απόφαση 20417/2520 (ΦΕΚ 1195B/14-9-2001)** Πρόγραμμα δράσης για τη Λεκάνη του Πηνειού Ν. Ηλείας που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης.....
- 8. Κοινή Υπουργική Απόφαση** Πρόγραμμα Δράσης για την περιοχή της λεκάνης του Στρυμόνα, που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης

9. Κοινή Υπουργική Απόφαση Πρόγραμμα Δράσης για την περιοχή της πεδιάδας Άρτας – Πρέβεζας, που έχει χαρακτηριστεί ως ευπρόσβλητη ζώνη από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης

ΟΔΗΓΙΑ: 90/415/ΕΟΚ (L219 της 14.8.1990)

Τροποποίηση του Παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 86/280/ΕΟΚ σχετικά με τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις ορισμένων επικινδύνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο Ι του Παραρτήματος της Οδηγίας 76/464/ΕΟΚ.

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 90461/2193 (ΦΕΚ 843Β/1994)

Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αρ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 255/13.7.1994 (ΦΕΚ

123Α/1994) Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αρ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

ΟΔΗΓΙΑ: 90/154/ΕΟΚ

Τροποποίηση της 76/464

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 90461/2193 (ΦΕΚ 843Β/1994)

Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αρ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 255/13.7.1994 (ΦΕΚ

123Α/1994) Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αριθ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία

του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

ΟΔΗΓΙΑ: 88/347/ΕΟΚ (L 158 της 25.6.1988)

Τροποποίηση του παραρτήματος ΙΙ της οδηγίας 86/280/ΕΟΚ σχετικά με τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο Ι του Παραρτήματος της οδηγίας 76/464/ΕΟΚ

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 55648/2210/1991 (ΦΕΚ 323Β/1991) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 73/1990 (ΦΕΚ 90Α/1990) «Καθορισμός των κατευθυντήριων και οριακών τιμών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών...κλπ»

ΟΔΗΓΙΑ: 86/280/ΕΟΚ (L 181 της 4.7.1986)

Σχετικά με τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον κατάλογο Ι του παραρτήματος της Οδηγίας 76/464/ΕΟΚ

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 255/13.7.1994 (ΦΕΚ 123Α/1994) Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αριθ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

2. Κοινή Υπουργική Απόφαση 55648/2210/1991 (ΦΕΚ 323Β/1991) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»

3. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 73/1990 (ΦΕΚ 90Α/1990)
«Καθορισμός των κατευθυντήριων οριακών τιμών και απορρίψεις επικίνδυνων ουσιών ...κλπ»

ΟΔΗΓΙΑ: 84/491/ΕΟΚ (L 274 της 17.10.1984)

Για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις εξαχλωροκυκλοεξανίου

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 18186/271/1988 (ΦΕΚ 126Β/1988) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος κλπ...»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 144/2.11.1987 (ΦΕΚ 197Α/1987) «Προστασία υδάτινου περιβάλλοντος που προκαλείται από επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον»

ΟΔΗΓΙΑ: 84/156/ΕΟΚ (L 74 της 17.3.1984)

Για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις υδραργύρου σε τομείς άλλους εκτός από τον τομέα της ηλεκτρόλυσης των χλωριούχων αλάτων των αλκαλίων

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 18186/271/1988 (ΦΕΚ 126Β/1988) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος κλπ...»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 144/2.11.1987 (ΦΕΚ 197Α/1987) «προστασία υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση που προκαλείται από επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον»

ΟΔΗΓΙΑ: 83/513/ΕΟΚ (L 291 της 24.10.1983)

Για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις καδμίου

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 18186/271/1988 (ΦΕΚ 126B/1988) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος κλπ...»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 144/2.11.1987 (ΦΕΚ 197Α/1987) «προστασία υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση που προκαλείται από επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον»

ΟΔΗΓΙΑ: 82/176/ΕΟΚ (L 81 της 27.3.1982)

Για τις οριακές τιμές και τους ποιοτικούς στόχους για τις απορρίψεις υδραργύρου από τον βιομηχανικό τομέα της ηλεκτρόλυσης των χλωριούχων αλάτων αλκαλίων

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 18186/271/1988 (ΦΕΚ 126B/1988) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος κλπ...»

2. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 144/2.11.1987 (ΦΕΚ 197Α/1987) «προστασία υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση που προκαλείται από επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον»

ΟΔΗΓΙΑ: 80/778/ΕΟΚ (L 229 της 30.8.1980)

Οδηγία του Συμβουλίου της 15.7.1980 περί της ποιότητας του πόσιμου νερού

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση Α5/288/23.1.1986 «περί της ποιότητας του πόσιμου νερού»

ΟΔΗΓΙΑ: 80/68/ΕΟΚ (L 20 ΤΗΣ 26.1.1980)

Περί προστασίας των υπογείων υδάτων από τη ρύπανση που προέρχεται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 26857/553/88 (ΦΕΚ 196B/1988)
«Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία των υπογείων νερών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών»

Η Οδηγία αυτή καθώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις εναρμόνισής της καταργούνται μέχρι τέλους 2013

ΟΔΗΓΙΑ: 79/923/ΕΟΚ (L 281 της 10.11.1979)

Περί της απαιτούμενης ποιότητας των υδάτων για οστρακοειδή

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 46399/1352/1986 (ΦΕΚ 438B/1986) «Απαιτούμενη ποιότητα των επιφανειακών νερών που προορίζονται για: πόσιμα, κολύμβηση, διαβίωση ψαριών σε γλυκά νερά και καλλιέργεια και αλιεία οστρακοειδών, μέθοδοι μέτρησης, συχνότητα δειγματοληψίας κ.λ.π. (B' 438)»

Η Οδηγία αυτή καθώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις εναρμόνισής της καταργούνται μέχρι τέλους 2013

ΟΔΗΓΙΑ: 78/659/ΕΟΚ (L 222 της 14.8.1978)

Περί της ποιότητας των γλυκών υδάτων που έχουν ανάγκη προστασίας ή βελτιώσεως για τη διατήρηση της ζωής των ιχθύων

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 46399/1352/1986 (ΦΕΚ 438B/1986) «Απαιτούμενη ποιότητα των επιφανειακών νερών που προορίζονται για: πόσιμα, κολύμβηση, διαβίωση ψαριών σε γλυκά νερά και καλλιέργεια και αλιεία οστρακοειδών, μέθοδοι μέτρησης, συχνότητα δειγματοληψίας κ.λ.π. (B' 438)»

Η Οδηγία αυτή καθώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις εναρμόνισής της καταργούνται μέχρι τέλους 2013

ΟΔΗΓΙΑ: 76/464/ΕΟΚ (L 123 της 18.5.1976)

Περί ρυπάνσεως που προκαλείται από ορισμένες επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον της Κοινότητας

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

- 1. Κοινή Υπουργική Απόφαση 35308/1838/2005 (ΦΕΚ 1416B/12-10-05)** «Ειδικό πρόγραμμα μείωσης της ρύπανσης των νερών της λίμνης Κορώνειας από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών...κλπ»
- 2. Κοινή Υπουργική Απόφαση 90461/2193/ (ΦΕΚ 843B/1994)** Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αριθ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»
- 3. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 255/13.7.1994 (ΦΕΚ 123Α/1994)** Συμπλήρωση του παραρτήματος του άρθρου 12 της υπ' αριθ. 55648/2210/1991 ΚΥΑ «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»
- 4. Κοινή Υπουργική Απόφαση 18186/271/1988 (ΦΕΚ 126B/1988)** «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος και ειδικότερα καθορισμός οριακών τιμών και επικίνδυνων ουσιών στα υγρά απόβλητα»
- 5. Κοινή Υπουργική Απόφαση 15782/1849/2001** «Ειδικό πρόγραμμα μείωσης της ρύπανσης των νερών των λιμνών Βεγορίτιδας και Πετρών και του ποταμού Σουλού από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών...κλπ»
- 6. Κοινή Υπουργική Απόφαση 15784/1864/2001** «Ειδικό πρόγραμμα μείωσης της ρύπανσης των νερών του Παγασητικού κόλπου από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών...κλπ»
- 7. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 2/1.2.2001 (ΦΕΚ 15Α/2-2-01)** «καθορισμός των κατευθυντήριων και οριακών τιμών ποιότητας των νερών από απορρίψεις ορισμένων επικίνδυνων ουσιών που υπάγονται στον Κατάλογο ΙΙ της Οδηγίας 76/464/ΕΟΚ»

8. Κοινή Υπουργική Απόφαση 4859/726/2001 (ΦΕΚ 253B/9-3-2001) «Μέτρα και περιορισμοί για την προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος κλπ..»

9. Πράξη Υπουργικού Συμβουλίου 144/2.11.1987 (ΦΕΚ 197Α/1987) «Προστασία υδάτινου περιβάλλοντος από τη ρύπανση που προκαλείται από επικίνδυνες ουσίες που εκχέονται στο υδάτινο περιβάλλον»

Η Οδηγία αυτή καθώς και οι νομοθετικές ρυθμίσεις εναρμόνισής της καταργούνται μέχρι τέλους 2013

ΟΔΗΓΙΑ: 76/160/ΕΟΚ (L 31της 5.2.1976)

περί της ποιότητας υδάτων κολύμβησης

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ:

Κοινή Υπουργική Απόφαση 46399/1352/1986 (ΦΕΚ 438B/1986) «Απαιτούμενη ποιότητα των επιφανειακών νερών που προορίζονται για: πόσιμα, κολύμβηση, διαβίωση ψαριών σε γλυκά νερά και καλλιέργεια και αλιεία οστρακοειδών, μέθοδοι μέτρησης, συχνότητα δειγματοληψίας κ.λ.π. (B' 438)»

Η Οδηγία ισχύει μερικώς από 15/2/2008 και καταργείται πλήρως μέχρι τέλους 2014.

ΟΔΗΓΙΑ: 2007/60/ΕΚ

για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

Κοινή Υπουργική Απόφαση 31822/1542/Ε103 (ΦΕΚ 1108B/2010) «Για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας....»

ΟΔΗΓΙΑ: 2008/105/ΕΚ

σχετικά με πρότυπα ποιότητας περιβάλλοντος στον τομέα της πολιτικής των υδάτων καθώς και σχετικά με την τροποποίηση και τη συνακόλουθη κατάργηση των οδηγιών του Συμβουλίου 82/176/ΕΟΚ, 83/513/ΕΟΚ,

84/156/ΕΟΚ, 84/491/ΕΟΚ και 86/280/ΕΟΚ και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ

Κοινή Υπουργική Απόφαση 51354/641/Ε103/2010, (ΦΕΚ 1909/Β/8.12.2010) «Καθορισμός Προτύπων Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΠΠΠ) για τις συγκεντρώσεις ορισμένων ρύπων και ουσιών προτεραιότητας στα επιφανειακά ύδατα, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/105 σχετικά με τα ΠΠΠ και σχετικά με την τροποποίηση και μετέπειτα κατάργηση των Οδηγιών 86/176, 83/513, 84/156, 84/491, 86/280, και την τροποποίηση της Οδηγίας 2000/60, καθώς και για τις συγκεντρώσεις ειδικών ρύπων στα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα».

ΟΔΗΓΙΑ: 2008/56/ΕΚ

περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική)

ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΜΕΧΡΙ: 15 Ιουλίου 2010

Δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία εναρμόνισης.

Δ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

1. Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή πολιτική και νομοθεσία για τα απόβλητα αναπτύχθηκε τα τελευταία τριάντα έξι χρόνια και είχε ως αποτέλεσμα σημαντικές βελτιώσεις στις πρακτικές διαχείρισης των αποβλήτων.

Οι όγκοι όμως των αποβλήτων εξακολουθούν να αυξάνονται συνεχώς, ακολουθώντας την οικονομική ανάπτυξη. Τα αστικά απόβλητα έχουν μια σταθερή αύξηση 2% το χρόνο. Κάθε χρόνο τρία δισεκατομμύρια τόνοι αποβλήτων παράγονται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα οποία τα 90 εκατομμύρια είναι επικίνδυνα. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, το 2020 αναμένεται 45% αύξηση του όγκου των αποβλήτων σε σχέση με το έτος 1995.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στοχεύει στη δημιουργία μιας «κοινωνίας της ανακύκλωσης» που θα επιτύχει:

- Μείωση παραγωγής αποβλήτων και ιδιαίτερα των επικίνδυνων αποβλήτων
- Τα παραγόμενα απόβλητα να χρησιμοποιούνται ως πόροι με ανάκτηση ή ανακύκλωση
- Μείωση των αρνητικών επιπτώσεων από τη διαχείριση των αποβλήτων.

Η υλοποίηση των ανωτέρω στόχων αποτελεί τη μόνη επιλογή που διασφαλίζει τη προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και τη κάλυψη των μελλοντικών μας αναγκών.

Οι στόχοι αυτοί εντάσσονται στην αρχή που διέπει την πολιτική της βιώσιμης ανάπτυξης: «περισσότερη και καλύτερη ανακύκλωση και λιγότερη χρήση των φυσικών πόρων».

2. Γενικό Νομοθετικό Πλαίσιο

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα απόβλητα είναι από τις πλέον ανεπτυγμένες νομοθεσίες της Ε. Ένωσης.

Το τρέχον, έκτο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον, 2002 – 2012, Απόφαση 1600/2002, ΕΕ L 242 10.9.2002, θέτει ως βασικό στόχο τη διαχείριση των αποβλήτων, ενώ τρεις άλλοι βασικοί στόχοι του Προγράμματος, ήτοι η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η προστασία των υδάτων και η προστασία του εδάφους (διάβρωση, ερημοποίηση, ρύπανση και απώλεια εδαφών, COM (2006) 231), συνδέονται άμεσα και επηρεάζονται από την πολιτική για τα απόβλητα. Για παράδειγμα όσον αφορά την κλιματική αλλαγή, σύμφωνα με το ελληνικό Εθνικό Σχέδιο Κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ για τα έτη 2008-2012, οι εκπομπές από δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων στο σύνολο της επικράτειας για το έτος 2004 ανήλθαν σε 3261,83 kt ισοδύναμου CO₂. Με την πλήρη εφαρμογή της Οδηγίας για την υγειονομική ταφή και την εγκατάσταση μονάδων θερμικής οξείδωσης ή αναερόβιας χώνευσης ή λιπασματοποίησης βιομάζας, υπάρχει η δυνατότητα οι εκπομπές να μειωθούν ως το 2010 σε 2.500 kt ισοδυνάμου CO₂.

Η νομοθεσία της Ε. Ένωσης για τα απόβλητα υπήρξε συχνά ασαφής, παρά τη συμβολή της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην ερμηνεία της και αποτέλεσε αντικείμενο πολυάριθμων δικαστικών υποθέσεων. Λόγω της ασάφειας παρουσιάσθηκαν νομοθετικές υπερκαλύψεις και δημιουργήθηκε κλίμα αβεβαιότητας στις αρμόδιες αρχές, αλλά και στους διαχειριστές αποβλήτων με αποτέλεσμα να παρεμποδίζονται συχνά οι αναγκαίες επενδύσεις. Για την επίλυση του προβλήματος και για την απλοποίηση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας εκδόθηκε το 2008 η νέα Οδηγία – πλαίσιο 2008/98 με τίτλο «Οδηγία για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων Οδηγιών», ΕΕ L 312/3, 22.11.2008.

2.1. Βασικές Αρχές Διαχείρισης Αποβλήτων

Οι βασικές αρχές διαχείρισης των αποβλήτων, οι οποίες απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και καθορίζουν τις επιλογές των κρατών-μελών για τη διαχείριση των αποβλήτων, είναι οι ακόλουθες:

- *Αρχή της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος*

κατά τη διαχείριση των αποβλήτων

- **Αρχή της ιεράρχησης:**
 - Προτεραιότητα έχει η πρόληψη της παραγωγής αποβλήτων
 - Ακολουθεί η επαναχρησιμοποίηση με ανακύκλωση και ανάκτηση
 - Η λιγότερο επιθυμητή μέθοδος είναι η Υγειονομική Ταφή
- **Αρχή της εγγύτητας:**
 - Η διάθεση των αποβλήτων να γίνεται το δυνατόν εγγύτερα στην πηγή παραγωγής τους
 - Να μειώνεται κατά, το δυνατόν, η μεταφορά αποβλήτων.
- **Αρχή της διάθεσης αποβλήτων στο κράτος που τα παράγει**
και πάντως όχι εκτός της Ε. Ένωσης.
Η Αρχή αυτή συνδέεται με την Αρχή της Εγγύτητας.
- **Αρχή της ευθύνης αποκατάστασης:**
 - Ο παραγωγός παραμένει υπεύθυνος μέχρι την τελική αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην περιοχή διάθεσης των αποβλήτων.
- **Αρχή της πρόβλεψης του κύκλου ζωής του προϊόντος:**
 - Από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού ενός προϊόντος πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την πρόληψη παραγωγής αποβλήτων και για την ανακύκλωσή του.

2.2. Η Οδηγία Πλαίσιο για τα απόβλητα

Η αρχική Οδηγία 75/442 τροποποιήθηκε με την Οδηγία 91/156 και κωδικοποιήθηκε το 2006 με την Οδηγία 2006/12/EK, ΕΕ L 114, 17.4.2006, η οποία παρέμεινε σε ισχύ έως τις 12.12.2010, ημερομηνία που θα έπρεπε να είχε ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο η νέα Οδηγία – πλαίσιο 2008/98.

Η Οδηγία 2006/12:

- θέτει τους βασικούς ορισμούς για τη διαχείριση των αποβλήτων,
- επιβάλλει την υποχρέωση στα κράτη μέλη να αναπτύξουν εθνικό σχεδιασμό διάθεσης αποβλήτων,
- καθορίζει την αδειοδοτική διαδικασία για τη διάθεση και την ανάκτηση των αποβλήτων και

- επιβάλλει την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος κατά τη διάθεση των αποβλήτων.

Η Οδηγία δεν εφαρμόζεται για τα εξής είδη αποβλήτων:

ραδιενεργά απόβλητα, απόβλητα μεταλλευτικών εργασιών, πτώματα ζώων, γεωργικά απόβλητα, λύματα, αποχαρακτηρισμένα εκρηκτικά, εφόσον τα ανωτέρω διέπονται από ειδικές ευρωπαϊκές διατάξεις.

«Απόβλητο» θεωρείται οτιδήποτε εμπίπτει στις κατηγορίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I της Οδηγίας 2006/12.

Διχογνωμία δημιουργήθηκε όσον αφορά την ακριβή έννοια του «αποβλήτου» σε σχέση με τις διατάξεις του Κανονισμού REACH.

Οι ορισμοί «διάθεση» και «ανάκτηση» αποβλήτων περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της ανωτέρω Οδηγίας.

Η «διαχείριση» των αποβλήτων περιλαμβάνει τη συλλογή, μεταφορά, ανάκτηση και διάθεση, καθώς και την επίβλεψη των ανωτέρω λειτουργιών και των χώρων διάθεσης των αποβλήτων.

Η αδειοδοτική διαδικασία καλύπτει το είδος και τις ποσότητες των αποβλήτων, τις τεχνικές απαιτήσεις, τους χώρους διάθεσης, τις μεθόδους διαχείρισης και τις μεθόδους ανάκτησης. Η άδεια χορηγείται όταν οι δράσεις είναι περιβαλλοντικά αποδεκτές.

Ο κάτοχος αποβλήτων οφείλει να τα παραδίδει σε ιδιωτικό φορέα αποκομιδής ή σε επιχείρηση διάθεσης ή να εξασφαλίζει ο ίδιος τη διάθεσή τους.

Οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να ελέγχουν, σε τακτά χρονικά διαστήματα, την τήρηση των όρων αδειοδότησης όσον αφορά τη μεταφορά, αποκομιδή, αποθήκευση, εναπόθεση, διαχείριση και ανάκτηση των αποβλήτων.

Υποχρεωτική καθίσταται επίσης η τήρηση στοιχείων για τις ποσότητες, τη φύση, την πηγή των αποβλήτων, τη μέθοδο διάθεσης και τον τρόπο μεταφοράς τους.

Σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» το κόστος διάθεσης των αποβλήτων, με κατάλληλη κατά περίπτωση ρύθμιση, επιβαρύνει τον κάτοχο που παραδίδει τα απόβλητα σε φορέα αποκομιδής, ή τους

προηγούμενους κατόχους, ή τον παραγωγό του προϊόντος που προκαλεί τα απόβλητα.

Το 2007 η Ε. Επιτροπή, βασισμένη στη νομολογία του ΔΕΕ, εξέδωσε ερμηνευτική Ανακοίνωση COM (2007) 59, για τον ορισμό της έννοιας «απόβλητα και παραπροϊόντα», για να βοηθήσει τις αρμόδιες αρχές, δεδομένου ότι δεν υπήρχε κοινά αποδεκτός ορισμός στη νομολογία των κρατών μελών.

Στην Ανακοίνωση αυτή διευκρινίζονται επίσης οι όροι «προϊόν», «κατάλοιπο» και «παραπροϊόν».

Κατάλογος αποβλήτων δημοσιεύθηκε αρχικά με την Απόφαση της Ε. Επιτροπής 94/3 η οποία αντικαταστάθηκε μεταγενέστερα με την Απόφαση 2000/532. Η Απόφαση αυτή τροποποιήθηκε με τις τρεις ακόλουθες νεότερες Αποφάσεις 2001/118/ΕΚ, 2001/119/ΕΚ, 2001/573/ΕΚ.

Η Οδηγία 2006/12 υποχρεώνει τους ενδιαφερόμενους να χρησιμοποιούν την *Βέλτιστη Διαθέσιμη Τεχνολογία που δεν συνεπάγεται Υπερβολικό Κόστος (BATNEEC)*.

Η αρχή αυτή που στοχεύει στην μείωση των αρνητικών συνεπειών στο περιβάλλον, συνδέεται με την αρχή της υποχρέωσης χρήσης της Βέλτιστης Διαθέσιμης Τεχνολογίας (BET: Best Available Technology), η οποία αποτελεί υποχρέωση των κρατών μελών, σύμφωνα με την νέα αναθεωρημένη Οδηγία 2008/1, για την πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης, ΕΕ L 24, 29.1.2008.

Η Οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα 75/442/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 91/156 και αντικαταστάθηκε με την Οδηγία 2006/12, έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 50910/2727/2003 «Μέτρα και Όροι για τη Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων. Εθνικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός Διαχείρισης (ΕΣΔΑ)», ΦΕΚ 1909/Β/22.12.2003. Η ανωτέρω ΚΥΑ προβλέπει την πρόληψη και μείωση της ποσότητας, της βλαπτικότητας και της επικινδυνότητας των αποβλήτων, την αξιοποίηση των αποβλήτων με διάφορους τρόπους (ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση κλπ), την περιβαλλοντικά ασφαλή διαχείριση και εν γένει την ενθάρρυνση της ολοκληρωμένης διαχείρισης και την δημιουργία εθνικού δικτύου εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων.

Ο ΕΣΔΑ εξειδικεύεται περαιτέρω με τα Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, τα οποία σκοπό έχουν την εξειδίκευση και τον καθορισμό μεθόδων διαχείρισης που θα εφαρμόζονται σε κάθε διαχειριστική ενότητα.

Σε κάθε διαχειριστική ενότητα, την ευθύνη για τη μεταφόρτωση, αξιοποίηση και διάθεση των αποβλήτων την έχει ο **Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων(ΦοΔΣΑ)**. Σήμερα έχουν λειτουργούν στη χώρα 96 ΦοΔΣΑ με τη μορφή είτε συνδέσμων των δήμων ως ΝΠΔΔ, είτε ως Ανώνυμες Εταιρείες ΝΠΙΔ.Το μεγαλύτερο μέρος αυτών εκπροσωπείται από το Δίκτυο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Ο Ν. 3852 «Πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ» προβλέπει ότι με ΠΔ/μα που θα εκδοθεί μέχρι τις 30.6.2011 θα καθορισθεί η διαδικασία συστασης και λειτουργίας συνδέσμων ΦοΔΣΑ με τη μορφή συνεταιρισμών των Δήμων (ΝΠΔΔ) στους οποίους θα συγχωνευθούν οι σημερινοί ΦοΔΣΑ. Οι διαδικασίες σύστασης θα αρχίσουν μετά την εκδοση του ΠΔ/τος και εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθούν το νωρίτερο τον Ιούνιο του 2012.

Σε κάθε περιφέρεια της χώρας θα αντιστοιχεί ένας ΦοΔΣΑ, με εξαίρεση της νησιωτικές περιφέρειες Ιονίου, Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, στις οποίες αντιστοιχεί ένας ΦοΔΣΑ σε κάθε περιφερειακή ενότητα. Συνολικά θα προκύψουν 32 ΦοΔΣΑ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που διαθέτει το ΥΠΕΚΑ παρουσιάζονται κατωτέρω οι ποσότητες παραγωγής και οι τρόποι διαχείρισης στερεών αποβλήτων.

Παραγωγή και διαχείριση στερεών αποβλήτων για την τριετία 2004-2005-2006 Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ): «Η κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα, έτος 2008».

	α.σ.α (τόνοι/έτος)	Άλλα στερεά απόβλητα (τόνοι/έτος)
2004		
Συνολική παραγόμενη	4.781.468,00	26.540.252,00

ποσότητα, εκ των οποίων:		
— για ανακύκλωση:	483.212,00	848.185,50
— καύση :	0,00	0,00
— καύση με ανάκτηση ενέργειας:	0,00	1.600,00
— υγειονομική ταφή:	2.705.275,00	0,00
— άλλα (διάθεση σε ΧΑΔΑ):	1.592.981,00	0,00
2005	α.σ.α (τόνοι/έτος)	Άλλα στερεά απόβλητα (τόνοι/έτος)
Συνολική παραγόμενη ποσότητα, εκ των οποίων:	4.853.756,00	26.551.952,00
— για ανακύκλωση:	559.216,00	872.781,00
— καύση :	0,00	0,00
— καύση με ανάκτηση ενέργειας:	0,00	5.080,00
— υγειονομική ταφή :	2.824.035,00	0,00
— άλλα (διάθεση	1.470.505,00	0,00

σε ΧΑΔΑ):		
2006		
Συνολική παραγόμενη ποσότητα, εκ των οποίων:	4.927.137,00	26.564.452,00
— για ανακύκλωση:	632.079,00	910.635,00
— καύση :	0,00	0,00
— καύση με ανάκτηση ενέργειας:	0,00	3.700,00
— υγειονομική ταφή :	3.200.901,00	0,00
— άλλα (διάθεση σε ΧΑΔΑ):	1.094.157,00	0,00

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, η ανά κάτοικο και έτος παραγόμενη ποσότητα αστικών στερεών αποβλήτων το έτος 2003 ανήρχετο σε 441 kg, ποσότητα μικρότερη από τον κοινοτικό μέσο όρο των 580 kg, η οποία όμως βαίνει συνεχώς αυξανόμενη (+22% κατά την 8-ετία 1996-2003), ακολουθώντας την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την αλλαγή του τρόπου διαβίωσης.

Με βάση μελέτη που εκπονήθηκε από το ΥΠΕΚΑ το 2005, σε όλη την ελληνική επικράτεια υπήρχαν 2.626 ΧΑΔΑ. Το 2005 ξεκίνησε πρόγραμμα χρηματοδότησης έργων αποκατάστασης των ΧΑΔΑ και παράλληλα συνεχίστηκε η καταγραφή των ενεργών και ανενεργών ΧΑΔΑ. Η Ε. Επιτροπή απέστειλε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα στις 18 Οκτωβρίου 2009, για μη συμμόρφωση με την καταδικαστική απόφαση του

ΔΕΕ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπ. Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Μάρτιος 2010) προκύπτει ότι επί του συνόλου των ΧΑΔΑ (3.036), το 89,6% (2720 ΧΑΔΑ) έχει καταστεί ανενεργό, το 74,5% (2264 ΧΑΔΑ) έχει αποκατασταθεί, ενώ σε λειτουργία παραμένει το 10,4% (316 ΧΑΔΑ).

Η νέα Οδηγία – πλαίσιο 2008/98

Η νέα Οδηγία πλαίσιο για τα απόβλητα 2008/98 ενοποιεί και εκσυγχρονίζει την υφιστάμενη νομοθεσία. Ειδικότερα:

- *αποσαφηνίζει* τους ορισμούς «απόβλητο», «ανακύκλωση», «ανάκτηση» και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και καθορίζει τα κριτήρια αποχαρακτηρισμού των αποβλήτων,

- *εισάγει* την «*διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού*».

Σύμφωνα με την αρχή αυτή οι επιχειρήσεις που διαθέτουν προϊόντα στην αγορά, αναλαμβάνουν και την οικονομική ευθύνη για τις δραστηριότητες που αφορούν την πρόληψη, επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση ή άλλες μορφές ανάκτησης για τα απόβλητα που παράγονται από τη χρήση των προϊόντων τους. Επίσης οφείλουν να πληροφορούν το κοινό για το βαθμό στον οποίο το προϊόν μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί ή να ανακυκλωθεί.

- Τα κράτη μέλη:

- οφείλουν να ενθαρρύνουν τον σχεδιασμό των προϊόντων κατά τρόπον ώστε να μειώνονται οι αρνητικές συνέπειες τους στο περιβάλλον και η δημιουργία αποβλήτων κατά τη διαδικασία παραγωγής και χρήσης τους.

- ενθαρρύνουν την ανάπτυξη, παραγωγή και εμπορία προϊόντων που είναι κατάλληλα για πολλαπλές χρήσεις, ανθεκτικά από τεχνική άποψη και, αφού καταστούν απόβλητα, κατάλληλα για ορθή και ασφαλή ανάκτηση και διάθεση συμβατή με το περιβάλλον.

- *ιεραρχεί τις μεθόδους διαχείρισης αποβλήτων* ως εξής : α) πρόληψη, β) προετοιμασία για επαναχρησιμοποίηση, γ) ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, π.χ. ανάκτηση ενέργειας, και ε) διάθεση

- *απαιτεί* από τα κράτη-μέλη: α) να επιλέγουν μεθόδους διαχείρισης που επιφέρουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα από περιβαλλοντικής απόψεως, όπως μεθόδους επεξεργασίας που συνοδεύονται από υψηλά

ποσοστά ανάκτησης υλικών ή ενέργειας, β) να καταρτίζουν προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, τα οποία να λαμβάνουν υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων και των υλικών.

- θέτει τους ακόλουθους συγκεκριμένους στόχους στα κράτη μέλη:

α) έως το 2020, αύξηση τουλάχιστον στο 50 % κατά βάρος, της προετοιμασίας για την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση των υλικών αποβλήτων, όπως το χαρτί, το μέταλλο, το πλαστικό και το γυαλί από νοικοκυριά και ενδεχομένως άλλης προέλευσης, στο βαθμό που τα απόβλητα αυτά είναι παρόμοια με τα απόβλητα των νοικοκυριών.

β) έως το 2020 αύξηση τουλάχιστον στο 70 % κατά βάρος της προετοιμασίας για την επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση και ανάκτηση άλλων υλικών, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών υγειονομικής ταφής όπου γίνεται χρήση αποβλήτων για την υποκατάσταση άλλων υλικών, μη επικίνδυνων αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων, εξαιρουμένων των υλικών που απαντούν στη φύση και τα οποία ορίζονται στην κατηγορία 17 05 04 του καταλόγου αποβλήτων.

- τα κράτη μέλη οφείλουν να καταρτίσουν ένα ή περισσότερα **Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΣΔΑ)** τα οποία μόνα τους ή συνδυασμένα, να καλύπτουν ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια του κράτους-μέλους.

Τα ΣΔΑ πρέπει να περιλαμβάνουν:

- ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης διαχείρισης αποβλήτων στην οικεία γεωγραφική ενότητα,

- μέτρα που πρέπει να ληφθούν για τη βελτίωση της προετοιμασίας προς επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, ανάκτηση και διάθεση των αποβλήτων,

- αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο το σχέδιο θα υποστηρίξει την υλοποίηση των στόχων και των διατάξεων της νέας Οδηγίας.

Οι ακόλουθες πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται στα ΣΔΑ:

α) τύπος, ποσότητα και πηγή των παραγόμενων στην επικράτεια αποβλήτων, καθώς και για απόβλητα που είναι πιθανόν να αποσταλούν από ή προς την εθνική επικράτεια, με παράλληλη αξιολόγηση της μελλοντικής εξέλιξης των ροών αποβλήτων,

β) υφιστάμενα προγράμματα συλλογής αποβλήτων και μεγάλες εγκαταστάσεις διάθεσης και ανάκτησης, καθώς και τυχόν ειδικές ρυθμίσεις για ορυκτέλαια απόβλητα, επικίνδυνα απόβλητα, ή ροές αποβλήτων που ρυθμίζονται από συγκεκριμένες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις,

γ) αξιολόγηση της ανάγκης για νέα προγράμματα συλλογής, για το κλείσιμο υφισταμένων εγκαταστάσεων αποβλήτων, για πρόσθετες υποδομές εγκαταστάσεων επεξεργασίας αποβλήτων σύμφωνα με τις αρχές της αυτάρκειας και της εγγύτητας και, εφόσον απαιτείται, για σχετικές επενδύσεις,

δ) κριτήρια για τον εντοπισμό τοποθεσιών και τη δυναμικότητα των μελλοντικών εγκαταστάσεων διάθεσης ή των μεγάλων εγκαταστάσεων ανάκτησης

ε) γενικές πολιτικές διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών και μεθόδων διαχείρισης αποβλήτων.

2.3. Η Οδηγία για τη διαχείριση των επικίνδυνων αποβλήτων

2.3.1. Γενικά

Βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» η αποκλειστική ευθύνη για τη δημιουργία υποδομών για τη διάθεση των επικινδύνων αποβλήτων ανήκει στους παραγωγούς των αποβλήτων.

Η αρχική Οδηγία 91/689 συμπληρώθηκε με την Οδηγία 94/31 και τον Κανονισμό 166/2006.

Η Οδηγία 91/689 ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με:

α) την ΚΥΑ 13588/725/2006, ΦΕΚ 383/Β/28.3.2006 «Μέτρα και όροι για την διαχείριση των επικινδύνων αποβλήτων σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ» η οποία αντικατέστησε την προηγούμενη σχετική ΚΥΑ 19396/1546/1997,

β) την ΚΥΑ 24944/1159/2006, ΦΕΚ 791/Β/2006, με την οποία εγκρίνονται οι γενικές τεχνικές προδιαγραφές διαχείρισης και

γ) την ΚΥΑ 8668/2007, ΦΕΚ 287/Β/2.3.2007, με την οποία εγκρίνεται ο Εθνικός Σχεδιασμός διαχείρισης Ε.Α.: «Έγκριση Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (ΕΣΔΕΑ), σύμφωνα με το άρθρο 5

(παρ. Α) της 13588/725 ΚΥΑ «Μέτρα, όροι και περιορισμοί για τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων κ.λπ.» (Β΄ 383) και σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του άρθρου 7 (παρ. 1) της 91/156/ΕΚ Οδηγίας του Συμβουλίου. Τροποποίηση της 13588/725/2006 ΚΥΑ «Μέτρα όροι και περιορισμοί για την διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων ... κ.λπ.» και της 24944/1159/206 ΚΥΑ «Έγκριση Γενικών Τεχνικών Προδιαγραφών για την διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων ... κ.λπ.».

Οι παραγωγοί και οι φορείς διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων οφείλουν να κάνουν χρήση των θεσμοθετημένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κωδικών για τα απόβλητα (εξαψήφιοι κωδικοί Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων – ΕΚΑ) και για τις εργασίες διάθεσης (κωδικοί D) και αξιοποίησης (κωδικοί R).

Η νέα Οδηγία πλαίσιο 2008/98 εισάγει, στο Παράρτημα ΙΙΙ, την Κατηγορία Κινδύνου «Ευαισθητοποιητικό»: ουσίες και παρασκευάσματα τα οποία διά της εισπνοής, κατάποσης ή απορρόφησης μέσω του δέρματος, μπορούν να προκαλέσουν αντίδραση του οργανισμού (υπερευαισθητοποίηση) τέτοια ώστε, με περαιτέρω έκθεση σε αυτή την ουσία ή το παρασκεύασμα, να προκαλούνται χαρακτηριστικές επιβλαβείς αντιδράσεις.

Η νέα κατηγοριοποίηση ευθυγραμμίζεται με τις Κατηγορίες Κινδύνου και τα κριτήρια που καθορίζονται στο Παράρτημα VI της Οδηγίας 67/54 «ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων ουσιών», καθώς και με τις οριακές τιμές των Παραρτημάτων ΙΙ και ΙΙΙ της Οδηγίας 1999/45 «ταξινόμηση, συσκευασία και επισήμανση των επικίνδυνων παρασκευασμάτων». Έτσι παύουν οι ασάφειες που υπήρχαν σχετικά με την κατάλληλη μεθοδολογία ταξινόμησης, κυρίως για τις 183 κατοπτρικές εγγραφές (εν δυνάμει επικίνδυνα απόβλητα) του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων. Με το μέχρι σήμερα ισχύον καθεστώς χιλιάδες τόνοι επικίνδυνων αποβλήτων ταξινομήθηκαν, τα τελευταία χρόνια, ως μη επικίνδυνα και διατέθηκαν ακατάλληλα, με σοβαρές συνέπειες για την υγεία των ανθρώπων και για το περιβάλλον.

Στην Ελλάδα παράγονται ετησίως 330.000 τόνοι επικίνδυνα απόβλητα που είναι κυρίως: Έλαια, Παράγωγα βιομηχανίας σιδηροχάλυβα, Μπαταρίες, Συσσωρευτές, Χημικά, Νοσοκομειακά, Υγρά καύσιμα.

Οι μεγαλύτερες ποσότητες παράγονται στην Αττική (48,5%), την Κεντρική Μακεδονία (12,6%) και τη Στερεά Ελλάδα (10,2%). Πέραν των ανωτέρω στην Ελλάδα υπάρχουν προσωρινά αποθηκευμένοι 600.000 τόνοι επικίνδυνων αποβλήτων, κυρίως στους χώρους παραγωγής τους. Για την ασφαλή διαχείριση και επεξεργασία τους, ενισχύεται η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών μέσω των ιδιωτικών επενδύσεων. Η Ελλάδα καταδικάστηκε από το ΔΕΕ για τη μη ασφαλή διάθεσή τους, όπως αναλύεται κατωτέρω.

Ειδικότερα στα «Διαχειριστικά Σχέδια Αποβλήτων» που υποβάλλονται στο ΥΠΕΚΑ, παρουσιάζονται τα στοιχεία παραγωγής και διαχείρισης των επικίνδυνων αποβλήτων τα οποία έχουν ως εξής:

Παραγωγή και διαχείριση επικινδύνων αποβλήτων περίοδος 2004-2006

Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης: «Η κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα, έτος 2008»,

2004	Επικίνδυνα Απόβλητα (τόνοι/έτος)
Συνολική παραγόμενη ποσότητα, εκ των οποίων:	335.000,00
— για ανακύκλωση:	111.820,00
— καύση :	1.546,51
— καύση με ανάκτηση	5.005,60

ενέργειας:	
— υγειονομική ταφή:	13.997,00
— άλλα(*):	202.630,89
2005	
Συνολική παραγόμενη ποσότητα, εκ των οποίων:	333.155,00
— για ανακύκλωση:	109.270,00
— καύση :	2.231,00
— καύση με ανάκτηση ενέργειας:	7.255,64
— υγειονομική ταφή :	7.313,81
— άλλα(*):	207.084,36
2006	
Συνολική παραγόμενη ποσότητα, εκ των οποίων:	333.155,00
— για ανακύκλωση:	118.870,00
— καύση :	2.793,43
— καύση με ανάκτηση ενέργειας:	7.346,03

— υγειονομική ταφή :	14.763,34
— άλλα(*):	189.382,20

— (*): αφορά ποσότητες αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, προσωρινά αποθηκευμένα επικίνδυνα απόβλητα, εξαγωγή επικινδύνων αποβλήτων.

Οι βιομηχανικές και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις λαμβάνουν άδεια λειτουργίας μετά από αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων από τις αρμόδιες Κεντρικές ή Περιφερειακές Υπηρεσίες Περιβάλλοντος, ανάλογα με το μέγεθος και το είδος της εγκατάστασης.

Η μείωση της ρύπανσης, μέσω του μηχανισμού έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων, αναμένεται να αυξάνεται σταδιακά με την πλήρη εφαρμογή της Οδηγίας 96/61, όπως αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2008/1, «σχετικά με την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης (IPPC)», που άρχισε το 2008. Σύμφωνα με τις διατάξεις της ανωτέρω Οδηγίας οι υφιστάμενες βιομηχανίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II του άρθ. 5 της ΚΥΑ 15393/2332/02, ΦΕΚ 1022/Β/2002, οφείλουν να εφαρμόσουν Βέλτιστες Διαθέσιμες Τεχνικές και να λάβουν επιπλέον μέτρα αντιρρύπανσης.

2.3.2. Πρακτικές διαχείρισης

Στις πρακτικές διαχείρισης επικινδύνων αποβλήτων περιλαμβάνονται:

- **Διάθεση και Αποθήκευση** σε ειδικούς χώρους εντός των μονάδων παραγωγής τους. Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται κυρίως από βιομηχανίες που παράγουν μεγάλες ποσότητες αποβλήτων π.χ. ΔΕΗ, ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κλπ.

Στη χώρα λειτουργούν δύο Χώροι Υγειονομικής Ταφής Επικινδύνων Αποβλήτων (ΧΥΤΕΑ) που είναι ιδιωτικά έργα.

- **Μεταφορά στο εξωτερικό** με σκοπό την διάθεση ή την αξιοποίηση τους. Η διασυνοριακή μεταφορά των επικίνδυνων αποβλήτων γίνεται προς κατάλληλες εγκαταστάσεις εντός της Ε. Ένωσης σύμφωνα με τον Κανονισμό 1013/2006 για τις μεταφορές των αποβλήτων. Κατά τη διασυνοριακή μεταφορά οι σχετικές εργασίες εκτελούνται από εταιρείες, αδειοδοτημένες για το σκοπό αυτό από το ΥΠΕΚΑ, οι οποίες διαχειρίζονται απόβλητα για λογαριασμό τρίτων.

Γενικά, στις μεταφορές επικίνδυνων αποβλήτων εντός ή εκτός της χώρας εφαρμόζονται οι ρυθμίσεις της ΚΥΑ 24944/1159/2006, ΦΕΚ 791/Β/2006 «Γενικές Τεχνικές Προδιαγραφές διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων».

- **Αξιοποίηση και λοιπές πρακτικές διαχείρισης:** Σε εργασίες αξιοποίησης υποβάλλονται ορισμένες κατηγορίες επικίνδυνων αποβλήτων, όπως:

- σκωρίες, οι οποίες ανακυκλώνονται σαν πρόσθετο υλικό από διάφορες παραγωγικές εγκαταστάσεις, π.χ. την τσιμεντοβιομηχανία,
- πετρελαιοειδή κατάλοιπα, τα οποία χρησιμοποιούνται σε ενεργοβόρες εγκαταστάσεις για την παραγωγή εναλλακτικού καυσίμου,
- όξινες ιλύες από την αναγέννηση Αποβλήτων Λυπαντικών Ελαίων που εξουδετερώνονται,
- άλλα επικίνδυνα απόβλητα (ιλύες, σκωρίες κ.λπ.) που σταθεροποιούνται.

Για την τελική αντιμετώπιση του προβλήματος των επί σειρά ετών αποθηκευμένων αποβλήτων σε χώρους εντός των μονάδων παραγωγής τους, το άρθ. 18 της ΚΥΑ 13588/725/2006, ΦΕΚ 383/Β/2006, προβλέπει την υλοποίηση έργων διαχείρισης μέχρι τέλος Μαρτίου 2011. Μετά την αποκομιδή των εν λόγω συσσωρευμένων αποβλήτων, απαιτείται η υλοποίηση έργων εξυγίανσης - αποκατάστασης των χώρων αποθήκευσης, σύμφωνα με τις επιταγές της νομοθεσίας, τις αποφάσεις ανανέωσης των περιβαλλοντικών όρων των υπόψη δραστηριοτήτων και την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

2.4. Η Οδηγία για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων

Η Οδηγία 1999/31, ΕΕ L 182 16.7.1999, στοχεύει στην πρόληψη, ή μείωση των αρνητικών επιπτώσεων της ταφής αποβλήτων στο περιβάλλον.

Αναφέρεται στις ακόλουθες κατηγορίες αποβλήτων: αστικά, επικίνδυνα, μη επικίνδυνα και αδρανή.

Ως χώροι ταφής ορίζονται οι χώροι διάθεσης των αποβλήτων με εναπόθεση των αποβλήτων επί, ή εντός του εδάφους.

Οι χώροι ταφής ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες:

- Χώροι ταφής επικινδύνων αποβλήτων
- Χώροι ταφής μη επικινδύνων αποβλήτων
- Χώροι ταφής αδρανών υλικών

Για την αποδοχή των αποβλήτων στους χώρους ταφής πρέπει να πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Τα απόβλητα να υφίστανται επεξεργασία πριν την εναπόθεσή τους στο χώρο ταφής
- Τα επικίνδυνα να ενταφιάζονται σε ειδικούς χώρους ταφής επικινδύνων αποβλήτων
- Τα αδρανή απόβλητα να ενταφιάζονται σε ειδικούς χώρους ταφής αποκλειστικά αδρανών υλικών.

Στους χώρους ταφής δεν γίνονται δεκτά τα ακόλουθα απόβλητα:

υγρά, εύφλεκτα, εκρηκτικά ή οξειδωτικά, μολυσματικά νοσοκομειακά ή κλινικά, χρησιμοποιημένα ελαστικά πλην εξαιρέσεων, καθώς και οιοσδήποτε άλλος τύπος αποβλήτων που δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια που τίθενται στο Παράρτημα II της Οδηγίας.

Ρυθμίζεται η διαδικασία χορήγησης αδειών εκμετάλλευσης των χώρων ταφής. Για τους χώρους ταφής, όπως ρυθμίζονται στην Οδηγία 85/337, απαιτείται επιπλέον μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τις διατάξεις της ανωτέρω Οδηγίας.

Ανά τριετία η Ελλάδα, όπως κάθε κράτος μέλος, οφείλει να ενημερώνει την Ε. Επιτροπή για την εφαρμογή της Οδηγίας.

Η Οδηγία τροποποιήθηκε από τον Κανονισμό 1882/2003 και συμπληρώθηκε με τις ακόλουθες Αποφάσεις:

- Απόφαση 2003/33 για τον καθορισμό κριτηρίων και διαδικασιών αποδοχής των αποβλήτων σε χώρους υγειονομικής ταφής σύμφωνα με την Οδηγία 1999/31, Αρθ. 16 και Παράρτημα ΙΙ
- Απόφαση 2000/738 ερωτηματολόγιο για τις εκθέσεις των κρατών μελών για την εφαρμογή της Οδηγίας 1999/31.

Η Οδηγία 1999/31 ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ΚΥΑ 29407/2002 «Μέτρα και όροι για την υγειονομική ταφή των αποβλήτων». Το 2006 εκδόθηκε η Υπουργική Απόφαση 4641/232/2006, ΦΕΚ 168/Β/13.2.2006 η οποία καθορίζει τις τεχνικές προδιαγραφές μικρών χώρων Υγειονομικής ταφής σε νησιά και απομονωμένους οικισμούς.

Σήμερα είναι σε λειτουργία 44 ΧΥΤΑ ενώ είναι υπό υλοποίηση 45 μεγάλοι, 8 μικροί ΧΥΤΑ και 14 επεκτάσεις υφισταμένων ΧΥΤΑ.

Οι στόχοι της Ελλάδας για τη μείωση των βιοαποδομήσιμων αποβλήτων που οδηγούνται προς ταφή, όπως προσδιορίζονται στον Εθνικό Σχεδιασμό Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, σύμφωνα με το άρθρ. 4 της ΚΥΑ 29407/3508/2002, ΦΕΚ 1572/Β/2002 σε εναρμόνιση με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 99/31 έχουν ως εξής:

- Το έτος 2010, τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα που θα εκτρέπονται και δεν θα οδηγούνται σε ΧΥΤΑ πρέπει να ανέλθουν σε 1.100.000 τόνους.
- Το έτος 2013, τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα που θα εκτρέπονται και δεν θα οδηγούνται σε ΧΥΤΑ πρέπει να ανέλθουν σε 1.900.000 τόνους.
- Το έτος 2020, τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα που θα εκτρέπονται και δεν θα οδηγούνται σε ΧΥΤΑ πρέπει να ανέλθουν σε 2.700.000 τόνους.

Η κατανομή αυτών των στόχων έχει γίνει σε Περιφερειακό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία το 2006 από το ΕΚΠΑΑ, ο πρώτος στόχος της Οδηγίας 99/31 για εκτροπή του βιοαποδομήσιμου κλάσματος, επετεύχθει κατά 42%. Ήδη η Ελλάδα δεν κατάφερε να επιτύχει το στόχο της για το έτος 2010 και οι προοπτικές είναι δυσοίωνες για την επίτευξη των λοιπών στόχων ως το 2020.

	2006 (τόνοι)	2010 (1 ^{ος}	Ικανοποίηση στόχου το 2006
--	-----------------	--------------------------	-------------------------------

			Στοχος)	
Εκτροπή από υγειονομική ταφή	ΒΑΑ την	461.079	1.100.000	42%

2.5. Οδηγία για την καύση των αποβλήτων

Στόχος της Οδηγίας είναι ο περιορισμός στο ελάχιστο των καταλοίπων της αποτέφρωσης και η κατά το δυνατόν ανακύκλωσή τους.

Η Οδηγία 2000/76, ΕΕ L332 28.12.2000, κατήργησε, από το έτος 2006, τις Οδηγίες 89/369, 89/429 και 94/67.

Η Οδηγία ρυθμίζει την αποτέφρωση των ακόλουθων ειδών αποβλήτων:

- α) μη επικινδύνων αστικών απορριμμάτων,
- β) μη επικινδύνων μη αστικών αποβλήτων (όπως λυματολάσπες, ελαστικά αυτοκινήτων, νοσοκομειακά απόβλητα),
- γ) επικινδύνων αποβλήτων που δεν υπάγονται στις διατάξεις της Οδηγίας 94/67.

Η Οδηγία αναφέρεται τόσο στις «ειδικευμένες εγκαταστάσεις αποτέφρωσης», όσο και στις «εγκαταστάσεις συνδυασμένης αποτέφρωσης» οι οποίες έχουν βασικό σκοπό την παραγωγή ενέργειας, ή υλικών προϊόντων και χρησιμοποιούν ως καύσιμο, κύριο ή βοηθητικό, τα απόβλητα, αφού αυτά πρώτα υποβληθούν σε θερμική επεξεργασία.

Από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας *εξαιρούνται* οι εγκαταστάσεις που επεξεργάζονται απόβλητα ξύλου, φελλού, ραδιενεργά, σφάγια ζώων, φυτικά γεωργικά και δασικά απόβλητα που προέρχονται από τη μεταποίηση τροφίμων και την παραγωγή χαρτιού, καθώς και απόβλητα που προέρχονται από την εκμετάλλευση πετρελαίου και αερίων και αποτεφρώνονται σε υπεράκτιες εγκαταστάσεις.

Οι εγκαταστάσεις αποτέφρωσης υποχρεούνται να ακολουθούν την διαδικασία αδειοδότησης.

Η Οδηγία απαιτεί ως ελάχιστη θερμοκρασία τους 850°C επί δύο δευτερόλεπτα για τη διατήρηση των αερίων καύσεως, ώστε να εξασφαλισθεί η πλήρης καύση των αποβλήτων.

Ειδικότερα για καύση επικινδύνων αποβλήτων με περιεκτικότητα αλογονούχων οργανικών ενώσεων άνω του 1%, εκφρασμένη σε χλώριο, η ελάχιστη θερμοκρασία απαιτείται να είναι 1.100°C επί δύο δευτερόλεπτα.

Καθορίζονται οι *οριακές τιμές ατμοσφαιρικών εκπομπών*, στο Παράρτημα V της Οδηγίας, οι οποίες αφορούν βαρέα μέταλλα, διοξίνες, φουράνια, μονοξείδιο του άνθρακα, αιωρούμενα σωματίδια, ολικό οργανικό άνθρακα, υδροχλώριο, υδροφθόριο, διοξείδιο του θείου, μονοξείδιο του αζώτου και διοξείδιο του αζώτου.

Για τις εγκαταστάσεις συνδυασμένης αποτέφρωσης οι *οριακές τιμές ατμοσφαιρικών εκπομπών* καθορίζονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας.

Ειδική αδειοδότηση διάθεσης πρέπει να λαμβάνουν τα λύματα από τον καθαρισμό αερίων καύσης, σύμφωνα με το Παράρτημα VI της Οδηγίας.

Προβλέπεται η *ενημέρωση και ενεργός συμμετοχή του κοινού*. Η διαδικασία αυτή κατοχυρώνεται με τη δημοσιοποίηση των αιτήσεων χορήγησης αδείας για νέες εγκαταστάσεις, ώστε το κοινό να ενημερώνεται έγκαιρα, ώστε να εκφράσει τα σχόλιά του πριν αποφασίσει η αρμόδια αρχή.

Συστήματα μέτρησης για την παρακολούθηση των ορίων εκπομπών εγκαθίστανται υποχρεωτικά στις εγκαταστάσεις. Οι *υπολογισμοί των εκπομπών* γίνονται σύμφωνα με το Παράρτημα III της Οδηγίας.

Συναφής με την ανωτέρω Οδηγία είναι η Απόφαση 2006/329 για τη θέσπιση ερωτηματολογίου που θα χρησιμοποιηθεί για την υποβολή εκθέσεων για την εφαρμογή της Οδηγίας 2000/76.

Η Οδηγία 2000/76/EK έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 22912/1117/2005, ΦΕΚ 759/Β/2005, «Μέτρα και όροι για την πρόληψη και τον περιορισμό της ρύπανσης του περιβάλλοντος από την αποτέφρωση των αποβλήτων».

2.6. Κανονισμός για τη μεταφορά των αποβλήτων.

Ο Κανονισμός 1013/2006, ΕΕ L 190 12.7.2006, αντικατέστησε, από τον Ιούλιο του 2007, τον Κανονισμό 259/93, ο οποίος είχε καταργήσει την Οδηγία 84/631. Το Παράρτημα ΙΓ του Κανονισμού 1013/2006, συμπληρώθηκε από τον Κανονισμό 669/2008.

Ο νέος Κανονισμός ενίσχυσε και απλοποίησε τις διαδικασίες ελέγχου της μεταφοράς αποβλήτων. Ενσωμάτωσε τις τροποποιήσεις των καταλόγων των αποβλήτων που επισυνάπτονται στη σχετική *Σύμβαση της Βασιλείας (1989)*, καθώς και την αντίστοιχη αναθεώρηση που έκανε το 2001 ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Ο έλεγχος της μεταφοράς των αποβλήτων πραγματοποιείται:

- Με *γραφτή διαδικασία* κοινοποίησης και συγκατάθεσης πριν από την εκτέλεση της μεταφοράς, η οποία ισχύει για μεταφορές αποβλήτων προς οριστική διάθεση, καθώς και των επικινδύνων και ημιεπικινδύνων αποβλήτων προς αξιοποίηση (Πορτοκαλί Κατάλογος, Παράρτημα ΙV).
- Με τη *διαδικασία συνοδείας των αποβλήτων με ορισμένες πληροφορίες*, όταν τα απόβλητα δεν είναι επικίνδυνα ή δεν προορίζονται για αξιοποίηση (Πράσινος Κατάλογος, Παράρτημα ΙΙΙ).

Ο Κανονισμός περιλαμβάνει κατάλογο αποβλήτων των οποίων η μεταφορά απαγορεύεται (Παράρτημα V).

Οι μεταφορές αποβλήτων ρυθμίζονται με *Σύμβαση* που συνάπτεται μεταξύ του υπευθύνου για τη μεταφορά και του παραλήπτη τους. Η Σύμβαση, όταν αφορά απόβλητα για τα οποία ισχύει το καθεστώς της υποχρεωτικής κοινοποίησης, συνοδεύεται από *χρηματοοικονομικές εγγυήσεις*.

Οι εγκαταστάσεις ενδιάμεσης αξιοποίησης ή διάθεσης υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις με τις εγκαταστάσεις οριστικής αξιοποίησης ή διάθεσης.

Απαγορεύεται η ανάμειξη των αποβλήτων κατά τη μεταφορά τους.

Υποχρεωτική είναι η σχετική ενημέρωση του κοινού.

Απαγορεύονται οι *εξαγωγές αποβλήτων που προορίζονται για διάθεση* προς τρίτες χώρες, εκτός των χωρών της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), οι οποίες συγκαταλέγονται στα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Βασιλείας.

Απαγορεύονται οι εξαγωγές επικινδύνων αποβλήτων προς αξιοποίηση προς τρίτες χώρες εκτός:

- α) των χωρών για τις οποίες ισχύει η σχετική απόφαση του ΟΟΣΑ,
- β) των χωρών που συγκαταλέγονται στα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης της Βασιλείας,
- γ) των χωρών που έχουν συνάψει διμερή συμφωνία με την Ε. Ένωση.

Οι εισαγωγές αποβλήτων υπόκεινται στους κανόνες που ισχύουν για τις εξαγωγές αποβλήτων.

Με το Ν. 3855/2010, ΦΕΚ 43/Α/16.3.2010, η Ελλάδα κύρωσε την τροποποίηση της Σύμβασης της Βασιλείας.

2.7. Οδηγία για τη διάθεση των PCBs και PCTs

Η Οδηγία 96/59, ΕΕ L 243, 24.9.1996, (κατήργησε την προγενέστερη Οδηγία 76/403), για την ασφαλή διάθεση των πολυχλωριωμένων διφαινυλίων και τριφαινυλίων.

Μετασχηματιστές που περιέχουν ποσοστό PCB άνω του 0,05% κατά βάρος απολυμαίνονται.

Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ΚΥΑ 7589/731/2000, ΦΕΚ 514/Β/11.4.2000. Η ΚΥΑ 18083/2003, ΦΕΚ 606/Β/15.5.2003, ρυθμίζει τη διάθεση συσκευασιών που περιέχουν PCBs.

2.8. Οδηγία για τη διαχείριση των αποβλήτων από εξορυκτικές βιομηχανίες

Η Οδηγία 2006/21 υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η διαχείριση των εξορυκτικών αποβλήτων γίνεται με τρόπο που δεν θέτει σε κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία, ότι δεν χρησιμοποιούνται μέθοδοι που θα μπορούσαν να βλάψουν το περιβάλλον, ούτε επηρεάζεται αρνητικά το τοπίο και οι τοποθεσίες ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και ότι δεν γίνεται εγκατάλειψη, εκφόρτωση ή ανεξέλεγκτη εναπόθεση εξορυκτικών αποβλήτων.

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο όφειλε να είχε γίνει το Μάιο

2008, ενώ για υφιστάμενες αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις οι διατάξεις της Οδηγίας αρχίζουν να ισχύουν, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις της, τον Μάιο του 2012 ή 2014, αντίστοιχα.

Τον Σεπτέμβριο του 2009, με καθυστέρηση, πραγματοποιήθηκε η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2006/21, με την έκδοση της ΚΥΑ 39624/2209/Ε103, ΦΕΚ 2076/Β/25.9.2009.

2.9. Οδηγία για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασιών

Η Οδηγία 94/62, ΕΕ L 365 31.12.1994, τροποποιήθηκε από τις Οδηγίες 2004/12 και 2005/20.

Καλύπτει όλες τις συσκευασίες που διατίθενται στην αγορά και όλα τα απορρίμματα συσκευασίας, είτε έχουν χρησιμοποιηθεί, είτε προέρχονται από βιομηχανίες, εμπόριο, γραφεία, καταστήματα, υπηρεσίες, νοικοκυριά ή οιαδήποτε άλλη πηγή, ανεξάρτητα από τα υλικά από τα οποία αποτελούνται.

Τα κράτη μέλη οφείλουν αφενός μεν να λάβουν μέτρα πρόληψης παραγωγής απορριμμάτων συσκευασίας, αφετέρου δε να αναπτύξουν συστήματα επαναχρησιμοποίησης των συσκευασιών.

Έως το 2011 η Ελλάδα οφείλει να επιτύχει τους ακόλουθους στόχους:

- Ανάκτηση ή αποτέφρωση του 60% κατά βάρος των απορριμμάτων συσκευασίας σε εγκαταστάσεις αποτεφρώσεως απορριμμάτων με ανάκτηση ενέργειας.
- Ανακύκλωση του 25% ως 45% κατά βάρος όλων των υλικών συσκευασίας που περιέχονται στα απορρίμματα συσκευασίας.
- Ανακύκλωση του 55% έως 80% κατά βάρος των απορριμμάτων συσκευασίας
- Ανακύκλωση για υλικά που περιέχονται σε απορρίμματα συσκευασίας:
 - 60% κατά βάρος για το γυαλί, το χαρτί και το χαρτόνι
 - 50% κατά βάρος για τα μέταλλα
 - 22,5% κατά βάρος για τα πλαστικά

- ο 15% κατά βάρος για το ξύλο

Η Οδηγία 94/62 ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον Νόμο 2939/2001, ο οποίος τροποποιήθηκε με τον Νόμο 3854/2010, όπως παρουσιάζεται αναλυτικά κατωτέρω.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΕΚΑ (Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης: «Η κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα, έτος 2008») το 2007 η ανακύκλωση των οικιακών απορριμμάτων, ανήλθε σε ποσοστό 24% του συνόλου των απορριμμάτων, από 6% που ήταν το έτος 2004, ενώ το μέσο επίπεδο ανακύκλωση των 15, παλαιότερων, κρατών μελών της Ε. Ένωσης ανέρχεται στο 33%.

2.10. Εθνικό νομικό πλαίσιο για την ανακύκλωση

Οι ανωτέρω Οδηγίες για τις συσκευασίες και τα απόβλητα συσκευασιών ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο με τις ακόλουθες διατάξεις:

- **Νόμος 2939/2001** «Συσκευασίες και Εναλλακτική διαχείρισης των συσκευασιών και άλλων προϊόντων – Ίδρυση Εθνικού Οργανισμού Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και άλλων προϊόντων (ΕΟΕΔΣΑΠ) και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 179/Α/6.8.2001, ο οποίος εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία προς την Οδηγία 94/62, και τροποποιήθηκε με το **Νόμο 23854/2010**, ΦΕΚ 94/Α/23.6.2010. Οι ανωτέρω νόμοι ρυθμίζουν:

Α) Τις ευθύνες των διαχειριστών συσκευασιών και «άλλων προϊόντων». Ως «άλλα προϊόντα» νοούνται τα οχήματα, καταλύτες οχημάτων, ελαστικών

οχημάτων, ορυκτέλαια, μπαταρίες και συσσωρευτές, ηλεκτρικές και ηλεκτρονικές συσκευές, υλικά τηλεπικοινωνιών, υλικά εκσκαφών και κατεδαφίσεων, έντυπο υλικό, είδη επίπλωσης κλπ.

Β) Τους όρους και τις προϋποθέσεις για την *οργάνωση συστημάτων εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών* και θέτει ως αρχές την πρόληψη δημιουργίας αποβλήτων, την επαναχρησιμοποίηση-ανακύκλωση, την ανάκτηση ενέργειας και τη δημοσιότητα προς τους χρήστες και καταναλωτές.

Συγκεκριμένα οι διαχειριστές συσκευασιών/άλλων προϊόντων υποχρεούνται είτε να οργανώσουν ατομικά συστήματα, είτε να συμμετέχουν σε συλλογικά συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης, αφού λάβουν πρώτα έγκριση των συστημάτων αυτών από την αρμόδια αρχή.

Τα συστήματα διαχείρισης αποβλέπουν:

- α) στην επιστροφή των αποβλήτων συσκευασιών/άλλων προϊόντων από τον καταναλωτή ή τον άλλο τελικό χρήστη, ώστε αυτά να διοχετεύονται προς τις πλέον ενδεδειγμένες εναλλακτικές λύσεις διαχείρισης αποβλήτων,
- β) στην αξιοποίηση των συλλεγομένων αποβλήτων με τη χρησιμοποίηση καθαρών τεχνολογιών.

Τα συστήματα διαχείρισης:

- α) σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να αποφεύγονται εμπόδια στο εμπόριο ή στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και,
- β) λαμβάνουν υπόψη τις απαιτήσεις για προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας και της ασφάλειας των καταναλωτών, καθώς και της προστασίας των δικαιωμάτων του βιομηχανικού και εμπορικού απορρήτου.

Τα συστήματα συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης λαμβάνουν οποιαδήποτε νομική μορφή, όπως εταιρείες (Ε.Π.Ε, Δ.Ε, κλπ) συνεταιρισμοί, κοινοπραξίες κλπ.

Ο Νόμος προσδιορίζει το *πλαίσιο των συμβάσεων προσχώρησης στο συλλογικό σύστημα* και τους όρους και τις προϋποθέσεις του συστήματος που πρέπει να πληρούν οι ενδιαφερόμενοι διαχειριστές.

Κάθε σύστημα ατομικής ή συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης λαμβάνει έγκριση από τον ΕΟΕΔΣΑΠ έως την έναρξη λειτουργίας του ΕΟΕΔΣΑΠ (Μάιος 2009), η έγκριση των συστημάτων χορηγείται από τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ και νυν ΠΕΚΑ, μετά από εισήγηση της Επιτροπής Παρακολούθησης της Εναλλακτικής Διαχείρισης. Η Οργάνωση και η λειτουργία του ΕΟΕΔΣΑΠ ρυθμίζονται με τα Π.Δ/τα 99/2008 και 170/2008, ΦΕΚ 154/Α/31.7.2008 και 228/Α/7.11.2008 αντίστοιχα, καθώς και με το Νόμο 3854/2010.

Ειδικές προβλέψεις ισχύουν για τα νησιά και τις απομακρυσμένες περιοχές. Ο ενδιαφερόμενος διαχειριστής καταβάλλει χρηματική εισφορά στο σύστημα συλλογικής εναλλακτικής διαχείρισης. Το ύψος της εισφοράς καθορίζεται στη σύμβαση προσχώρησής του και παρέχεται το δικαίωμα στον συμμετέχοντα να επισημαίνει τα προϊόντα του με ειδικό σήμα, ως απόδειξη συμμετοχής του στο σύστημα. Το κόστος εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών βαρύνει τους υπόχρεους διαχειριστές.

Για την εφαρμογή του Ν. 2939, όπως ισχύει σήμερα, εκδόθηκαν τα ακόλουθα Προεδρικά Διατάγματα και εγκρίθηκαν, με Υπουργικές Αποφάσεις, τα εξής **συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης**:

1) **Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης «ΣΣΕΔ-ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ»**, ΦΕΚ 391/Β/4.4.2003

Το σύστημα είναι πανελλαδικής εμβέλειας και το πεδίο εφαρμογής του αφορά τις χρησιμοποιημένες μη επικίνδυνες συσκευασίες. Η κύρια δράση του συνίσταται στην ανάπτυξη των μπλε κάδων στους οποίους εναποτίθενται τα απόβλητα συσκευασίας. Μέτοχος του Συστήματος είναι σε υψηλό ποσοστό η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο Πληθυσμός των συμβεβλημένων ΟΤΑ ανέρχεται σε 7,6 εκατ. κατοίκους και ο αριθμός των συμβεβλημένων ΟΤΑ είναι 648. Συμμετέχουν 1070 υπόχρεες εταιρείες, οι οποίες καλύπτουν το μεγαλύτερο μερίδιο της ελληνικής αγοράς. Σήμερα λειτουργούν στη χώρα 22 Κέντρα Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) και εκτιμάται ότι έχουν δημιουργηθεί περισσότερες από 1570 θέσεις εργασίας. Ο αριθμός των μπλε κάδων το 2009 ανήλθε σε 98.177.

Η ποσότητα του έντυπου υλικού που ανακυκλώθηκε μέσω των μπλέ κάδων ανήλθε το 2009 σε 79.000 τόνους.

2) Σύστημα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης

Η «ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ» ξεκίνησε τη λειτουργία της μόλις το 2009 και δραστηριοποιείται συμπληρωματικά στην εναλλακτική διαχείριση των συσκευασιών σε πανελλαδικό επίπεδο. Στόχος του συστήματος είναι η δημιουργία ολοκληρωμένου συστήματος ανταποδοτικής ανακύκλωσης με τη χρήση εξοπλισμού υψηλής τεχνολογίας για την ανακύκλωση των πλαστικών, μεταλλικών, γυάλινων συσκευασιών και χαρτιού-χαρτονιού, προσφέροντας ανταποδοτικό κίνητρο στους καταναλωτές. Επιπλέον το σύστημα απογράφει τα συλλεγόμενα εμπορικά – βιομηχανικά απόβλητα συσκευασίας (ΒΕΑΣ) και υλοποιεί ειδικές δράσεις.

Το έτος 2009 τοποθετήθηκαν 82 κέντρα ανταποδοτικής ανακύκλωσης και συλλέχθηκαν 60.000 τόνοι αποβλήτων συσκευασίας .

3) Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης «Κέντρο Εναλλακτικής Περιβαλλοντικής Διαχείρισης Α.Ε.» ΚΕΠΕΔ Α.Ε.

Το Σύστημα είναι πανελλαδικής εμβέλειας με πεδίο εφαρμογής τις χρησιμοποιημένες συσκευασίες λιπαντικών ελαίων.

Το σύστημα δραστηριοποιείται σε πλέον των 40 νομών της χώρας και έχουν συμβληθεί με αυτό 120 υπόχρεες εταιρείες. Το 2009 οδηγήθηκαν στην ανακύκλωση 3000 τόνοι συσκευασίες ελαίων.

4) Ατομικό σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης συσκευασιών της ιδιωτικής ετικέτας και εισαγωγής προϊόντων «ΑΒ Βασιλόπουλος», ΦΕΚ 1108/Β/22.7.2004.

Το Σύστημα αυτό τοποθετεί Αυτόματα Μηχανήματα-Κέντρα Ανταποδοτικής Ανακύκλωσης, στα οποία ο καταναλωτής επιστρέφει τις μεταλλικές, πλαστικές, γυάλινες και χάρτινες συσκευασίες και παίρνει ένα εγγυοδοτικό αντίτιμο ή προσφέρει το εγγυοδοτικό αντίτιμο υπέρ του συλλόγου «το χαμόγελο του παιδιού». Το ποσοστό ανακύκλωσης των συσκευασιών ιδιωτικής ετικέτας ανέρχεται σε 50,9%. Μέχρι το τέλος του 209 εκτιμάται ότι είχαν συλλεχθεί περίπου 6000 τόνοι αποβλήτων συσκευασίας.

5) Σύστημα για τα Χρησιμοποιημένα ελαστικά οχημάτων

Το Π.Δ. 109/2004, ΦΕΚ 75/Α/5.3.2004 ρυθμίζει την εναλλακτική διαχείριση των χρησιμοποιημένων ελαστικών οχημάτων.

Το Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Μεταχειρισμένων Ελαστικών λέγεται «ECO-ELASTICA».

Στο σύστημα συμμετέχουν 61 εισαγωγείς ελαστικών και 53 εισαγωγείς οχημάτων που αντιπροσωπεύουν το 97% των εισαγομένων ελαστικών στη χώρα μας. Η συλλογή των μεταχειρισμένων ελαστικών γίνεται απ' ευθείας από τα σημεία συλλογής και τα ελαστικά είτε ανακυκλώνονται σαν τρίμμα ελαστικού είτε συναποτεφρώνονται σε κλιβάνους τσιμεντοβιομηχανιών. Λειτουργούν τεσσερις μονάδες κοκκοποίησης ελαστικού και μία μονάδα ενεργειακής αξιοποίησης (TITAN).

Το ποσοστό ανακύκλωσης (τρίμμα ελαστικού και ενδιάμεσα προϊόντα τεμαχισμού) ανέρχεται στο 74%.

Η Eco-elastika το 2009 συνέλλεξε από σημεία συλλογής (βουλκανιζατέρ, συνεργεία, διαλυτήρια οχημάτων) σε ολόκληρη τη χώρα, συνολικά 46.800 τόνους μεταχειρισμένων ελαστικών. Συνολικά το 2009 παραδόθηκαν σε μονάδες τελικής αξιοποίησης, οι παρακάτω ποσότητες:

- 8.335 τόνοι μεταχειρισμένων ελαστικών στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία για ενεργειακή αξιοποίηση, ποσοστό 18,59%
- 29.975 τόνοι μεταχειρισμένων ελαστικών σε μονάδες μηχανικής ανακύκλωσης, ποσοστό 66,87%
- 6.514 τόνοι μεταχειρισμένων ελαστικών εξήχθησαν για ενεργειακή αξιοποίηση εκτός συνόρων της χώρας, ποσοστό 14,53%

6) Σύστημα για τα Λιπαντικά Έλαια

Το Π.Δ. 82/2004 ρυθμίζει την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων λιπαντικών ελαίων και εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 87/101, η οποία τροποποίησε την Οδηγία 75/439 περί διαθέσεως χρησιμοποιημένων ορυκτελαίων. Τα απόβλητα λιπαντικών ελαίων (ΑΛΕ) χαρακτηρίζονται ως Επικίνδυνα Απόβλητα (Παράρτημα Απόφασης 2001/118 κεφ. 13).

Το Σύστημα Συλλογικής Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων Λιπαντικών Ελαίων ονομάζεται «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Α.Ε. – ΕΛ.ΤΕ.ΠΕ. Α.Ε.»

Το Σύστημα δραστηριοποιείται σε όλους τους νομούς της χώρας. Έχουν συμβληθεί με αυτό 85 υπόχρεες εταιρείες, οι οποίες καλύπτουν το 98,5% της συνολικής αγοράς των λιπαντικών. Πανελλαδικά λειτουργούν 28.000 σημεία συλλογής αποβλήτων λιπαντικών ελαίων, ενώ το 2009 συλλέχθηκαν και οδηγήθηκαν σε αναγέννηση 33.500 ΜΤ ΑΛΕ.

7) Σύστημα για τα Οχήματα τέλους κύκλου ζωής

Το Π.Δ. 116/2004 ρυθμίζει την εναλλακτική διαχείριση των οχημάτων τέλους κύκλου ζωής (ΟΤΚΖ) και εναρμονίζει την ελληνική νομοθεσία με την Οδηγία 2000/53. Το αργότερο ως την 1η.1.2015 για όλα τα οχήματα τέλους κύκλου ζωής τίθεται στόχος η επαναχρησιμοποίηση και αξιοποίηση να αυξηθεί στο 95%, κατά μέσο βάρος ανά όχημα και ανά έτος και η επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση να αυξηθεί τουλάχιστον στο 85%.

Το Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Οχημάτων Ελλάδας ονομάζεται «ΕΔΟΕ Α.Ε.». Στο Σύστημα συμμετέχει το σύνολο των εισαγωγέων αυτοκινήτων και μέχρι σήμερα έχουν δημιουργηθεί 28 Κέντρα παράδοσης ΟΤΚΖ σε τριάντα περίπου νομούς της χώρας. Το ποσοστό ανακύκλωσης των ΟΤΚΖ ανέρχεται σε 82,4%. Το 2009 συγκεντρώθηκαν 146.563 ΟΤΚΖ και οδηγήθηκαν σε 74 εγκαταστάσεις επεξεργασίας (διαλυτήρια) και 15 σημεία συλλογής.

8) Σύστημα για τις Ηλεκτρικές Στήλες και τους Συσσωρευτές
Αρχικά εκδόθηκε το Π.Δ. 115/2004 “για την εναλλακτική διαχείριση των χρησιμοποιημένων ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών. Προγράμματα για την εναλλακτική διαχείριση», το οποίο εναρμόνισε την ελληνική νομοθεσία προς τις Οδηγίες 91/157, 93/86 και 98/101 για τις ηλεκτρικές στήλες και συσσωρευτές που περιέχουν επικίνδυνες ουσίες. Στη συνέχεια εκδόθηκε η **ΚΥΑ 41624/2057/Ε103/2010**, ΦΕΚ 1625/Β/11.10.2010: «Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών σε συμμόρφωση με τις διατάξεις των οδηγιών, 2006/66 «σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών

και με την κατάργηση της Οδηγίας 91/157» και 2008/103 «για την τροποποίηση της Οδηγίας 2006/66 «σχετικά με τις ηλεκτρικές στήλες και τους συσσωρευτές και τα απόβλητα ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών, όσο αφορά την τοποθέτηση ηλεκτρικών στηλών και συσσωρευτών στην αγορά», η οποία κατήργησε το Π.Δ. 115/2004.

Στο Συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών και Συσσωρευτών ΣΣΕΔΦΗΣΣ, το οποίο έχει μετονομασθεί «**ΑΦΗΣΣ**», έχουν προσχωρήσει 130 υπόχρεες εταιρείες, που αντιστοιχούν στο 97 % των υπόχρεων που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά. Για τη συλλογή τους έχουν τοποθετηθεί 16.150 κάδοι σε όλη τη χώρα. Τα συλλεγόμενα μεταφέρονται προς ανακύκλωση σε εργοστάσια του εξωτερικού. Ως το 2009 δημιουργήθηκαν 47.000 σημεία συλλογής και το 2009 συλλέχθηκαν 629 τόνοι Φορητών Ηλεκτρικών Στηλών και Συσσωρευτών. Το ΑΦΗΣΣ έχει καλύψει τους στόχους που θέτει η Οδηγία 2006/66.

9) Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσσωρευτών «ΣΥ.ΔΕ.ΣΥΣ Α.Ε.»

Στο Σύστημα συμμετέχουν 254 παραγωγοί και εισαγωγείς συσσωρευτών, οι οποίοι καλύπτουν περίπου το 90% των υπόχρεων διαχειριστών. Τα σημεία συλλογής του συστήματος ανέρχονται σε 6.570 σε όλη τη χώρα. Το 2009 το Σύστημα συνέλεξε 13.700 περίπου τόνους συσσωρευτών μολύβδου οξέος.

Οι συσσωρευτές νικελίου - καδμίου συλλέγονται και οδηγούνται σε αποθήκες με την κατάλληλη αδειοδότηση και στη συνέχεια εξάγονται στο εξωτερικό προς ανακύκλωση. Το έτος 2009 συλλέχθηκαν από το σύστημα 44 t. Στις αρχές του έτους 2010 εξήχθησαν 137 τόνοι αποθηκευμένων συσσωρευτών Ni – Cd ενώ αναμένεται να εξαχθούν άμεσα 95 t.

10) Σύστημα για τον Ηλεκτρικό και Ηλεκτρονικό Εξοπλισμό

Το Π.Δ. 117/2004 ρυθμίζει την εναλλακτική διαχείριση των αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, το οποίο τροποποιήθηκε με το Π.Δ. 15/2006. Τα ανωτέρω Π.Δ/τα εναρμονίζουν την ελληνική νομοθεσία προς τις Οδηγίες 2000/96, 2002/96 και 2003/18 σχετικά με τα απόβλητα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού και την Οδηγία 2000/95,

σχετικά με τον περιορισμό της χρήσης ορισμένων επικινδύνων ουσιών σε είδη ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

Το συλλογικό Σύστημα Εναλλακτικής Διαχείρισης Αποβλήτων *Ηλεκτρικού και Ηλεκτρονικού εξοπλισμού* (ΑΗΗΕ) «ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΣΥΣΚΕΥΩΝ Α.Ε.» ενεργοποιείται σε πανελλαδικό επίπεδο. Το δίκτυο αναπτύσσεται μέσω Δήμων, 486 με την παλαιά διαίρεση, και λιανοπωλητών και σε αυτό συμμετέχουν 616 εταιρείες. Έχει συνάψει συμβάσεις συνεργασίας με 8 κέντρα απορρύπανσης – επεξεργασίας - αξιοποίησης. Το 2009 δημιουργήθηκαν 7150 σημεία συλλογής, συλλέχθηκαν 66.000 τόνοι ΑΗΗΕ και επεξεργάστηκαν 63.760 τόνοι ΑΗΗΕ. Ειδικότερα για το ρεύμα των λαμπτήρων φθορισμού το Σύστημα μεριμνά για την αποστολή των συλλεγμένων ποσοτήτων στο Βέλγιο για επεξεργασία. Η μεταφορά γίνεται βάσει του Κανονισμού 1013/2006 για τις διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων.

11) Σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης φωτιστικών ειδών και λαμπτήρων

Το σύστημα εναλλακτικής διαχείρισης φωτιστικών ειδών και λαμπτήρων ΦΩΤΟΚΥΚΛΩΣΗ ΑΕ ξεκίνησε την λειτουργία του τον Φεβρουάριο του 2009.

Το 2009 τοποθετήθηκαν κάδοι ανακύκλωσης λαμπτήρων και φωτιστικών σε 900 περίπου σημεία σε όλους τους νομούς της Ελλάδας. Τα περισσότερα είναι στα καταστήματα πώλησης φωτιστικών ειδών και λαμπτήρων.

Οι λαμπτήρες φθορισμού που συλλέγονται οδηγούνται σε κατάλληλα αδειοδοτημένη μονάδα αποθήκευσης και όταν συγκεντρωθεί επαρκής ποσότητα οδηγούνται προς ανακύκλωση στο εξωτερικό, βάσει του Κανονισμού 1013/2006 για τις διασυνοριακές μεταφορές αποβλήτων. Το έτος 2009 συλλέχθηκαν 80 τόνοι φωτιστικά και 8 τόνοι λαμπτήρες.

12) Απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων

Για τα απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ) εκδόθηκε τον Αύγουστο του 2010, η ΚΥΑ 36259/1757/Ε103: Μέτρα, όροι και πρόγραμμα για την εναλλακτική δια- χείριση των αποβλήτων από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις (ΑΕΚΚ), ΦΕΚ 1312/Β/24.8.2010. Μέχρι σήμερα δεν έχει αδειοδοτηθεί και δεν λειτουργεί Σύστημα ανακύκλωσης των ΑΕΚΚ.

2.12. Βιολογική ιλύς από Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Αστικών Λυμάτων (ΕΕΛ)

2.12.1 Θεσμικό πλαίσιο διαχείρισης βιολογικής ιλύος

Οι ακόλουθες Οδηγίες ρυθμίζουν την διαχείριση της βιολογικής ιλύος:

- Οδηγία 91/271 «περί επεξεργασίας και διάθεσης των αστικών λυμάτων».

Η Οδηγία ρυθμίζει τη συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αστικών λυμάτων και συγκεκριμένων βιομηχανικών υγρών αποβλήτων. Στόχος της Οδηγίας είναι η προστασία του υδατικού περιβάλλοντος από τις αρνητικές επιπτώσεις που προκαλεί η διάθεση ανεπεξέργαστων ή ανεπαρκώς επεξεργασμένων αστικών λυμάτων και των επεξεργασμένων αποβλήτων τους (βιολογική ιλύς), καθώς και η απόρριψη λυμάτων από ορισμένους βιομηχανικούς κλάδους.

Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ΚΥΑ 5673/400/1997.

Το 92% περίπου του πληθυσμού αιχμής των οικισμών που υποχρεούνται σε συμμόρφωση με την Οδηγία διαθέτουν ΕΕΛ και μπορούν να επεξεργάζονται τα λύματά τους, με συνολική δυναμικότητα κατασκευασμένων ΕΕΛ 13,9 εκ. ισοδύναμο πληθυσμό. Από το σύνολο του ισοδύναμου πληθυσμού των οικισμών προτεραιότητας αποχετεύεται σήμερα ποσοστό της τάξης του 86%.

Ειδικότερα σήμερα λειτουργούν 18 ΕΕΛ οικισμών πρώτης προτεραιότητας και είναι σε διαδικασία κατασκευής μία. Επίσης έχουν κατασκευαστεί 67 ΕΕΛ οικισμών δεύτερης προτεραιότητας (από τις οποίες 4 αδρανούν) και

κατασκευάζονται 4 ΕΕΛ, ενώ απομένει να καλυφθούν με υποδομές άλλοι 4 οικισμοί δεύτερης προτεραιότητας. Όσον αφορά στους οικισμούς τρίτης προτεραιότητας, έχουν κατασκευαστεί συνολικά 102 ΕΕΛ (από τις οποίες 20 αδρανούν –λειτουργούν 82) και κατασκευάζονται άλλες 46 που θα ολοκληρωθούν στο άμεσο μέλλον.

Σημαντικά προβλήματα παρουσιάζονται όμως από την πλημμελή συντήρηση των υφιστάμενων ΕΕΛ. Ορισμένες ΕΕΛ είναι αδρανείς ή λειτουργούν με σοβαρές ποιοτικές ανεπάρκειες με αποτέλεσμα να εμφανίζονται οξυμένα προβλήματα σε τοπικό επίπεδο ιδιαίτερα σε οικισμούς μεσαίου μεγέθους ή σε τουριστικές περιοχές, ενώ παράλληλα υπάρχουν αδυναμίες στη διαχείριση των ιλύων που προκύπτουν από ΕΕΛ. Σοβαρές ελλείψεις παρουσιάζονται και σε επίπεδο αποχετευτικών δικτύων.

- Οδηγία 86/278 «για την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα του εδάφους, από τη χρήση της ιλύος στη γεωργία».

Η Οδηγία καθορίζει όρια και θέτει προδιαγραφές ώστε να αποφεύγονται οι επιβλαβείς επιπτώσεις στο έδαφος, στη γεωργική παραγωγή και στον άνθρωπο από τη χρήση της βιολογικής ιλύος ως εδαφοβελτιωτικό.

Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την Κ.Υ.Α 80568/4225/1991.

Οι διατάξεις της Κ.Υ.Α 80568/4225/1991 και της ΚΥΑ 50910/2727/2003 προωθούν την:

1. Απευθείας χρήση της βιολογικής ιλύος σε αγροτικές εφαρμογές
2. Επανένταξη της βιολογικής ιλύος στο φυσικό περιβάλλον «τραυματισμένων» φυσικών ανάγλυφων, αν η ιλύς είναι σταθεροποιημένη ή έχει υποστεί συνεπεξεργασία με άλλα μη επικίνδυνα βιοαποικοδομήσιμα απόβλητα, όπως το οργανικό κλάσμα των αστικών αποβλήτων (Compost).
3. Ξήρανση της βιολογικής ιλύος και χρήση αυτής ως καυσίμου ύλης στη βιομηχανία

4. Υγειονομική ταφή της βιολογικής ιλύος, εάν πληρεί τα κριτήρια της Απόφασης 2003/33.

2.12.2. Διαχείριση

Από το 2007 λειτουργεί το Εργοστάσιο Ξήρανσης στις εγκαταστάσεις της Ψυττάλειας. Προβλέπεται ότι η μονάδα αυτή θα επεξεργάζεται την παραγόμενη ιλύ της ΕΕΛ Ψυτάλλειας και Μεταμόρφωσης, ποσότητες που αντιστοιχούν στο 50% της συνολικά παραγόμενης βιολογικής ιλύος.

Για την διαχείριση της παραγόμενης ιλύος από την ΕΕΛ Θεσσαλονίκης προβλέπεται η κατασκευή εργοστασίου ξήρανσης, το οποίο είναι σε φάση υλοποίησης, όπου θα γίνεται επεξεργασία των παραγόμενων ποσοτήτων, με σκοπό την περαιτέρω αξιοποίηση του αποβλήτου .

Κατωτέρω παρουσιάζονται στοιχεία για την παραγωγή βιολογικής ιλύος και τη χρήση της στη γεωργία.

Η ιλύς που παράγεται κατά την επεξεργασία των αστικών λυμάτων στην Ελλάδα διατίθεται κυρίως σε χώρους υγειονομικής ταφής, μαζί με αστικά στερεά απόβλητα.

Παραγωγή και χρήση της βιολογικής ιλύος στη γεωργία

Έκθεση του Εθνικού Κέντρου Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης: «Η κατάσταση του Περιβάλλοντος στην Ελλάδα, έτος 2008»,

	2004	2005	2006
Παραγόμενη ιλύς (τόνοι ξηράς ουσίας)	83.401,00	116.806,00	125.977,00
Χρήση στη γεωργία	32,55	34,58	56,4

3. Η Ελλάδα ενώπιον του ΔΕΕ

Οι υποθέσεις κατά της Ελλάδας που εκκρεμούν ενώπιον του ΔΕΕ παρουσιάζονται αναλυτικά στο κεφάλαιο ΣΤ και αφορούν την εφαρμογή των Οδηγιών:

- 99/31 για την υγειονομική ταφή αποβλήτων
- 91/689 για τη διάθεση των επικινδύνων αποβλήτων
- 91/271 σχετικά με την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

4. Τα οικονομικά μέσα

Για την Περίοδο 2007-2013 προβλέπονται από τα Κοινοτικά Διαρθρωτικά Ταμεία συγχρηματοδοτήσεις Έργων για αειφόρο διαχείριση των αποβλήτων συνολικού ύψους 600 εκ Ευρώ.

Ειδικότερα στην επίσημη υποβολή του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Περιβάλλον –Αειφόρος Ανάπτυξη”, τον Σεπτέμβριο του 2007, περιλαμβάνεται ενδεικτικός κατάλογος έργων που πρόκειται να χρηματοδοθούν, υπό τον τίτλο “Προστασία Εδαφικών Συστημάτων και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων” και ως άξονας προτεραιότητας αριθμός 4. Κατωτέρω παρουσιάζονται οι γενικοί και ειδικότεροι στόχοι καθώς και οι προγραμματιζόμενες δράσεις, ο συνολικός προϋπολογισμών των οποίων ανέρχεται σε 289.995.000 ΕΥΡΩ.

Προστασία Εδαφικών Συστημάτων και Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων

(ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4)

Περιφέρειες Εφαρμογής: Οι δεκατρείς Περιφέρειες της χώρας

Γενικός Στόχος – Στρατηγική

Γενικός στόχος του Αξονα Προτεραιότητας 4 είναι η διασφάλιση της προστασίας της δημόσιας υγείας και της ποιότητας των εδαφικών πόρων και των υπόγειων υδροφορέων από τη ρύπανση που προκαλείται από την

ανεξέλεγκτη διάθεση στερεών αποβλήτων.

Η στρατηγική για την επίτευξη του στόχου συνίσταται σε ένα ολοκληρωμένο πλέγμα έργων, παράπλευρων δράσεων και θεσμικών παρεμβάσεων ώστε να υλοποιηθούν αποτελεσματικά οι εγκεκριμένοι Περιφερειακοί Σχεδιασμοί Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων, οι οποίοι προβλέπουν γενικά ένα συνδυασμό μείωσης της παραγωγής αποβλήτων, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, ολοκληρωμένης διαχείρισης του βιοαποδομήσιμου κλάσματος και ασφαλούς διάθεσης των υπόλοιπων στερεών αποβλήτων. Ανάμεσα στις αναγκαίες παράπλευρες δράσεις για τις οποίες δεν χρειάζεται και δεν θα υπάρξει συγχρηματοδότηση, πρώτη προτεραιότητα είναι η επέκταση και ολοκλήρωση των Συστημάτων της Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών, Αποβλήτων Συσκευασιών και ειδικών ρευμάτων υλικών (απόβλητα ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, αυτοκίνητα μετά το τέλος του κύκλου ζωής τους, συσκευασίες, χρησιμοποιημένα ελαστικά αυτοκινήτων, συσσωρευτές και μπαταρίες κλπ) με βάση τα εγκεκριμένα επιχειρησιακά σχέδια των Συστημάτων, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί σε εθνικό επίπεδο.

Παράλληλα και σε συμπληρωματικότητα με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα θα χρηματοδοτηθούν τα απαραίτητα έργα ώστε να διασφαλιστεί συνολικά σε εθνικό επίπεδο η εκτροπή από την υγειονομική ταφή της απαραίτητης ποσότητας του βιοαποδομήσιμου κλάσματος των αστικών στερεών αποβλήτων προς μονάδες μηχανικής ανακύκλωσης / κομποστοποίησης ή άλλης επεξεργασίας που θα αποτελεί εγκεκριμένη επιλογή του αντίστοιχου ΠΕΣΔΑ. Ειδικά στο αντικείμενο αυτό θα διερευνηθούν προηγουμένως οι δυνατότητες για τη μέγιστη δυνατή εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στη δημιουργία και τη διαχείρισή τους (PPP).

Ειδικοί Στόχοι

- Συμβολή στην κάλυψη των αναγκών της χώρας σε υποδομές διαχείρισης στερεών αποβλήτων σύμφωνα με τα απαραίτητα νέα έργα των εγκεκριμένων ΠΕΣΔΑ
- Υλοποίηση περιφερειακών σχεδιασμών διαχείρισης αστικών στερεών

αποβλήτων και προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης με τη βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών ως τόπων προσέλκυσης επενδύσεων και κατοικίας

□ Ολοκλήρωση έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων που ξεκίνησαν κατά την περίοδο 2000 –2006 με πόρους ΠΕΠ

□ Συμβολή στην επίτευξη των εθνικών στόχων για διαχείριση βιοποδομήσιμου κλάσματος αστικών στερεών αποβλήτων και ανακύκλωσης

□ Προστασία δημόσιας υγείας και δράσεις αποτροπής του φαινομένου της ερημοποίησης, της υποβάθμισης της ποιότητας εδαφικών συστημάτων και υπόγειων υδροφορέων

Ενδεικτικές κατηγορίες πράξεων

1. Κατασκευή και αναβάθμιση εγκαταστάσεων διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων (Σταθμοί Μεταφόρτωσης, Χώροι Υγειονομικής Ταφής Αποβλήτων / Υπολειμμάτων, Ολοκληρωμένες Εγκαταστάσεις Διαχείρισης Αποβλήτων, Μονάδες Μηχανικής Ανακύκλωσης & Κομποστοποίησης) σύμφωνα με τους εγκεκριμένους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς Διαχείρισης

Στερεών Αποβλήτων

2. Έργα αποκατάστασης χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης στερεών αποβλήτων

3. Έργα διαχείρισης αποβλήτων και αποκατάστασης εδάφους σε χώρους αρμοδιότητας του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας καθώς και σε χώρους ρυπασμένους από παρελθούσα βιομηχανική ή συναφή δραστηριότητα για τους οποίους δεν υπάρχει υπόχρεος ιδιοκτήτης.

4. Έργα (υποδομή και εξοπλισμός) και δράσεις διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων π.χ

νοσοκομειακών

5. Έργα διαχείρισης και ασφαλούς διάθεσης ιλύων

6. Δράσεις αντιμετώπισης του φαινομένου της ερημοποίησης

Ποσοτικοποιημένοι Στόχοι - Δείκτες

Δείκτες εκροών:

1. Χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης στερεών αποβλήτων που αποκαθίστανται

Τιμή Βάσης: 63 (Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου)

Τιμή Στόχος: 613

2. Υφιστάμενα και υλοποιούμενα έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων

Τιμή Βάσης: 38 ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ / Μικροί ΧΥΤΑ (Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας, Αττικής, Νοτίου Αιγαίου, Ηπείρου)

Τιμή Στόχος: 61 ΧΥΤΑ / ΧΥΤΥ/ Μικροί ΧΥΤΑ

Δείκτες αποτελέσματος:

1. Εξυπηρετούμενος Πληθυσμός από έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων (περιφερειών παρέμβασης)

Τιμή Βάσης: 4.584.726 (91,20%)

Τιμή Στόχος: 5.023.645 (100%)

Ενδεικτικός κατάλογος Τελικών Δικαιούχων

Υπουργεία, Γενικές Γραμματείες Περιφερειών, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β'

βαθμού, Σύνδεσμοι ΟΤΑ, Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, Επιχειρήσεις ΟΤΑ, Ιερές Μονές Αγίου Όρους

Η ένταξη έργων θα γίνει κατόπιν πρόσκλησης και άμεσης αξιολόγησης των υποβληθεισομένων

προτάσεων, όπου απαιτείται λόγω αρμοδιότητας / μοναδικότητας Δικαιούχου ή / και σε εφαρμογή προτεραιότητας Κοινοτικής / εθνικής πολιτικής ή νομοθεσίας.

Χρηματοδότηση

Συνολικός Προϋπολογισμός: 289.995.000 ΕΥΡΩ

Δημόσια Δαπάνη: 289.995.000 ΕΥΡΩ

Κοινοτική Συμμετοχή Ταμείου Συνοχής: 179.380.000 ΕΥΡΩ

Εθνική Συμμετοχή: 44.845.000 ΕΥΡΩ

Άλλη χρηματοδότηση: 65.770.000 ΕΥΡΩ

5. Συμπέρασμα

Παρά το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ο τομέας της διαχείρισης των αποβλήτων σήμερα είναι ο πλέον ευαίσθητος και λιγότερο ικανοποιητικά

ανεπτυγμένος στη χώρα μας. Τα πρόστιμα που αναμένεται να επιβληθούν άμεσα από το ΔΕΕ, λόγω της συνέχισης λειτουργίας παράνομων ΧΑΔΑ, εκτιμάται ότι θα είναι ιδιαίτερα υψηλά. Η πρόσφατη καταδίκη της Ελλάδας για μία μόνο παράνομη χωματερή στην περιοχή Κουρουπητού στην Κρήτη κόστισε στη χώρα μας 4.720.000 εκ. Ευρώ. Η έλλειψη συστηματικής και αποτελεσματικής ενημέρωσης του κοινού για τις νέες τεχνολογίες διαχείρισης αποβλήτων, οι καθυστερήσεις στην υλοποίηση έργων, η μη ομαλή λειτουργία των χώρων διάθεσης αποβλήτων, και τα διστακτικά βήματα υιοθέτησης των νέων τεχνολογιών από την πολιτεία, έχουν ως συνέπεια την έλλειψη της αναγκαίας κοινωνικής αποδοχής και την έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών προς τις αρμόδιες αρχές για το σχεδιασμό και τη διαχείριση των αποβλήτων.

Η πολιτεία καλείται να ενεργήσει άμεσα για να αναστρέψει το υπάρχον κλίμα, διότι οιαδήποτε καθυστέρηση συνεπάγεται μη αναστρέψιμο κόστος περιβαλλοντικό, οικονομικό, κοινωνικό και δημόσιας υγείας.

Ε. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ

1. Εισαγωγή

Η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και της υποβάθμισης των υπηρεσιών των οικοσυστημάτων στην Ε. Ένωση αποτελεί πρωταρχικό στόχο της ευρωπαϊκής πολιτικής. Ο στόχος αυτός εκφράζεται και στο τρέχον 6ο Πρόγραμμα Δράσης της Ε. Επιτροπής για το Περιβάλλον, 2002-2012. Βασικές απειλές της βιοποικιλότητας στην Ευρώπη αποτελούν η έντονη αστικοποίηση, η αύξηση των υποδομών, η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων, η ρύπανση, η κλιματική αλλαγή, αλλά και η εισαγωγή ξενικών ειδών στα ευρωπαϊκά οικοσυστήματα. Στην Ευρώπη απειλούνται το 42% των θηλαστικών, το 15% των πτηνών και το 52% των ψαριών του γλυκού νερού και πάνω από 1.000 είδη φυτών.

Το 2002 η Ε. Ένωση, στα πλαίσια της εφαρμογής της Διεθνούς Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα, έλαβε μέτρα, μαζί με άλλους 130 ηγέτες χωρών, με στόχο να μειώσουν ουσιαστικά το ρυθμό απώλειας της βιοποικιλότητας σε παγκόσμιο επίπεδο έως το 2010. Ο επιθυμητός στόχος δεν επετεύχθη. Στη Παγκόσμια Συνδιάσκεψη στη Ναγκόγια της Ιαπωνίας, τον Οκτώβριο του 2010, τα συμβαλλόμενα στη Σύμβαση κράτη και Οργανισμοί ανανέωσαν την δέσμευσή τους να ανασχέσουν την απώλεια της βιοποικιλότητας, ώστε να διασφαλίσουν ότι το 2020 τα οικοσυστήματα θα είναι σε θέση να συνεχίσουν να παρέχουν υπηρεσίες ζωτικής σημασίας. Πέραν των διεθνών υποχρεώσεων που έχει λάβει η Ε. Ένωση, όντας μέλος σε Διεθνείς Συμβάσεις, έχει λάβει επιπλέον νομοθετικά μέτρα για την προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας. Το βασικότερο μέσο της ευρωπαϊκής πολιτικής αποτελεί η δημιουργία, απο το έτος 1992 και εφεξής, του δικτύου προστατευόμενων περιοχών, το λεγόμενο δίκτυο Natura 2000. Οι άλλες εκφράσεις της ευρωπαϊκής πολιτικής, όπως η λήψη νομοθετικών μέτρων για την ορθολογική διαχείριση των υδάτων, του εδάφους, για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, αλλά και η αναθεώρηση της κοινής αλιευτικής (2002) και της κοινής αγροτικής πολιτικής (2003), καθώς και η υιοθέτηση μέτρων για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο (Κανονισμός 1967/2006), συνεισφέρουν σημαντικά στην διατήρηση της

βιοποικιλότητας.

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης, του γεωφυσικού της πλούτου, της έντονης εναλλαγής του ανάγλυφου, καθώς και των κλιματικών τύπων της χώρας, διαμόρφωσε μία εξαιρετικά μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων. Οι βασικοί τύποι οικοσυστημάτων της είναι : θαλάσσια οικοσυστήματα, λιμνοθάλασσες, ύφαλοι, παραλιακά έλη και αλίπεδα, αλμυρές στέπες, χαλικώδεις και αμμώδεις ακτές, αμμοθίνες, βραχώδεις ακτές, ρέοντα ύδατα, στάσιμα ύδατα, τέλματα και έλη, παραποτάμια δάση, φρύγανα, μακί, ξηρά λιβάδια, υγρολίβαδα, αλπικοί και υποαλπικοί λιβαδικοί σχηματισμοί, φυλλοβόλλα δάση, μεσογειακά δάση κωνοφόρων, ορεινά δάση κωνοφόρων, υποαλπικά δάση κωνοφόρων, σκληροί δενδρόνες, σάρες, εσωτερικοί βραχώδεις σχηματισμοί, εσωτερικά σπήλαια και ηφαιστειακά πεδία. Στη χώρα μας σε κάθε χίλια τετραγωνικά χιλιόμετρα αναλογούν 42 είδη χλωρίδας, ποικιλία που μπορεί να συγκριθεί μόνο με αυτήν της χλωρίδας του Ακρωτηρίου της Νότιας Αφρικής, μίας περιοχής μοναδικής από άποψη χλωριδικής ποικιλότητας. Η ελληνική χλωρίδα περιλαμβάνει περίπου 5.700 είδη φυτών, από τα οποία 1.005 είναι ενδημικά της Ελλάδας και απ'αυτά περίπου 894 είδη είναι σπάνια ή απειλούμενα. Αντίστοιχα, η χώρα μας φιλοξενεί ιδιαίτερα πλούσια πανίδα συνδυάζοντας είδη ευρωπαϊκής, ασιατικής και αφρικανικής προέλευσης. Τα γνωστά είδη σπονδυλόζωων αριθμούν σε 116 θηλαστικά, 422 πουλιά, 60 ερπετά, 20 αμφίβια, 126 ψάρια γλυκού νερού, 462 ψάρια θαλασσών, ήτοι συνολικός αριθμός 1206. Σημειωτέον ότι το 64% του αριθμού των προστατευόμενων πτηνών σε ευρωπαϊκό επίπεδο απαντάται και στην Ελλάδα, και αντίστοιχα το 43% των θηλαστικών και το 41% των ερπετών. Το 1992 κυκλοφόρησε το **κόκκινο βιβλίο των απειλουμένων ζώων της Ελλάδας**, χωρίς να περιλαμβάνει τα ασπόνδυλα. Το 2009 κυκλοφόρησε, με τη στήριξη του ΥΠΕΚΑ, νέα πλήρης και επικαιροποιημένη έκδοση, με την επιμέλεια και το συντονισμό της ελληνικής ζωολογικής εταιρείας. Σύμφωνα με έρευνα της Ε. Επιτροπής για την κατάσταση του δικτύου Natura 2000 στην Ελλάδα:

- Το 31% των τύπων οικοτόπων του παραρτήματος 1 της Οδηγίας 92/43 για την διατήρηση των βιοτόπων, που φιλοξενούνται στην Ελλάδα, βρίσκονται σε μη ικανοποιητική ή ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης.

- Το 80% των θαλάσσιων ενδιαιτημάτων βρίσκονται σε μη ικανοποιητική ή ανεπαρκή κατάσταση διατήρησης.
- Για το 65% των χερσαίων ειδών και το 62% όλων των ειδών, η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη.
- Για όλα τα αρθρόποδα, η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη, ενώ ακόμα και για τα θηλαστικά η κατάσταση διατήρησης είναι άγνωστη σε ποσοστό μεγαλύτερο του 70%.

2. Νομικό Πλαίσιο για τη προστασία της Φύσης και της βιοποικιλότητας της Ε. Ένωσης

Το νομικό πλαίσιο για τη προστασία της φύσης και της βιοποικιλότητας αναπτύσσεται από το τέλος της δεκαετίας του 1970:

2.1. Οδηγία 79/409 για την Διατήρηση των Άγριων Πτηνών, στοχεύει στη προστασία, τη διατήρηση και τη ρύθμιση της εκμετάλλευσης όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών. Προβλέπει μέτρα για την προστασία των ενδιαιτημάτων τους. Για τα είδη που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I, τα οποία είναι απειλούμενα ή ευάλωτα σε μείωση των πληθυσμών τους, καθώς και για τα μεταναστευτικά είδη, τα κράτη μέλη οφείλουν να ανακηρύξουν ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) τις πλέον κατάλληλες περιοχές από άποψη αριθμού και έκτασης για να εξασφαλιστεί η επιβίωση και αναπαραγωγή των ειδών. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τις ΚΥΑ 414885/85, ΦΕΚ 757/Β/1985, ΚΥΑ 366599/1996, ΦΕΚ 1188/Β/1996 και ΚΥΑ 294283/1997 ΦΕΚ 68/Β/1998.

2.2. Οδηγία 92/43 για τη Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της αυτοφυούς χλωρίδας και άγριας πανίδας, στοχεύει στη προστασία της βιολογικής ποικιλότητας, μέσω της διατήρησης, ή της αποκατάστασης σε ικανοποιητική κατάσταση, των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας στο ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών. Κατά τη λήψη των προστατευτικών μέτρων πρέπει να λαμβάνονται παράλληλα υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες. Τα φυσικά και ημι-φυσικά ενδιαιτήματα εκτιμάται ότι είναι περίπου 200 τύποι, ενώ η άγρια πανίδα και τη χλωρίδα περίπου 700 είδη φυτών και ζώων, εξαιρουμένων των πτηνών, που καλύπτονται από την Οδηγία 79/409. Η Οδηγία προβλέπει την δημιουργία δικτύου Ειδικών

Ζωνών Διατήρησης, το δίκτυο Natura 2000, στο οποίο εντάσσονται και οι χαρακτηρισμένες ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ). Σύμφωνα με το Νόμο πλαίσιο για το περιβάλλον, Ν.1650/1986, για την κήρυξη περιοχών ως προστατευόμενων προαπαιτείται η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ). Οι μελέτες αυτές απογράφουν τις φυσικές, κοινωνικές, οικονομικές και άλλες παραμέτρους της υπό μελέτη περιοχής και προτείνουν λήψη νομοθετικών μέτρων, έκδοση ΠΔ/των ή ΚΥΑ, για την κήρυξή τους ως προστατευόμενες. Προβλέπεται η αναγκαία ζωνοποίηση, καθώς και γενικοί όροι και περιορισμοί των παραγωγικών και άλλων δραστηριοτήτων. Γνώμονας στις επιλογές είναι οι οικολογικές απαιτήσεις των τύπων οικοτόπων και των ειδών με σημαντική παρουσία στην περιοχή μελέτης. Τα τμήματα των προστατευόμενων περιοχών με ιδιαίτερη φυσική αξία αποτελούν συνήθως κεντρικό τμήμα μιας περιοχής, στην οποία τα αναγκαία μέτρα προστασίας κλιμακώνονται κατά ζώνες. Μετά την έγκριση των ΕΠΜ από τον Γενικό Διευθυντή Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ, τα σχέδια νομοθετικών μέτρων δημοσιοποιούνται από τις αρμόδιες αυτοδιοικήσεις οι οποίες αφού συγκεντρώσουν τις απόψεις φορέων και πολιτών διαβιβάζουν τις σχετικές αποφάσεις τους στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ. Η αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ λαμβάνει υπόψη της τα σχόλια αυτά, επανασυντάσσει τα σχέδια νομοθετικών μέτρων και στη συνέχεια τα προωθεί για υπογραφές από τα συναρμόδια Υπουργεία. Μέχρι σήμερα εκπονήθηκαν ή βρίσκονται στο στάδιο εκπόνησης, περίπου 84 ΕΠΜ. Η διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών μπορεί να γίνεται, σύμφωνα με το Ν. 2742/1999, από Φορείς Διαχείρισης ή υφιστάμενες δημόσιες υπηρεσίες, ειδικές υπηρεσίες και ΝΠΔΔ ή φορείς που ορίζονται για το σκοπό αυτό με συμβάσεις διαχείρισης. Με τον Ν. 3044/2002, ΦΕΚ 197/27.8.2002, ιδρύθηκαν 26 Περιοχές Προστασίας με Φορέα Διαχείρισης (ΦΔ), πού προστέθηκαν στις δύο περιοχές πού είχαν ήδη κηρυχθεί ως προστατευόμενες, με βάση τους Ν. 1650/1986 και το Ν. 2742/1999: το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου και το Εθνικό Πάρκο Σχινιά-Μαραθώνα. Ο Ν. 3044/2002 περιλαμβάνει και χάρτες με τα εξωτερικά όρια κάθε μίας από τις 25 Περιοχές Προστασίας. Με ΚΥΑ συγκροτήθηκαν τα Διοικητικά Συμβούλια των ΦΔ τα οποία στελεχώθηκαν στη συνέχεια με Υπουργικές Αποφάσεις.

Οι προστατευόμενες περιοχές διέπονται από κανονισμούς διοίκησης και λειτουργίας στους οποίους καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας των προστατευόμενων αντικειμένων και εξειδικεύονται οι

γενικοί όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων που καθορίζονται με το νομοθέτημα κήρυξης των περιοχών. Επίσης, καταρτίζονται πενταετή σχέδια διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών. Με τα σχέδια αυτά προσδιορίζονται, στο πλαίσιο των γενικότερων όρων και προϋποθέσεων, που τίθενται στα νομοθετήματα κήρυξης, οι κατευθύνσεις και οι προτεραιότητες για την εφαρμογή των έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία και διαχείριση των κατά περίπτωση προστατευόμενων αντικειμένων. Τα Σχέδια Διαχείρισης συνοδεύονται από προγράμματα δράσης.

Επιπλέον της κήρυξης των περιοχών ως προστατευόμενων σε εθνικό επίπεδο, προωθείται η διαχείρισή τους και μέσω των Ειδικών Χωροταξικών Σχεδίων, των Δασικών Διαχειριστικών Σχεδίων και των σχετικών αγροπεριβαλλοντικών μέτρων.

Σύμφωνα με την νομοθεσία, Ν. 3010/02, ΦΕΚ 91/Α/2002, (ο οποίος εναρμονίζεται με τις Οδηγίες 97/11 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον και 96/61 για την ολοκληρωμένη πρόληψη και τον έλεγχο της ρύπανσης), ΚΥΑ 15393/2332/2002 και ΚΥΑ 11014/703/Φ104/03, ΦΕΚ 332/Β/20.03.2003, στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 η περιβαλλοντική αδειοδότηση (μέσω της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης) πραγματοποιείται σε διοικητικό επίπεδο κατά ένα βαθμό υψηλότερο σε σχέση με το επίπεδο περιβαλλοντικής αδειοδότησης των αντίστοιχων έργων εκτός των περιοχών του Δικτύου, ήτοι από την Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ και όχι από τις περιφερειακές υπηρεσίες, ώστε να διασφαλίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό η αντικειμενικότητα, η μέριμνα για το φυσικό περιβάλλον και η εξέταση των συνδυαζόμενων επιπτώσεων. Εξετάζονται, μεταξύ άλλων, η περιβαλλοντική ευαισθησία της περιοχής, μέτρα για αποφυγή επιπτώσεων στο περιβάλλον και προτείνονται εναλλακτικές λύσεις. Η Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ΚΥΑ 33318/3028/1998, ΦΕΚ 1289/Β/1998.

Α. Προστατευόμενες περιοχές σε Εθνικό Επίπεδο (στοιχεία του ΥΠΕΚΑ)

1. Εθνικά Παρκα (σύμφωνα με το Ν. 1650/86)

1. ΣΧΙΝΙΑΣ - ΜΑΡΑΘΩΝΑΣ

2. ΛΙΜΝΕΣ ΚΟΡΩΝΕΙΑ – ΒΟΛΒΗ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΤΕΜΠΗ
3. ΟΡΕΙΝΟΙ ΟΓΚΟΙ ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΙΝΔΟΥ
4. ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ – ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΚΑΤΩ ΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΚΒΟΛΕΣ ΠΟΤΑΜΩΝ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΕΥΗΝΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΕΧΙΝΑΔΕΣ
5. ΔΑΣΟΣ ΔΑΔΙΑΣ – ΛΕΥΚΙΜΜΗΣ – ΣΟΥΦΛΙΟΥ
6. ΛΙΜΝΗ ΚΕΡΚΙΝΗ
7. ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ
8. ΑΜΒΡΑΚΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
9. ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ ΒΙΣΤΩΝΙΔΑ ΙΣΜΑΡΙΔΑΣ
10. ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ)
11. ΕΚΒΟΛΕΣ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΓΑΛΛΙΚΟΥ – ΑΞΙΟΥ – ΛΟΥΔΙΑ-ΑΛΙΑΚΜΟΝΑ, ΑΛΥΚΗ ΚΙΤΡΟΥΣ ΠΙΕΡΙΑΣ, Λ/Θ ΚΑΛΟΧΩΡΙΟΥ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΣ
12. Λ/Θ ΚΟΤΥΧΙΟΥ, ΔΑΣΟΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥΣ

2. Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα (σύμφωνα με το Ν. 1650/86)

1. ΑΛΟΝΝΗΣΟΣ – ΒΟΡΕΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ
2. ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΓΑΝΑ – ΝΗΣΟΙ ΣΤΡΟΦΑΔΕΣ

3. Περιοχές Προστασίας της Φύσης (σύμφωνα με το Ν. 1650/86)

1. ΨΑΛΙΔΙ ΝΗΣΟΥ ΚΩ

4. Περιοχές με μέτρα προστασίας (σύμφωνα με το Ν. 1650/86)

1. ΑΚΤΕΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΗΛΟΥ

5. Εθνικοί Δρυμοί (σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/71)

1. ΟΛΥΜΠΟΣ
2. ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ
3. ΠΑΡΝΗΘΑ
4. ΑΙΝΟΣ
5. ΣΑΜΑΡΙΑ
6. ΟΙΤΗ
7. ΠΙΝΔΟΣ
8. ΒΙΚΟΣ-ΑΩΟΣ
9. ΠΡΕΣΠΕΣ
10. ΣΟΥΝΙΟ

6. Αισθητικά Δάση (σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/71)

1. ΦΟΙΝΙΚΟΔΑΣΟΣ ΒΑΪ ΛΑΣΙΘΙΟΥ
2. ΔΑΣΟΣ ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

3. ΚΟΙΛΑΔΑ ΤΕΜΠΙΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ
4. ΔΑΣΟΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
5. ΠΕΥΚΙΑΣ ΕΥΛΟΚΑΣΤΡΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
6. ΔΑΣΟΣ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ ΣΕΛΕΜΝΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΑΔΡΟΥ ΑΧΑΙΑΣ
7. ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
8. ΔΑΣΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ
9. ΔΑΣΟΣ ΣΤΕΝΗΣ ΕΥΒΟΙΑΣ
10. ΔΑΣΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΟΣΣΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
11. ΔΡΥΟΔΑΣΟΣ ΜΟΓΓΟΣΤΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
12. ΠΑΡΑΛΙΑΚΟ ΔΑΣΟΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ-ΜΥΤΙΚΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
13. ΔΑΣΗ ΝΗΣΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
14. ΣΤΕΝΑ ΝΕΣΤΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ-ΞΑΝΘΗΣ
15. ΔΑΣΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ΑΧΑΙΑΣ
16. ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΤΙΘΟΡΕΑΣ ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ
17. ΔΑΣΗ ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ
18. ΔΑΣΟΣ ΛΟΦΩΝ ΚΑΣΤΡΟΥ ΑΗΛΙΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
19. ΔΡΥΟΔΑΣΟΣ ΚΟΥΡΙ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

7. Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (σύμφωνα με το Ν.Δ. 996/71)

(Στον πίνακα δεν αναφέρονται τα Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης που αφορούν μεμονωμένα στοιχεία (π.χ. πλάτανος, βρύση, κ.λπ). Ο συνολικός αριθμός των Μνημείων είναι 51)

1. Το Δάσος δενδρόκεδρων στην Κινουρία Αρκαδίας
2. Συστάδα Δρυός και Φράξου στις Μουριές, Κιλκίς
3. Το Παρθένο δάσος της Κεντρικής Ροδόπης
4. Το Δάσος της Οξυάς στην Τσίγλα Χαιντού Ξάνθης
5. Το Δάσος οξυάς στο Πευκωτό Πέλλας
6. Το νησί Πιπέρι στις Β. Σποράδες
7. Το Απολιθωμένο δάσος της Λέσβου
8. Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου
9. Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας
10. Ο Σφαγνώνας στο δάσος Λαϊλιά Σερρών
11. Υπόλειμμα Υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Ευβοίας
12. Το Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα Μεσσηνίας

13. Το μικτό δάσος Προμάχων-Λυκοστόμου Αριδαίας
14. Φυσικό δάσος κυπαρισσιού στον Έμπωνα Ρόδου
15. Το μικτό δάσος του Γράμμου

B. Προστατευόμενες περιοχές σε Διεθνές και Περιφερειακό Επίπεδο

1. Υγρότοποι Διεθνούς Σημασίας (Ramsar)

Περιοχή

1. Δέλτα Έβρου
2. Ισμαρίδα - Βιστωνίδα – Πόρτο Λάγος
3. Δέλτα Νέστου
4. Λίμνη Κερκίνη
5. Λίμνες Κορώνεια - Βόλβη
6. Δέλτα Αξιού και Αλιάκμονα
7. Λίμνη Μικρή Πρέσπα
8. Υγρότοποι Μεσολογίου - Αιτωλικού
9. Αμβρακικός Κόλπος
10. Λιμνοθάλασσα Κοτύχι – Δάσος Στροφυλιάς

2. Περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης

1. Αισθητικό Δάσος Νικοπόλεως – Μύτικα
2. Αισθητικό Δάσος Πευκιά – Ξυλοκάστρου
3. Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Βορείων Σποράδων
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς
5. Απολιθωμένο Δάσος Σίγρι στη Λέσβο
6. Αισθητικό Δάσος Σκιάθου
7. Εθνικός Δρυμός Σουνίου
8. Αισθητικό Δάσος Βάι
9. Υγρότοποι Αμβρακικού

3. Βιογενετικά Αποθέματα

1. Παρθένο Δάσος Κεντρικής Ροδόπης
2. Εθνικός Δρυμός Ολύμπου (Πυρήνας)
3. Εθνικός Δρυμός Αίνου (Πυρήνας)
4. Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (Πυρήνας)
5. Εθνικός Δρυμός Οίτης (Πυρήνας)
6. Εθνικός Δρυμός Πίνδου (Πυρήνας)
7. Εθνικός Δρυμός Πρεσπών (Δάσος Κέδρων)
8. Αισθητικό Δάσος Κουρί – Αλμυρού
9. Φυσικό Μνημείο Δάσους Οξυάς Χαϊντού Κούλα

10. Φυσικό Μνημείο Δάσους Λεσινίου
11. Φυσικό Μνημείο Δάσους Αείφυλλων Πλατάνων Νήσου Σαπιέτζας
12. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Αλμωπίας Αριδαίας
13. Φυσικό Μνημείο Δάσους Κυπαρισσιού Έμπωνα Ρόδου
14. Κόλπος Λαγανά
15. Φυσικό Μνημείο Μικτού Δάσους Γράμμου
16. Παρθένο Δάσος Παρανεστίου

4. Αποθέματα Βιόσφαιρας

1. Εθνικός Δρυμός Ολύμπου
2. Φαράγγι Σαμαριάς

5. Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς

1. Όρος Άθως

6. Περιοχές με Ευρωδίπλωμα

1. Φαράγγι Σαμαριάς.

Γ. Κατάλογος των 28 Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών

(Στοιχεία του ΥΠΕΚΑ)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Δέλτα Έβρου	ΚΥΑ 4110/29.1.07/ΦΕΚ 102 Δ /16.3.07 Η ΚΥΑ κατέπεσε από το ΣΤΕ όσον αφορά τις εφαρμοστικές της διατάξεις	1. ΥΑ 51999/ΦΕΚ 1925 Β' /27.12.04 2. ΥΑ 18107/ΦΕΚ 843 Β' /22.6.05 3. ΥΑ 51996/ΦΕΚ 1890 Β' /21.12.04 4. ΥΑ 52001/ΦΕΚ 1924 Β' /27.12.04	ΚΥΑ 125188/361 /ΦΕΚ 126 Β' /17.2.03	ΥΑ 126440/2468/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 43716/ΦΕΚ 65 ΥΟΔΔ'/7.11.06 ΥΑ 2048 / ΦΕΚ 24 ΥΟΔΔ'/28.1.10 ΥΑ 7440 / ΦΕΚ 70 ΥΟΔΔ'/26.2.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Δάσους Δαδιάς – Λευκίμης – Σουφλίου	ΚΥΑ 35633/ΦΕΚ 911 Δ /13.10.06	1. ΥΑ 865/ΦΕΚ 72Β' /24.1.05 2. ΥΑ 1006/ΦΕΚ 62Β' /24.1.06 3. ΥΑ 861/ΦΕΚ 72Β' /24.1.05 4. ΥΑ 864/ΦΕΚ 72Β' /24.1.05	ΚΥΑ 125187/360 /ΦΕΚ 126 Β' /17.2.03	ΥΑ 126435/2463/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 43552/ΦΕΚ 63/7.11.06 ΥΑ 1486 / ΦΕΚ 24 ΥΟΔΔ'/28.1.10
Εθνικό Πάρκο Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (Δ. Νέστου, Βιστωνίδα, Ισμαρίδας)	ΚΥΑ 44549/17.10.08/ΦΕΚ 497 Δ /17.10.08 Η ΚΥΑ κατέπεσε στο ΣΤΕ.	1. ΥΑ 40556/ΦΕΚ 1528 Β' /13.10.04 2. ΥΑ 18185/ΦΕΚ 686 Β' /23.5.05 3. ΥΑ 18184/ΦΕΚ 694 Β' /24.5.05 4. ΥΑ 13702/ΦΕΚ 1528 Β' /13.10.04	ΚΥΑ 125208/394 /ΦΕΚ 140 Β' /11.2.03	ΥΑ 126431/2459/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 (τροποποίηση) ΥΑ 48578/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2212/ΦΕΚ 391ΥΟΔΔ'/4.9.09 ΥΑ 3233 / ΦΕΚ 47 ΥΟΔΔ'/11.2.10 (τροποποίηση)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης	ΚΥΑ 40379/1.10.09 ΦΕΚ 445/Δ/2-10-09	1. ΥΑ 875/ΦΕΚ 66 Β' /21.1.05 2. ΥΑ 18174/ΦΕΚ 707 Β' /26.5.05 3. ΥΑ 18169/ΦΕΚ 674 Β' /19.5.05 4. ΥΑ 18172/ΦΕΚ 674 Β' /19.5.05	ΚΥΑ 125810/1415 /ΦΕΚ 566 Β' / 9.5.03	ΥΑ 126442/2470/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 (τροποποίηση) ΥΑ 48589/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2809/ ΦΕΚ 417 ΥΟΔΔ'/ 17.9.09 ΥΑ 3240 / ΦΕΚ 47 ΥΟΔΔ'/ 11.2.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Υγρότοπου Κερκίνης	ΚΥΑ 42699/ ΦΕΚ 98/ ΤΑΑΠΘ/ 8.9.06	1. ΥΑ 52771/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04 2. ΥΑ 18104/ΦΕΚ 617 Β' /10.5.05 3. ΥΑ 52762/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04 4. ΥΑ 52763/ΦΕΚ 1934 Β' /28.12.04	ΚΥΑ 125564/994 /ΦΕΚ 364 Β' / 28.3.03	ΥΑ 126433/2461/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 (τροποποίηση) ΥΑ 23601/ΦΕΚ 758Β' /26.6.06 ΥΑ 31435, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/ 29.12.09
Εθνικό Πάρκο Λιμνών Κορώνειας – Βόλβης	ΚΥΑ 6919 /ΦΕΚ 248 Δ /5.3.04 Τροποποίηση με την ΚΥΑ: 39542 / 9.10.08/ ΦΕΚ 441 ΤΑΑΠΘ/ 9.10.08	1. ΥΑ 50547/ΦΕΚ 1876 Β' /17.12.04 2. ΥΑ 49707/ΦΕΚ 2408 Β' /21.12.07 3. ΥΑ 50550/ΦΕΚ 1879 Β' /20.12.04 4. ΥΑ 50545/ΦΕΚ 1879 Β' /20.12.04	ΚΥΑ 125192/365 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03 ΥΑ 15564 / ΦΕΚ 493 Β' / 18.4.06	ΥΑ 126439/2467/ ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 20698/ ΦΕΚ 659/Β/25.5.06 ΥΑ 28504/ ΦΕΚ 397 ΥΟΔΔ'/7.9.09 ΥΑ 4519 / ΦΕΚ 38 ΥΟΔΔ'/ 4.2.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Δέλτα Αξιού – Λουδία – Αλιάκμονα	ΚΥΑ 12966 /ΦΕΚ 220 ΤΑΠΠΘ/ 14.5.09	1. ΥΑ 18093/ΦΕΚ 624 Β' / 11.5.05 2. ΥΑ 11741/ΦΕΚ 392 Β' /31.3.06 3. ΥΑ 18092/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 4. ΥΑ 18091/ΦΕΚ 624 Β' / 11.5.05	ΚΥΑ 125191/364 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126441/2469/ ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 43685/ ΦΕΚ 65 ΥΟΔΔ'/ 7.11.06 ΥΑ 2853/ ΦΕΚ 38 ΥΟΔΔ'/ 4.2.10
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πρεσπών	ΚΥΑ 28651/09 / ΦΕΚ 302 Δ / 23.7.09	1. ΥΑ 18194/ΦΕΚ 693 Β' /24.5.05 2. ΥΑ 27173/ΦΕΚ 965 Β' /12.7.05 3. ΥΑ 22112/ΦΕΚ 775 Β' /9.6.05 4. ΥΑ 18192/ΦΕΚ 673 Β' / 19.5.05	ΚΥΑ 125811/1416 /ΦΕΚ 566 Β' /9.5.03	ΥΑ 126445/2473/ ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 128269/5293/ ΦΕΚ 41Β' /16.1.04 (τροποποίηση) ΥΑ 20706/ ΦΕΚ 659Β'/25.5.06 ΥΑ 17515/ ΦΕΚ 397 ΥΟΔΔ'/7.9.09 ΥΑ 2115 / ΦΕΚ 14 ΥΟΔΔ'/ 20.1.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Β. Πίνδου (Εθνικών Δρυμών Βίκου – Αώου και Πίνδου)	ΚΥΑ 23069 /ΦΕΚ 639 Δ/ 14.6.05	1. ΥΑ 36427/ΦΕΚ 1401 Β' /13.9.04 2. ΥΑ 21732/ΦΕΚ 787 Β' /10.6.05 3. ΥΑ 34939/ΦΕΚ 1311Β' /19.9.05 4. ΥΑ 36431/ΦΕΚ 1401 Β' /13.9.04	ΚΥΑ 125184/357 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126438/2466/ ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 155318/485/ ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 (τροποποίηση) ΥΑ 48591/ ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 383/ ΦΕΚ 303ΥΟΔΔ'/14.7.09 ΥΑ 2121 / ΦΕΚ 14 ΥΟΔΔ'/20.1.10 (τροποποίηση) ΥΑ 7380 / ΦΕΚ 70 ΥΟΔΔ'/26.2.10 (τροποποίηση)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων , Περιστερίου και χαράδρας Αράχθου	ΠΔ / ΦΕΚ 49 Δ' / 12.2.09	1. ΥΑ 39808/ ΦΕΚ 2152 Β' / 2.10.09 2. ΥΑ 39803/ ΦΕΚ 2142 Β' / 2.10.09 3. ΥΑ 39809/ ΦΕΚ 2152 Β' / 2.10.09 4. ΥΑ 39798/ ΦΕΚ 2100 Β' / 29.9.09	ΠΔ: ΦΕΚ 49 Δ' / 12.2.09	ΦΕΚ 415 ΥΟΔΔ' / 16.9.09 ΥΑ 52363 / ΦΕΚ 546 ΥΟΔΔ' / 31.12.09 (τροποποίηση)
Περιοχή Οικοανάπτυξης Λίμνης Παμβώτιδας Ιωαννίνων	Προώθηση προς θεσμοθέτηση σχεδίου ΠΔ μετά από ακύρωση της ΚΥΑ: 22943 / ΦΕΚ 649 Δ' / 5.6.03 (τροποποίηση : ΚΥΑ 46003, ΦΕΚ 1250/Δ' / 26-11-03). Είναι στους συναρμόδιους Φορείς για γνωμοδότηση.	1. ΥΑ 50072/ΦΕΚ 1905 Β' / 22.12.03 2. ΥΑ 10579/ΦΕΚ 504 Β' / 5.3.04 3. ΥΑ 51724/ΦΕΚ 1879 Β' / 20.12.04 4. ΥΑ 50075/ΦΕΚ 1905 Β' / 22.12.03	ΚΥΑ 135074/5193 / ΦΕΚ 1531 Β' / 9.12.02	ΥΑ 135389/5670 (Δεν δημοσιεύθηκε σε ΦΕΚ) ΥΑ 48607/ΦΕΚ 1709 Β' / 6.12.05 ΥΑ 16049/ ΦΕΚ 196 ΥΟΔΔ' / 6.5.08 (τροποποίηση) ΥΑ 40497/ ΦΕΚ 437 ΥΟΔΔ' / 1.10.09 ΥΑ 3250 / ΦΕΚ 47 ΥΟΔΔ' / 11.2.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Ολύμπου	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 52909/ΦΕΚ 1965 Β' / 31.12.04 2. ΥΑ 18122/ΦΕΚ 617 Β' / 10.5.05 3. ΥΑ 18190/ΦΕΚ 694 Β' / 24.5.05 4. ΥΑ 52907/ΦΕΚ 1965 Β' / 31.12.04	ΚΥΑ 125206/392 / ΦΕΚ 140 Β' / 11.2.03	ΥΑ 126519/2575/ΦΕΚ 907 Β' / 4.7.03 ΥΑ 24515/ΦΕΚ 754/26.6.06 ΥΑ 30719/ΦΕΚ 374 (και διόρθωσή σφάλματος στο ΦΕΚ 384) 3.9.09 ΥΑ 7776/ ΦΕΚ 84 ΥΟΔΔ' / 9.3.10 (τροποποίηση)
Περιοχή Οικοανάπτυξης Κάρλας Μαυροβουνίου Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου	ΕΠΜ εγκεκριμένη. Η ΚΥΑ: έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 53948/ΦΕΚ 1979 Β' / 31.12.04 2. ΥΑ 24825/ΦΕΚ 802/3.7.06 3. ΥΑ 53950/ΦΕΚ 1979 Β' / 31.12.04 4. ΥΑ 53949/ΦΕΚ 1979 Β' / 31.12.04	ΚΥΑ 126885/3051 / ΦΕΚ 1141 Β' / 11.8.03	ΥΑ 127889/4560/ΦΕΚ 1604 Β' / 30.10.03 ΥΑ 5857/ΦΕΚ 239 Β' / 23.2.05 ΥΑ 7233/ ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ' / 14.7.09 ΥΑ 3239 / ΦΕΚ 24 ΥΟΔΔ' / 28.1.10 (τροποποίηση)
Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου – Β. Σποράδων	ΚΥΑ 23537/ ΦΕΚ 621 Δ' / 19.6.03	1. ΥΑ 53946/ΦΕΚ 1961 Β' / 31.12.04 2. ΥΑ 38503/ΦΕΚ 1382/Β' / 6.10.05 3. ΥΑ 53944/ΦΕΚ 1961 Β' / 31.12.04 4. ΥΑ 53945/ΦΕΚ 1961 Β' / 31.12.04	ΚΥΑ 23537 / ΦΕΚ 621/ Δ' / 19.6.03	ΥΑ 126517/2773/ΦΕΚ 939 Β' / 8.7.03 ΥΑ 55318/485/ΦΕΚ 334 Β' / 11.2.04 (τροποποίηση) ΥΑ 25140/ΦΕΚ 775Β' / 28.6.06 ΥΑ 28896, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ' / 29.12.09 ΥΑ 12095/ ΦΕΚ 113 ΥΟΔΔ' / 29.3.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Αμβρακικού	ΚΥΑ 11989/08/ ΦΕΚ 123/ Δ' / 21.3.08	1. ΥΑ 27044/ΦΕΚ 971 Β' / 13.7.05 2. ΥΑ 27004/ΦΕΚ 950 Β' / 11.7.05 3. ΥΑ 27045/ΦΕΚ 950 Β' / 11.7.05 4. ΥΑ 27006/ΦΕΚ 950 Β' / 11.7.05	ΚΥΑ 125566/996 / ΦΕΚ 364 Β' / 28.3.03 ΚΥΑ 126866/3017/ ΦΕΚ 1072 Β' / 1.8.03 (τροποποίηση)	ΥΑ 127381/3793/ ΦΕΚ 1419 Β' / 1.10.03 ΥΑ 48602/ ΦΕΚ 1709 Β' / 6.12.05 ΥΑ 12679/11.7.08/ ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ' / 24.7.08 ΥΑ 4129/ΦΕΚ 310 ΥΟΔΔ' / 20.7.09 ΥΑ 2119 / ΦΕΚ 14 ΥΟΔΔ' / 20.1.10 (τροποποίηση)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Περιοχή Προστασίας της Φύσης Στενών και εκβολών των ποταμών Αχέροντα και Καλαμά	ΚΥΑ 36427/09/ ΦΕΚ 396 Δ/ 17.9.09	1. ΥΑ 18130/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 2. ΥΑ 27170/ΦΕΚ 1000 Β'/18.7.05 3. ΥΑ 18124/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05 4. ΥΑ 18129/ΦΕΚ 624 Β' /11.5.05	ΚΥΑ 125185/358/ ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03	ΥΑ 126437/2465/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 48570/ΦΕΚ 1709 Β' /6.12.05 ΥΑ 2191/ΦΕΚ 434 ΥΟΔΔ' /1.10.09 ΥΑ 3248 / ΦΕΚ 24 ΥΟΔΔ'/28.1.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Λιμνοθάλασας Μεσολογγίου	ΚΥΑ 22306/ ΦΕΚ 477 Δ/ 31.5.06.	1. ΥΑ 52890/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04 2. ΥΑ 18179/ΦΕΚ 695 Β' / 24.5.05 3. ΥΑ 40681/ΦΕΚ 1442 Β' /19.10.05. 4. ΥΑ 52893/ΦΕΚ 1965 Β' /31.12.04	ΚΥΑ 125735/1282/ ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126432/2460/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 20700/ ΦΕΚ 659 Β' /25.5.06 ΥΑ 6644 / ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ'/24.7.08 ΥΑ 30553 / ΦΕΚ 538 ΥΟΔΔ'/29.12.09
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Αίνου	ΕΠΜ εγκεκριμένη, ΚΥΑ υπό δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 866/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.05 2. ΥΑ 27180/ΦΕΚ 975/Β' /13.7.05 3. ΥΑ 28004/ΦΕΚ 999 Β' /18.7.05 4. ΥΑ 27188/ΦΕΚ 999 Β' /18.7.05	ΚΥΑ 125190/363/ ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03	ΥΑ 126436/2464/ ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 23602/ ΦΕΚ 775Β' /28.6.06 ΥΑ 4024 / ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ'/24.7.08 ΥΑ 28501 / ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09
Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου	ΠΔ / ΦΕΚ 906 Α/ 22.12.99 ΦΕΚ 1272 Δ/ 27.11.03 (τροποποίηση)	1. ΥΑ 5475/ΦΕΚ 325 Β' / 11.2.04 2. ΥΑ 16075/ΦΕΚ 565Β' /27.4.05 3. ΥΑ 5473/ΦΕΚ 322 Β' / 11.2.04 4. ΥΑ 870/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.05	ΠΔ: ΦΕΚ 906/ Δ/ 22.12.99 ΠΔ ΦΕΚ 1272/ Δ/ 27.11.03 (τροποποίηση)	ΥΑ 66209/20.7.00 ΥΑ 45510/471/30.1.01 ΥΑ 28553/14.7.03 ΥΑ 166834/3732/ ΦΕΚ 1400 Β' /10.10.05 ΥΑ 6081/ ΦΕΚ 58 ΥΟΔΔ'/17.2.09 ΥΑ 2111 / ΦΕΚ 14 ΥΟΔΔ'/20.1.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Οίτης	ΕΠΜ υπό επεξεργασία	1. ΥΑ 872/ΦΕΚ 78 Β' /25.1.05 2. ΥΑ 33751/ΦΕΚ 1717/Β'/29.8.07 3. ΥΑ 51924/ΦΕΚ 1890 Β' /21.12.04 4. ΥΑ 51925/ΦΕΚ 1926 Β' /27.12.04	ΚΥΑ 125734/1281/ ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126434/2462/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 (τροποποίηση) ΥΑ 37515/ ΦΕΚ 32 ΥΟΔΔ'/ 6.10.06 ΥΑ 26534/ ΦΕΚ 505 ΥΟΔΔ'/5.12.08 (τροποποίηση) ΥΑ 1241 / ΦΕΚ 8 ΥΟΔΔ'/15.1.10 ΥΑ 12092 / ΦΕΚ 113 ΥΟΔΔ'/29.3.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Παρνασσού	ΕΠΜ εγκεκριμένη, ΚΥΑ υπό δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 47508/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05 2. ΥΑ 47510/ΦΕΚ 1707 Β' /6.12.05 3. ΥΑ 47500/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05 4. ΥΑ 47423/ΦΕΚ 1708 Β' /6.12.05	ΚΥΑ 125913/1552/ ΦΕΚ 566 Β' / 9.5.03	ΥΑ 126443/2471/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 29977/ ΦΕΚ 312 ΥΟΔΔ/ 24.7.07 ΥΑ 14308/ ΦΕΚ 317 ΥΟΔΔ'/24.7.08 ΥΑ 3231 / ΦΕΚ 24 ΥΟΔΔ'/28.1.10 (τροποποίηση)

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Δρυμού Πάρνηθας	ΕΠΜ εκπονήθηκε από τον ΦΔ και κατατέθηκε στο ΤΔΦΠ	1. ΥΑ 52778/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04 2. ΥΑ 27186/ΦΕΚ 966 Β' /12.7.05 3. ΥΑ 52817/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04 4. ΥΑ 52774/ΦΕΚ 1933 Β' /28.12.04	ΚΥΑ 125736/1283/ΦΕΚ 473 Β' /18.4.03	ΥΑ 126444/2472/ΦΕΚ 918 Β' /4.7.03 ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 (τροποποίηση) ΥΑ 167077/4226/ ΦΕΚ 1649 Β' /29.11.05 ΥΑ 3701, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09
Εθνικό Πάρκο Σχινιά – Μαραθώνα	ΠΔ / ΦΕΚ 395 Δ/ 3.7.00	1. ΥΑ 46795/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 2. ΥΑ 46783/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 3. ΥΑ 46789/ΦΕΚ 1755 Β' /26.11.03 4. ΥΑ 868/ΦΕΚ 65 Β' /21.1.02	ΠΔ: ΦΕΚ 793/ Δ/ 13.9.02	ΥΑ 646/ΦΕΚ 31 Β' /17.1.03 ΥΑ 8952/ ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ'/4.7.09 ΥΑ 6117 / ΦΕΚ 75 ΥΟΔΔ'/4.3.10 (τροποποίηση)
Εθνικό Πάρκο Χελμού – Βουραϊκού	ΚΥΑ 40390/1.10.09 ΦΕΚ 446/Δ/2-10-09	1. ΥΑ 45716/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 2. ΥΑ 45719/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 3. ΥΑ 45720/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05 4. ΥΑ 45718/ΦΕΚ 1604 Β' /21.11.05	ΚΥΑ 125207/393/ΦΕΚ 140 Β' /11.2.03 ΚΥΑ 126866/3017/ΦΕΚ 1072 Β' /1.8.03 (τροποποίηση)	ΥΑ 127651/4197/ΦΕΚ 1538 Β' /17.10.03 ΥΑ 44748/ΦΕΚ 76/15.11.06 ΥΑ 41925/ ΦΕΚ 542 ΥΟΔΔ'/18.12.07 (τροποποίηση) ΥΑ 451 / ΦΕΚ 47 ΥΟΔΔ'/11.2.10
Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς	ΚΥΑ 12365/ ΦΕΚ 159 Δ/ 29.4.09	1. ΥΑ 52900/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04 2. ΥΑ 47421/ΦΕΚ 1681 Β' /1.12.05. 3. ΥΑ 52895/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04 4. ΥΑ 52897/ΦΕΚ 1942 Β' /29.12.04	ΚΥΑ 125565/995/ΦΕΚ 364 Β' /28.3.03	ΥΑ 126518/2574/ΦΕΚ 907 Β' /4.7.03 ΥΑ 128269/5293/ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 (τροποποίηση) ΥΑ 23600/ΦΕΚ 754/26.6.06 ΥΑ 27206, ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09
Περιοχή Οικοανάπτυξης Όρους Πάρνωνα και Υγρότοπου Μουστού	ΕΠΜ εγκεκριμένη. Η ΚΥΑ έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 51922/ΦΕΚ 1926 Β' /27.12.04 2. ΥΑ 21393//ΦΕΚ 747 Β' /21.06.06 3. ΥΑ 51923/ΦΕΚ 1924 Β' /27.12.04 4. ΥΑ 51920/ΦΕΚ 1925 Β' /27.12.04	ΚΥΑ 125186/359 /ΦΕΚ 126 Β' /7.2.03	ΥΑ 126446/2474/ΦΕΚ 894 Β' /3.7.03 ΥΑ 155318/485/ΦΕΚ 334 Β' /11.2.04 (τροποποίηση) ΥΑ 167078/4227/ ΦΕΚ 1649 Β'/29.11.05 ΥΑ 3946/ ΦΕΚ 303 ΥΟΔΔ'/14.7.09 ΥΑ 3246 / ΦΕΚ 47 ΥΟΔΔ'/11.2.10 (τροποποίηση)
Περιοχή οικοανάπτυξης Ολύμπου Καρπάθου – Σαρίας	ΕΠΜ εγκεκριμένη. Η ΚΥΑ έχει ολοκληρώσει τη δημοσιοποίηση	1. ΥΑ 52902/ΦΕΚ 1943 Β' /29.12.04 2. ΥΑ 18188/ΦΕΚ 673 Β' /19.5.05 3. ΥΑ 52901/ΦΕΚ 1943 Β' /29.12.04 4. ΥΑ 11737/ΦΕΚ 392 Β' /31.3.06	ΚΥΑ 125914/1553 /ΦΕΚ 566 Β' /9.5.03	ΥΑ 126639/2640/ ΦΕΚ 968 Β' /15.7.03 ΥΑ 23797/ ΦΕΚ 775Β' /28.6.06 ΥΑ 54926/ ΦΕΚ 545 ΥΟΔΔ'/31.12.08 (τροποποίηση) ΥΑ 40932/ ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ	ΚΥΑ /ΠΔ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΦΔ	ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΔΣ ΤΟΥ ΦΔ
Εθνικό Πάρκο Δρυμών Σαμαριάς και Λευκών Ορέων	ΕΠΙΜ υπό εκπόνηση	1. ΥΑ 16599/ΦΕΚ 717 Β' / 8.5.07 2. ΥΑ 1273/ΦΕΚ 88 Β' / 24.1.08 3. ΥΑ 23842/ΦΕΚ 923 Β' /8.6.07 4. ΥΑ 23841/ΦΕΚ 1018 Β'/22.6.07	ΚΥΑ 125189/362 /ΦΕΚ 126 Β' / 7.2.03 ΚΥΑ 126866/3017 /ΦΕΚ 1072 Β' /1.8.03 (τροποποίηση)	ΥΑ 155029/44/ ΦΕΚ 41 Β' /16.1.04 ΥΑ 18070/ ΦΕΚ 625Β' /18.5.06 ΥΑ 20998/ ΦΕΚ 538/ΥΟΔΔ'/29.12.09

2.3. Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα

Ανταποκρινόμενη η χώρα μας στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ευρωπαϊκή πολιτική, το 2002 υιοθέτησε, το Υπουργικό Συμβούλιο, την Εθνική Στρατηγική προς τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΕΣΑΑ) η οποία έθεσε τις κατευθύνσεις για περιβαλλοντικά βιώσιμες εθνικές πολιτικές, εστιάζοντας σε τρεις άξονες παρέμβασης: τη μείωση των περιβαλλοντικών πιέσεων, τη προώθηση πολιτικής κοινωνικής αλληλεγγύης, και την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές πολιτικές.

Στα πλαίσια της εφαρμογής της ΕΣΑΑ, το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ) επεξεργάστηκε οκτώ περιβαλλοντικούς δείκτες για τη Φύση και τη Βιοποικιλότητα, οι οποίοι στοχεύουν να αποτυπώσουν τις περιβαλλοντικές τάσεις στην Ελλάδα και να χρησιμεύσουν ως εργαλείο για τη διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος είχε προτείνει ένα σύνολο 26 δεικτών για την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας και της ανασχεσης της απώλειάς της μέχρι το 2010. Το 2008, το ΥΠΕΚΑ αναθεώρησε την ΕΣΑΑ, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της νέας αναθεωρημένης Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Αειφόρο Ανάπτυξη (2006). Το 2010 το ΥΠΕΚΑ κατέθεσε σχέδιο Νόμου για την προστασία της βιοποικιλότητας, το οποίο, μετά από την ολοκλήρωση της δημόσιας διαβούλευσης, αναμένεται να ψηφισθεί μέσα στο 2011. Το σχέδιο Νόμου συντονίζει τις διατάξεις για τη προστασία της βιοποικιλότητας με τη δασική νομοθεσία και καλύπτει υφιστάμενα νομοθετικά κενά για την προστασία της φύσης.

2.4. Παράκτια και θαλάσσια οικοσυστήματα

Οι θάλασσες και οι ωκεανοί αντιπροσωπεύουν το 99% του διαθέσιμου ζωτικού χώρου στον πλανήτη. Καλύπτουν το 71% της επιφάνειας της γης και περιέχουν 90% της βιόσφαιρας. Περικλείουν συνεπώς μεγαλύτερη βιοποικιλότητα, συγκριτικά με τα χερσαία οικοσυστήματα και τα γλυκά νερα.

Η διαχείριση των **παράκτιων οικοσυστημάτων** καθορίζεται με τις διατάξεις των Νόμων:

α) 2971/2001 περί αιγιαλού, παραλίας και άλλες διατάξεις,

β) 1337/1983 για την επέκταση πολεοδομικών σχεδίων και την οικιστική ανάπτυξη,

γ) 2242/1994, για την πολεοδόμηση περιοχών δεύτερης κατοικίας σε ΖΟΕ και την προστασία του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος,

δ) 2508/1997, για την βιώσιμη αστική ανάπτυξη πόλεων και οικισμών της χώρας,

ε) 2742/1999 για τον χωροταξικό σχεδιασμό και την βιώσιμη ανάπτυξη,

στ) 3201/2003 για την αποκατάσταση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος των νησιών.

Κατά την περίοδο 1983-2005 καταρτίστηκαν με Νόμο περί τις 80 Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου. Από αυτές άνω των 60 αφορούν την ρύθμιση της δόμησης και της χρήσης γης σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές.

Το Γενικό Πλαίσιο Χωροταξίας και Βιώσιμης Ανάπτυξης, περιλαμβάνει ειδικές πολιτικές και δράσεις για τη χωρική οργάνωση του παράκτιου χώρου, οι οποίες εξειδικεύονται στο σχέδιο για το Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τον Παράκτιο και το Νησιωτικό χώρο, το οποίο όμως δεν υιοθετήθηκε ακόμη. Συγκεκριμένα προβλέπονται: α) Η ενίσχυση της συνοχής, προσβασιμότητας και επικοινωνίας των απομακρυσμένων παράκτιων περιοχών, με ιδιαίτερη έμφαση στο νησιωτικό χώρο του Αιγαίου, β) η εξασφάλιση δυνατοτήτων απασχόλησης, υπηρεσιών και ικανοποιητικών συγκοινωνιών και συνδέσεων με τα αστικά κέντρα, γ) η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων, με ιδιαίτερη προσοχή στους υδάτινους πόρους, με σεβασμό στη χωρητικότητα και αντοχή των οικοσυστημάτων και στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής και η αξιοποίηση

των συγκριτικών πλεονεκτημάτων των νησιών και στήριξη εναλλακτικών ήπιων μορφών ανάπτυξης, δ) η βελτίωση του συντονισμού των δράσεων, των αρχών σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, τόσο στη θάλασσα όσο και στην ξηρά για τη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία συμβατότητα, συμπληρωματικότητα και συνέργεια των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και να διατηρούνται οι απαραίτητες ζώνες ελεύθερης πρόσβασης και αναψυχής των πολιτών.

Τα θαλάσσια οικοσυστήματα ρυθμίζονται επίσης από τον Ν. 743/1977 για την Προστασία του Θαλασσιού Περιβάλλοντος, ενώ σημαντικός αριθμός θαλάσσιων ειδών περιλαμβάνονται στο ΠΔ. 67/1981 για την προστασία της αυτοφυούς χλωρίδας και της άγριας πανίδας και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της ερεύνης επ'αυτών. Η Υπουργική Απόφαση 17239/2002 καθόρισε την ανάπτυξη **Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιέργειας** (Π.Ο.Α.Υ), προετοιμάζονται δε, ή έχουν ήδη ολοκληρωθεί, σχετικές δε μελέτες.

Η Υπουργική Απόφαση 167378/07, ΦΕΚ 241/Δ/2007, ορίζει στις ελληνικές θαλάσσιες περιοχές με λιβάδια Ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*), στις οποίες απαγορεύεται η αλιεία με συρόμενα εργαλεία, σε εφαρμογή του άρθ. 4 του Κανονισμού.

Ο Κανονισμός 708/2007 θεσπίζει μέτρα σχετικά με τη χρήση ξενικών και τοπικά απόντων ειδών στην υδατοκαλλιέργεια.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η Οδηγία για τη **θαλάσσια στρατηγική 2008/56**, ΕΕ L164, 25.6.2008, η οποία θεσπίζει στόχους από το 2010 έως το 2020, και ζητά από τα κράτη μέλη να χαράξουν στρατηγικές, συνεργαζόμενα μεταξύ τους, ώστε να επιτευχθεί ικανοποιητική οικολογική κατάσταση στα θαλάσσια ύδατα. Τα ευρωπαϊκά θαλάσσια ύδατα υποδιαιρούνται σε τέσσερις περιοχές: Βαλτική θάλασσα, Βορειοανατολικός Ατλαντικός, Μεσόγειος θάλασσα, Μαύρη θάλασσα. Σε κάθε περιοχή τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη οφείλουν να συντονίσουν τη δράση τους μεταξύ τους, αλλά και με τις τρίτες ενδιαφερόμενες χώρες. Στην χάραξη της στρατηγικής καλούνται να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία GMES και INSPIRE (INfrastructure for SPecial InfoRmation in Europe). Η Οδηγία έπρεπε να είχε ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη έως τον Ιούλιο του 2010, εκκρεμεί όμως μέχρι σήμερα η έκδοση της πράξης εναρμόνισης.

2.5. Διεθνείς Συμβάσεις

2.5.1. Η Διεθνής Σύμβαση για τη Βιολογική Ποικιλότητα, Ρίο 1992, στοχεύει στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αειφορική χρήση των συστατικών της στοιχείων και το δίκαιο και ισότιμο επιμερισμό του οφέλους από την αξιοποίηση των γενετικών πόρων. Κυρώθηκε με τον Ν. 2204/1994. Στα πλαίσια της ανωτέρω Σύμβασης η Ελλάδα με το Ν.3233/2004 επικύρωσε το **Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια**. Στόχος του Πρωτοκόλλου είναι να διασφαλίσει ότι η μεταφορά, ο χειρισμός και η χρήση των γενετικά τροποποιημένων οργανισμών, δεν θα έχει επιπτώσεις στη διατήρηση και αειφόρο χρήση της βιοποικιλότητας, ή στην υγεία του ανθρώπου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθέτησε την **Απόφαση 93/626** σχετικά με τη σύναψη της **Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα**, και την **Απόφαση 2002/628** σχετικά με τη σύναψη του **Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης**. Το 2006 με Ανακοίνωσή της η Ε. Επιτροπή αναφέρεται στην «Ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας έως το 2010 και μετέπειτα». Σε συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της ανωτέρω Σύμβασης η Ε. Επιτροπή υιοθέτησε το 1998 την «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα». Η 10η Συνάντηση των Συμβαλομενων στη Σύμβαση Μερών πραγματοποιήθηκε στη Ναγκόγια της Ιαπωνίας τον Οκτώβριο 2010. Η συνάντηση συνέπεσε με το Διεθνές Έτος Βιοποικιλότητας, όπως είχε οριστεί το 2010 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Συμμετείχαν, περίπου, 18.000 εκπρόσωποι. Η Διάσκεψη ολοκληρώθηκε με την υιοθέτηση νέου **Στρατηγικού Σχεδίου για την προστασία της βιοποικιλότητας για την περίοδο 2011-2020** και με ορίζοντα το έτος 2050, καθώς και με το **Πρωτόκολλο για την πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και την κατανομή των ωφελειών**.

Η Ελλάδα, υιοθέτησε το Πρωτόκολλο της Ναγκόγια για την πρόσβαση σε γενετικούς πόρους και τον ισόρροπο και δίκαιο καταμερισμό των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη χρήση τους (Access and Benefit Sharing). Το Στρατηγικό Σχέδιο δίνει έμφαση στις αιτίες της απώλειας της βιοποικιλότητας, στη διάσωσή της σε όλα τα επίπεδα, στην ενίσχυση των ωφελειών διατήρησής της και στη μείωση της πίεσης στους φυσικούς πόρους. Το Πρωτόκολλο δημιουργεί ένα πλαίσιο για την πρόσβαση σε γενετικούς πόρους, στη βάση της προηγούμενης ενημέρωσης, συναίνεσης

και αποδοχής κοινών όρων και της ίσης και δίκαιης κατανομής των ωφελειών. Το Πρωτόκολλο αναμένεται να ενεργοποιηθεί έως το 2012, προτείνει δε παράλληλα τη δημιουργία ενός παγκόσμιου μηχανισμού, ο οποίος θα επεμβαίνει και σε διασυνοριακές περιοχές ή καταστάσεις, όπου δεν μπορεί να υπάρξει συμφωνία. Στη συνάντηση συμφωνήθηκε η προσπάθεια για μείωση του ρυθμού απώλειας των φυσικών οικοτόπων στο μισό και όπου είναι εφικτό η εξάλειψή της, η επαναφορά στη φυσική τους κατάσταση -τουλάχιστον του 15%- των υποβαθμισμένων περιοχών, καθώς και η μείωση των παραγόντων πίεσης προς τους κοραλλιογενείς υφάλους. Η Ελλάδα ανάλαβε να ενσωματώσει τα παραπάνω στην εθνική της στρατηγική για τη βιοποικιλότητα μέσα στα επόμενα δύο χρόνια και να ορίσει σχέδιο δράσης.

2.5.2. Διεθνής Σύμβαση της Βέρνης του 1979, για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης. Η Σύμβαση κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν.1135/1983.

2.5.3. Διεθνής Σύμβαση της Βόννης του 1979, για τη Διατήρησης των Μεταναστευτικών Ειδών της Άγριας Πανίδας. Η Σύμβαση κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν.2719/1999.

2.5.4. Διεθνής Σύμβαση CITES για τη απαγόρευση εμπορίας ειδών που βρίσκονται υπό εξαφάνιση. Για την εφαρμογή της Σύμβασης η Ε. Ένωση υιοθέτησε τους Κανονισμούς 338/1997, 1808/2001 και 349/2003. Η Ελλάδα εξέδωσε την ΚΥΑ 2615/54/1985, τους Ν. 2055/1992, Ν.2637/1998 και την ΚΥΑ 331794/1999.

2.5.5. Διεθνής Σύμβαση Ramsar του για την προστασία υγροτόπων διεθνούς σημασίας. Κυρώθηκε, με τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις της, με το Ν.Δ. 191/20/1974 και τους Ν. 1751/1988 και Ν. 1950/1991. Περιλαμβάνει 10 ελληνικούς υγροτόπους. Ο προαναφερόμενος Ν. 3044/2002 θεσπίζει διαχειριστικές αρχές, μεταξύ άλλων και για τους ελληνικούς υγρότοπους Ramsar. Από τους 10 υγρότοπους Ramsar, έχουν θεσμοθετηθεί ως προστατευόμενες, τέσσερις περιοχές: οι λίμνες Κορώνεια και Βόλβη, η λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου, η λίμνη Κερκίνη και το Δέλτα του Έβρου. Εκτός του Δέλτα του Έβρου, της λίμνης Κερκίνη, και λίμνης Μικρή Πρέσπα, οι υπόλοιποι επτά υγρότοποι περιλαμβάνονται στον κατάλογο Montreux της Σύμβασης, όπου απαριθμούνται οι υγροτόποι, που

έχουν παρουσιάσει, παρουσιάζουν ή ενδέχεται να παρουσιάσουν αλλοιώσεις στον οικολογικό τους χαρακτήρα εξαιτίας τεχνολογικών εξελίξεων, της ρύπανσης ή άλλων ανθρώπινων επεμβάσεων.

2.5.6. Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία του Τοπίου. Κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 3827/2010, ΦΕΚ 30/Α/25.2.2010.

2.5.7. Διεθνείς Συμβάσεις για τα θαλάσσια οικοσυστήματα

2.5.7.1. Διεθνής Σύμβαση MARPOL για την πρόληψη της ρύπανσης της θάλασσας από πλοία, κυρώθηκε με τον Ν. 1269/1982, ΦΕΚ 99/Α. Το Πρωτόκολλο για την ετοιμότητα και συνεργασία αντιμετώπισης ρύπανσης της θάλασσας από επικίνδυνες και επιβλαβείς ουσίες κυρώθηκε με τον Ν.3100/2003.

Το Πρωτόκολλο του 2003 της Διεθνούς Σύμβασης του 1992 για την ίδρυση Διεθνούς Κεφαλαίου αποζημίωσης ζημιών ρύπανσης από πετρέλαιο κυρώθηκε με τον Ν. 3482/2006.

2.5.7.2. Διεθνής Σύμβαση, 2001, για την αστική Ευθύνη για ζημιά ρύπανσης από πετρέλαιο κίνησης, κυρώθηκε με τον Ν.3393/2005.

2.5.7.3. Διεθνής Σύμβαση του 2001 για τον Έλεγχο επιβλαβών συστημάτων υφαλοχρωματισμού των πλοίων, κυρώθηκε με τον Ν.3394/2005.

2.5.7.4. Συμφωνία για τα προνόμια και τις ασυλίες του Διεθνούς Δικαστηρίου για το Δίκαιο της Θάλασσας, κυρώθηκε με τον Νόμο 3598/2007.

2.5.7.5. Σύμβαση της Βαρκελώνης για την Προστασία του Θαλάσσιου Περιβάλλοντος και της Παράκτιας Περιοχής της Μεσογείου. Το Πρωτόκολλο για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές κυρώθηκε από τη χώρα μας το 1987. Η αναθεωρημένη Σύμβαση της Βαρκελώνης και το αναθεωρημένο Πρωτόκολλο για την προστασία από τις επίγειες πηγές ρύπανσης κυρώθηκαν από την Ελλάδα στις 10.03.2003. Το Πρωτόκολλο του 2005 περί συνεργασίας για την πρόληψη ρύπανσης από πλοία και σε περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης στην καταπολέμηση της ρύπανσης της Μεσογείου θαλάσσης, κυρώθηκε με τον Ν.3497/2006. Το 2008 υιοθετείται το νέο Μεσογειακό Πρωτοκόλλο

της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την **Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών**.

2.5.7.6. Η Ελλάδα έγινε μέλος της Συμφωνίας **ACCOBAMS** για την **κοινή προστασία των κητωδών της Μαύρης Θάλασσας και της Μεσογείου** το 2001. Με τον Ν. 3568/2007 κυρώθηκε η Σύμβαση για την ρύθμιση της φαλινοθηρίας.

3. Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο για τους Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς και Τρόφιμα

3.1 Εισαγωγή

Οι ποικίλες εφαρμογές της βιοτεχνολογίας αποτελούν ιδιαίτερα ελπιδοφόρο αλλά και απρόβλεπτο τομέα της επιστήμης.

Ειδικά όσον αφορά τα Γενετικά Τροποποιημένα Τρόφιμα (ΓΤΤ), σύμφωνα με την έρευνα του Ευρωβαρόμετρου: «Ευρωπαίοι, Έρευνα και Τεχνολογία», 2005, περίπου το 60% των Ευρωπαίων θεωρούν επικίνδυνα τα τρόφιμα που προέρχονται από Γενετικά Τροποποιημένους

Οργανισμούς (ΓΤΟ). ΓΤΟ είναι οι οργανισμοί των οποίων το γενετικό υλικό (DNA) δεν έχει τροποποιηθεί με φυσικό πολλαπλασιασμό ή ανασυνδυασμό, αλλά με την εισαγωγή τροποποιημένου γονιδίου, ή γονιδίου που προέρχεται από άλλη ποικιλία ή είδος.

Είναι ενδιαφέρον ότι οι μεσογειακοί λαοί τηρούν την πλέον επιφυλακτική στάση. Συγκεκριμένα 88% των Κυπρίων και 80% των Ελλήνων θεωρούν επικίνδυνα τα τρόφιμα που προέρχονται από ΓΤΟ. Τα αντίστοιχα ποσοστά στους Άγγλους και Ολλανδούς ανέρχονται σε 33% και 30%.

Από τελευταία σφυγμομέτρηση του Ευρωβαρόμετρου, η οποία δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2010, προκύπτει ότι το 61% των ευρωπαίων διαφωνούν με την "ιδέα της διατροφής με ΓΤΟ" και το ίδιο ποσοστό (61%) διαφωνούν με την ιδέα να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη της διατροφής με ΓΤΟ. Μόνο το 21% συμφωνούν με τη δήλωση ότι "η διατροφή με ΓΤΟ είναι ασφαλής για τις μελλοντικές γενεές". Λιγότεροι από το ένα τέταρτο των ευρωπαίων (23%) εκτιμούν ότι "η διατροφή με ΓΤΟ δεν είναι βλαπτική για το περιβάλλον, ενώ άνω του 53% διαφωνούν

με τη δήλωση αυτή. Τέλος, σε καμία από τις χώρες, η πλειοψηφία των συμμετασχόντων στην σφυγμομέτρηση δεν συμφωνεί με τη δήλωση ότι η καλλιέργεια των ΓΤΟ είναι καλή για την εθνική οικονομία.

Η Συνθήκη της Ε. Ένωσης δεν προβλέπει διατάξεις για την βιοτεχνολογία, πλην του άρθρου 157 που αναφέρεται γενικά στην βιομηχανική πολιτική. Παράλληλα το άρθρο 3 της Συνθήκης αναφέρει ότι στις δράσεις της Κοινότητας περιλαμβάνεται η συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας. Με την υιοθέτηση, το 1999, της Λευκής Βίβλου για την ασφάλεια των τροφίμων COM (1999)719, η Ε. Επιτροπή έδωσε ιδιαίτερη βαρύτητα στην καλλιέργεια εμπιστοσύνης των ευρωπαϊών καταναλωτών στην ασφάλεια των τροφίμων. Το 2000 η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Αρχής για τα τρόφιμα, COM(2000)716, αποσκοπούσε στην ενίσχυση αυτής της πολιτικής.

Οι πρώτες Οδηγίες για τους ΓΤΟ εκδόθηκαν το 1990. Η **Οδηγία 90/219**, EEL117,8.05.1990, για τους ΓΤ Μικροοργανισμούς, η οποία τροποποιήθηκε με τη Οδηγία 98/81, EEL 330, 5.12.1998, την Οδηγία 90/220 και αντικαταστάθηκε από την Οδηγία **2009/41**.

Αρχικά ο έλεγχος και η έγκρισή των ΓΤΤ γινόταν σύμφωνα με τον **Κανονισμό 258/1997** για τα νέα τρόφιμα και τα νέα συστατικά τροφίμων EEL 43,14.02.1997. Τροποποιήθηκε με τους Κανονισμούς 1829/2003 και 1882/2003. Ο Κανονισμός επιβάλλει τα ΓΤΤ:

- να μην ενέχουν κινδύνους για τον καταλωτή
- να μην παραπλανούν τον καταναλωτή
- να μην διαφέρουν από τα προϊόντα που αντικαθιστούν σε τέτοιο βαθμό, ώστε η συνήθης κατανάλωσή τους να θίγει τον καταναλωτή από άποψη θρεπτικής αξίας.

Για να διατεθούν στην αγορά τα τρόφιμα και τα συστατικά τροφίμων υποβάλλονται σε αξιολόγηση και χορηγείται έγκριση κυκλοφορίας.

Με βάση το παραπάνω καθεστώς χορηγήθηκε έγκριση χρήσης σε προϊόντα από 16 ΓΤΟ σε παράγωγα Γ.Τ. καλαμποκιού και σε σπορέλαια από σόγια, Γ.Τ. ελαιοκράμβη και βαμβάκι και για 8 ποικιλίες ζωοτροφών ή συστατικών ζωοτροφών, 4 υβρίδια αραβοσίτου, 3 ποικιλίες ελαιοκράμβης και 1 ποικιλία σόγιας.

3.2. Το ειδικό νομικό καθεστώς

Το 1999 στο Συμβούλιο Υπουργών Περιβάλλοντος πέντε κράτη μέλη, ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα, υιοθέτησαν κοινή δήλωση

(moratorium) σύμφωνα με την οποία απέτρεπαν νέες εγκρίσεις ΓΤΟ, έως ότου εφαρμοσθεί ένα αυστηρό και σαφές νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο να ρυθμίζει αποτελεσματικά την αξιολόγηση των κινδύνων των ΓΤΟ, την σήμανση, την ανιχνευσιμότητα και την αντικειμενική ευθύνη. Η Ε. Ένωση το 1999 ανέστειλε τη διάθεση στην αγορά ΓΤΟ και ΓΤΤ.

Το moratorium και η αναστολή διάθεσης στην αγορά προκάλεσαν την αντίδραση των ΗΠΑ. Τον Ιούνιο του 2003 οι ΗΠΑ προσέφυγαν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), χαρακτηρίζοντας την παραπάνω άρνηση ως παράνομη και αντιεπιστημονική, η οποία παράλληλα στερεί το δικαίωμα επιλογής των καταναλωτών. Ισχυρίζετο δε ότι λόγω της αναστολής εισαγωγών στην Ευρώπη, οι αμερικανοί αγρότες έχαναν 300εκ \$ ετησίως.

Τον Ιούλιο του 2003, με τη συμμετοχή του Ε. Κοινοβουλίου, εκδίδονται οι Κανονισμοί 1829 και 1830 για τα ΓΤ τρόφιμα και ζωοτροφές και ολοκληρώνεται το νομικό πλαίσιο, όπως είχαν απαιτήσει στο moratorium τα πέντε κράτη μέλη.

Ως συνέπεια των παραπάνω, το 2004 η Ε. Ένωση επέτρεψε εκ νέου τη διάθεση στην αγορά ΓΤΟ και ΓΤΤ.

Οι νέες νομοθετικές διατάξεις για τους ΓΤΟ και τα ΓΤΤ, λόγω του φύσης των προβλημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν και των αγαθών που πρέπει να προστατεύσουν, στηρίζονται στην αρχή της Προφύλαξης. Σύμφωνα με την αρχή της προφύλαξης λαμβάνονται προληπτικά μέτρα όταν υπάρχει ανάγκη παρέμβασης, ενόψει ενδεχόμενου κινδύνου για την υγεία των ανθρώπων, των ζώων, ή για την προστασία του περιβάλλοντος και όταν τα επιστημονικά δεδομένα δεν επιτρέπουν πλήρη αξιολόγηση του κινδύνου, Ανακοίνωση Ε. Επιτροπής COM(2000)1, 2.2.2000.

Για την εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης απαιτούνται τρεις προϋποθέσεις:

- Εντοπισμός δυνητικά αρνητικών αποτελεσμάτων
- Αξιολόγηση των διαθέσιμων επιστημονικών δεδομένων
- Επιστημονική αβεβαιότητα

Οι νομοθετικές διατάξεις που θεσπίστηκαν είναι οι ακόλουθες:

3.2.1. Απόφαση 2002/628 και Κανονισμός 1946/2003 για τη εφαρμογή του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης για την πρόληψη των βιολογικών κινδύνων και την διασυνοριακή μεταφορά των ΓΤΟ.

2.2.Οδηγία 2001/18, για τη σκόπιμη ελευθέρωση ΓΤΟ στο περιβάλλον,

ΕΕ L 106, 17.4.200, καταργεί την Οδηγία **90/220**. Τροποποιήθηκε με την Αποφάση **2002/623**, τους **Κανονισμούς 1829/2003** και **1830/2003**, και την **Οδηγία 2008/27**. Σε κωδικοποιημένη μορφή με όλες τις ανωτέρω τροποποιήσεις δημοσιεύθηκε στη Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στο τεύχος L 18, 21.3.2008. Ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με την ΚΥΑ 38639/2005, ΦΕΚ 1334/Β/2005. Ρυθμίζει τα ακόλουθα:

- Αναφέρεται ρητά στην αρχή της προφύλαξης
- Βελτιώνει την αποτελεσματικότητα και τη διαφάνεια της διαδικασίας έγκρισης της σκόπιμης ελευθέρωσης και κυκλοφορίας ΓΤΟ στην αγορά
- Καθορίζει κοινή μέθοδο αξιολόγησης της επικινδυνότητας της ελευθέρωσης στο περιβάλλον (Παράρτημα ΙΙ)

• Καθιστά υποχρεωτικά:

– Το δημόσιο διάλογο

– Την επισήμανση των ΓΤΟ

- Προβλέπει μηχανισμό για τροποποίηση, αναστολή ή παύση ελευθέρωσης των ΓΤΟ, όταν προκύπτουν νέες πληροφορίες.

Η αξιολόγηση του κινδύνου βαρύνει τον κοινοποιούντα, κατασκευαστή ή εισαγωγέα, ο οποίος καταθέτει σχετικό φάκελο στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους. Εάν η Αρμόδια Αρχή διατυπώσει θετική γνώμη, τότε ειδοποιούνται, μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα άλλα κράτη μέλη. Εάν δεν υπάρχουν αντιρρήσεις από την Ε. Επιτροπή, ή τα κράτη μέλη, τότε η Αρμόδια Αρχή εγκρίνει το προϊόν, το οποίο στη συνέχεια κυκλοφορεί ελεύθερα σε όλη την Ε. Ένωση.

Το Πρωτόκολλο στην Συνθήκη για την βιοποικιλότητα του Μόντρεαλ, τέθηκε σε ισχύ στις 11.09.2003, 90 ημέρες μετά την επικύρωσή του από 50 χώρες, σύμφωνα με το άρθρο 37 αυτού.

Εάν αντίθετα υπάρχουν αιτιολογημένες αντιρρήσεις, τότε η απόφαση λαμβάνεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Ε. Επιτροπή ζητά τη γνώμη επιστημονικών επιτροπών και της επιτροπής που προβλέπεται στο άρθρο 30 της Συνθήκης της Ε. Ένωσης, Απόφαση 468/1999.

Η τελική απόφαση λαμβάνεται από το Συμβούλιο, ή από την Ε. Επιτροπή. Με βάση την Οδηγία 2001/18 εκδόθηκαν εννέα Αποφάσεις και διατέθηκαν στην αγορά τα εξής προϊόντα:

- Γεώμηλο ΕΗ92-527-1, Απόφαση 2010/135
- Γαρύφαλλο 123.8.12, Απόφαση 2009/244
- Γαρύφαλλο 123.2.38, Απόφαση 2007/364

- Ελαιοκράμβη Ms8, Rf3 et Ms8xRf3, Απόφαση 2007/232
- Αραβόσιτος MON 863 X MON 810, Απόφαση 2006/47
- Αραβόσιτος 1507, Απόφαση 2005/772
- Ελαιοκράμβη GT73, Απόφαση 2005/635
- Αραβόσιτος MON 863, Απόφαση 2005/608
- Αραβόσιτος NK 603 , Απόφαση 2004/643

Αρμόδιος φορέας για την εφαρμογή της Οδηγίας είναι το ΥΠΕΚΑ το οποίο το 2005 υιοθέτησε την προαναφερθείσα ΚΥΑ 38639 εναρμόνισης,σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία, Ανάπτυξης, Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Έτσι σταμάτησε η διαδικασία παραπομπής της Ελλάδας στο ΔΕΕ που είχε ξεκινήσει λόγω της τριετούς καθυστέρησης εναρμόνισης.

Για την εφαρμογή της Οδηγίας εκδόθηκαν οι ακόλουθες Αποφάσεις:

- 2005/463, σύσταση δικτύου για την ανταλλαγή και τον συντονισμό πληροφοριών σχετικά με την συνύπαρξη γενετικά τροποποιημένων, συμβατικών και βιολογικών καλλιεργειών, ΕΕ L 164, 24.6.2005.
- 2004/204 για τη λειτουργία των Μητρώων καταχώρησης πληροφοριών για τις γενετικές τροποποιήσεις των ΓΤΟ, ΕΕ L 65, 3.2.2004.
- 2003/701, καθορισμός της μορφής παρουσίασης των αποτελεσμάτων της σκόπιμης ελευθέρωσης γενετικά τροποποιημένων ανωτέρων φυτών στο περιβάλλον για σκοπούς διαφορετικούς από τη διάθεση στην αγορά, ΕΕ L 254, 8.10.2003.

Τον Μάρτιο του 2007 δημοσιεύθηκε η Β' έκθεση εφαρμογής της Οδηγίας 2001/18, COM (2007) 81, σύμφωνα με την οποία από το 2002 ως το 2005:

- Υποβλήθηκαν σε 8 κράτη μέλη 13 αιτήσεις για έγκριση διάθεσης ΓΤ φυτών στην αγορά. Εγκρίθηκαν δε 5 προϊόντα.
- Υποβλήθηκαν σε 13 κράτη μέλη 245 αιτήσεις για ελευθέρωση ΓΤΟ, για λόγους άλλους εκτός της διάθεσης στην αγορά, για παράδειγμα για έρευνα, και από αυτές εγκρίθηκαν οι 191 αιτήσεις .

3.2.3. Κανονισμός 1829/2003 ΓΤ Τρόφιμα και ΓΤ Ζωοτροφές, ΕΕ L 268, 18.10.03. Τέθηκε σε ισχύ στις 18.04.2004. Τροποποιήθηκε, όσον αφορά το άρθρο 32 αυτού (Κοινοτικό εργαστήριο αναφοράς) , με τον **Κανονισμό 1981/2006**, και όσον αφορά τις εκτελεστικές αρμοδιότητες που ανατίθενται στην Ε. Επιτροπή με τον **Κανονισμό 298/2008**.

Προβλέπει ενιαία διαδικασία έγκρισης των ΓΤΤ και των ΓΤ Ζωοτροφών, είτε χρησιμοποιούνται ως τροφές ή ζωοτροφές, είτε αποτελούν συστατικά τροφών ή ζωοτροφών.

Κριτήριο εφαρμογής του Κανονισμού είναι εάν το υλικό που προέρχεται από το ΓΤ αρχικό υλικό είναι παρόν στο τρόφιμο, ή στην ζωοτροφή.

Προϊόντα όπως κρέας, γάλα, αυγά, τα οποία λαμβάνονται από ζώα που τρέφονται με ΓΤ ζωοτροφές, ή τα οποία υποβάλλονται σε αγωγή με ΓΤ φάρμακα δεν υπόκεινται στις απαιτήσεις έγκρισης και επισήμανσης του Κανονισμού.

Η αίτηση έγκρισης κατατίθεται στην αρμόδια αρχή κράτους μέλους.

Ο αιτών φέρει το βάρος της απόδειξης ότι τα προϊόντα είναι ασφαλή. Η αξιολόγηση της αίτησης γίνεται από την **Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA)**. Η Απόφαση εκδίδεται από την Ε. Επιτροπή, μεσολαβούν δε γνωμοδοτήσεις από τις εθνικές αρχές των κρατών μελών, καθώς και από την επιτροπή που συστάθηκε βάσει της Απόφασης 1999/468.

Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, η Ε. Επιτροπή, η οποία ασκεί δημόσια εξουσία, είναι η μόνη που νομιμοποιείται να εκδώσει απόφαση σύμφωνη ή αντίθετη, των ανωτέρω γνωμοδοτήσεων, [Υπόθεση T-13/99, Pfizer κατά Συμβουλίου].

Αρμόδιο για την εφαρμογή του Κανονισμού είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Οι έλεγχοι γίνονται από τον Ενιαίο Φορέα Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ) είτε δειγματοληπτικά, είτε κατόπιν καταγγελίας, καθώς και από το Γενικό Χημείο του Κράτους (ΓΧΚ) το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών. Ο ΕΦΕΤ ξεκίνησε από τον Δεκέμβριο του 2000 εθνικό πρόγραμμα ελέγχων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από τα αποτελέσματα του 2002 προέκυψε ότι το 5,7% των τροφίμων περιείχε γενετικά τροποποιημένα συστατικά.

Η Ε. Επιτροπή δημοσίευσε το 2006 έκθεσή της προς το Συμβούλιο και το Ε. Κοινοβούλιο για την εφαρμογή του Κανονισμού 1829/2003, **COM (2006)0626** τελικό.

3.2.4. Κανονισμός 1830/2003, για την ιχνηλασιμότητα και επισήμανση των ΓΤΟ, ΕΕ L 268, 18.10.2003. Τέθηκε σε ισχύ στις 18.04.2004.

Ο Κανονισμός επιδιώκει να εξασφαλίσει το δικαίωμα των καταναλωτών

για ελεύθερη επιλογή προϊόντων γενετικά τροποποιημένων ή μη. Ως ιχνηλασιμότητα ορίζεται η δυνατότητα προσδιορισμού του ΓΤΟ και προϊόντων που παράγονται από ΓΤΟ, σε όλα τα στάδια διάθεσής τους στην αγορά, μέσω των αλυσίδων παραγωγής και διανομής.

Η ιχνηλασιμότητα έχει διττό στόχο:

- να διευκολύνει την απόσυρση προϊόντων,
- να διευκολύνει γενικότερα την εφαρμογή μέτρων διαχείρισης των κινδύνων.

Κάθε προσυσκευασμένο τρόφιμο που περιέχει ΓΤΟ, ή που περιέχει συστατικό προερχόμενο από ΓΤ οργανισμό όπως π.χ. μπισκότα που περιέχουν σογιέλαιο από ΓΤ σόγια, πρέπει να φέρει ειδική σήμανση στην ετικέτα του, με ευθύνη των φορέων διακίνησης.

Η ετικέτα πρέπει να αναγράφει «προϊόν από ΓΤ σόγια ή άλλο οργανισμό», ή «αυτό το προϊόν περιέχει ΓΤ οργανισμούς».

Για τα μη προσυσκευασμένα προϊόντα που προσφέρονται στον τελικό καταναλωτή, οι προαναφερόμενες ενδείξεις αναγράφονται πάνω στο εκθετήριο του προϊόντος, ή κοντά σε αυτό.

Η υποχρέωση σήμανσης καλύπτει όλα τα στάδια της τροφικής αλυσίδας από την παραγωγή του σπόρου, τη συγκομιδή, τη μεταποίηση και τη συσκευασία.

Εξαιρούνται της υποχρέωσης σήμανσης:

- Εάν τα συστατικά περιέχουν τυχαία, ή τεχνολογικά αναπόφευκτη περιεκτικότητα ΓΤ υλικού μέχρι ποσοστού 0,9%.
- Κρέας, γάλα και λοιπά ζωικά προϊόντα που προέρχονται από ζώα που τρέφονται με ΓΤ ζωοτροφές.
- Η σήμανση των ζωοτροφών είναι υποχρεωτική εάν περιέχουν ΓΤ υλικό σε ποσοστό πάνω από 0,9%.

Αρμόδιος φορέας για την εφαρμογή του Κανονισμού είναι το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Η Ε. Επιτροπή δημοσίευσε το 2008 έκθεσή της προς το Συμβούλιο και το Ε. Κοινοβούλιο για την εφαρμογή του Κανονισμού 1830/2003, **COM (2008)560** τελικό.

3.2.5. Κανονισμός 65/2004, ΕΕ L 10, 16.01.2004, για την εφαρμογή του

Κανονισμού 1830/2003. Καθιερώνει σύστημα σχηματισμού και απόδοσης Αποκλειστικών Αναγνωριστικών Κωδικών στους ΓΤΟ.

Καθορίζεται ο μορφότυπος των κωδικών για τα φυτά (Τμήμα Α) καθώς

και για τους μικροοργανισμούς και τα ζώα (Τμήμα Β), εξασφαλίζοντας την συνοχή τους σε ευρωπαϊκό και σε διεθνές επίπεδο.

Οι φορείς που αιτούνται την διάθεση στην αγορά ΓΤΟ σχηματίζουν τον Κωδικό Αποκλειστικής Αναγνώρισης του ΓΤΟ σύμφωνα με τα Παραρτήματα του Κανονισμού και αφού συμβουλευθούν:

α) την Βάση _εδομένων για την Βιολογική Παρακολούθηση (Biotrack Product Database) που συντηρεί ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και
β) τον Οργανισμό για τον Έλεγχο της Βιολογικής Ασφάλειας (Biosafety Clearing House).

Η άδεια, ή η έγκριση διάθεσης την αγορά ΓΤΟ, αναφέρει τον Αποκλειστικό Αναγνωριστικό Κωδικό του ΓΤΟ, ο οποίος καταχωρείται στα Αρχεία της Ε.Επιτροπής και κοινοποιείται στον Οργανισμό για τον έλεγχο της Βιολογικής Ασφάλειας, σύμφωνα με το Πρωτόκολλο της Καρθαγένης για την βιοασφάλεια.

3.2.6. Απόφαση 13/2004, ΕΕ L 275/17, 25.08.04. Συστήνεται συμβουλευτική ομάδα, με 45 μέλη, για την Τροφική Αλυσίδα και την Υγεία των Ζώων και των Φυτών.

Οι εκπρόσωποί της προέρχονται από σχετικούς αντιπροσωπευτικούς οργανισμούς ευρωπαϊκού επιπέδου.

Η ομάδα συνεδριάζει τακτικά δύο φορές το χρόνο στις Βρυξέλλες και έκτακτα όσες φορές το κρίνει αναγκαίο η Ε. Επιτροπή.

3.3. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΗΕ ο πληθυσμός της γης ανέρχεται σήμερα σε 6,5 δις, η ετήσια αύξηση είναι 77 εκ το χρόνο, το έτος 2050 δε, θα ανέρχεται σε 9,3 δις. Από αυτά το 1,2 δις, δηλαδή το 18,5%, ζουν σήμερα σε συνθήκες εξαθλίωσης. Η Βιοτεχνολογία έχει δυνατότητα να προσφέρει λύσεις σε μείζονα προβλήματα του πλανήτη, όπως η διατροφή και η υγεία. Η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας του ΟΗΕ (World Health Organization) τόνισε στην Έκθεσή της «Modern food biotechnology, human health and development», 2005, ότι τα ΓΤ τρόφιμα μπορούν να αποβούν χρήσιμα, αλλά είναι αναγκαίο να συνεχισθούν οι έρευνες για την εκτίμηση των κινδύνων και για την ολιστική εκτίμηση των επιπτώσεών τους.

Οι δημοσκοπήσεις της Ε. Ένωσης, οι αντικρουόμενες επιστημονικές τοποθετήσεις, αλλά και οι συγκρούσεις που έχουν προηγηθεί μεταξύ των ΗΠΑ και της Ε. Ένωσης για το καθεστώς των ΓΤΟ και ΓΤΤ, καταδεικνύουν την σοβαρότητα του θέματος. Είναι αναμφίβολο ότι η

κοινωνική αποδοχή των εφαρμογών της βιοτεχνολογίας απαιτεί να προηγηθεί περισσότερη και πιο συστηματική επεξεργασία, ώστε οι κοινωνικές επιλογές να γίνουν με επίγνωση των αναγκών που καλούμαστε άμεσα να καλύψουμε, σε σχέση με τους κινδύνους και τις παρενέργειες που ενδέχεται να προκύψουν από τις προτεινόμενες λύσεις.

ΣΤ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1. Το δίκαιο περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης

Η επιτυχία των στόχων και η υλοποίηση της πολιτικής περιβάλλοντος εξαρτάται από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

Το ελληνικό δίκαιο για την προστασία του περιβάλλοντος εξελίσσεται και εμπλουτίζεται την τελευταία τριακονταετία βασιζόμενο στο ευρωπαϊκό. Η εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Ε. Ένωσης στην Ελλάδα παρουσιάζει σοβαρό έλλειμμα και κατατάσσει τη χώρα μας στις χαμηλότερες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών. Λόγοι που ενισχύουν τη δυσκολία εφαρμογής είναι οι εξής:

1) Η παραγωγή της νομοθεσίας περιβάλλοντος με τη συνεργασία των κρατών μελών τα οποία διαθέτουν ετερογενείς διοικήσεις

2) Τα νομοθετικά κείμενα είναι αποτέλεσμα πολιτικών συμβιβασμών, και συχνά είναι δυσνόητα και δύσχρηστα

3) Οι αρμοδιότητες για την ενσωμάτωση και την εφαρμογή της νομοθεσίας περιβάλλοντος είναι κατανεμημένες σε περισσότερα από 9 Υπουργεία, τα οποία δεν λειτουργούν πάντα συντονισμένα. Η πρόσφατη σύσταση του ΥΠΕΚΑ με την συγκέντρωση αρμοδιοτήτων για το περιβάλλον θα συμβάλλει στην ευχερέστερη εφαρμογή του δικαίου.

4) Η εφαρμογή της νομοθεσίας απαιτεί σημαντικούς οικονομικούς πόρους και αποτελεσματικούς μηχανισμούς παρακολούθησης και επιβολής κυρώσεων. Η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής και επαρκούς στελέχωσης των υπηρεσιών καθιστούν σχεδόν αδύνατο τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας. Οι οικονομικές ενισχύσεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία μπορούν να συμβάλλουν στην επίλυση του προβλήματος, όταν ξεπεραστούν οι δυσλειτουργίες και ο μικρός βαθμός απορρόφησης των κονδυλίων που παρατηρείται σήμερα.

Το 6ο Πρόγραμμα Δράσης της Ε. Επιτροπής για το Περιβάλλον, 2002-2010, τονίζει την ανάγκη λήψης νέων μέτρων για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.

2. Τα Χαρακτηριστικά του δικαίου περιβάλλοντος της Ε. Ένωσης

Είναι αναμφισβήτητο ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου είναι η ύπαρξη σαφών και καλογραμμένων νομοθετικών κειμένων.

Η ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία δεδομένου ότι όπως προαναφέρθηκε α) αποτελεί συχνά προϊόν δύσκολων πολιτικών συμβιβασμών με αποτέλεσμα η ποιότητά της και η σαφήνεια των υποχρεώσεων των κρατών μελών να μην είναι πάντοτε ικανοποιητικές (27 κράτη – 500 εκ. ευρωπαίοι, 70 αυτόνομες περιφέρειες), και β) έχει έντονα τεχνοκρατικό χαρακτήρα λόγω του είδους των προβλημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει, χρειάζεται βελτίωση για την ευκολότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της. Η Ε. Ένωση για το σκοπό αυτό υιοθέτησε διάφορες πρωτοβουλίες:

Από το Δεκέμβριο του 2003, στη διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση της νομοθεσίας, τα θεσμικά όργανα της Ε. Ένωσης επεσήμαναν τη σημασία της απλούστευσης της νομοθεσίας.

Το 2005 η Ε. Επιτροπή ξεκίνησε 3ετές πρόγραμμα απλούστευσης της νομοθεσίας (2005-2008) και εκπόνησε 130 σχέδια απλούστευσης.

Παράλληλα εργάστηκε για την κωδικοποίηση των νομοθετικών πράξεων, ώστε να μειωθεί ο όγκος τους, καθώς και για την αναδιατύπωσή τους ώστε να απλουστευθεί «το κοινοτικό κεκτημένο».

Η Επιτροπή Περιβάλλοντος του Ε. Κοινοβουλίου θέτει ως προϋπόθεση την ευρεία και διαφανή διαβούλευση με όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες συμπεριλαμβανομένων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

3. Μηχανισμοί ελέγχου σε ευρωπαϊκό επίπεδο

3.1. Γενική επισκόπηση

Το άρθρο 258 της Συνθήκης της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) καθιστά την Ε. Επιτροπή αρμόδια να κινεί διαδικασίες επί παραβάσει κατά των κρατών μελών, όταν θεωρεί ότι παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους, που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο.

Η Ε. Επιτροπή ελέγχει την εφαρμογή του δικαίου είτε αυτεπάγγελτα, είτε κατόπιν υποβολής καταγγελιών από τους ευρωπαϊούς πολίτες.

Η διαδικασία υποβολής καταγγελίας στην Ε. Επιτροπή κοινοποιείται στους πολίτες μέσω της ιστοσελίδας της Ε. Ένωσης, όπου αναρτάται και Έντυπο Καταγγελίας σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ε. Ένωσης.

Η μη τήρηση της νομοθεσίας καταλήγει στην παραπομπή του κράτους μέλους στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και στην επιβολή κυρώσεων, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 260 ΣΛΕΕ.

Η παρακολούθηση της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου από την Ε. Επιτροπή συνίσταται:

1) στον έλεγχο, εάν τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει και κοινοποιήσει στην Ε. Επιτροπή εθνικά μέτρα μεταφοράς της νομοθεσίας εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας,

2) στον έλεγχο της συμβατότητας των εθνικών μέτρων μεταφοράς με την κοινοτική νομοθεσία, και

3) στην έμπρακτη εφαρμογή, στη διασφάλιση δηλαδή της πραγματικής τήρησης των διατάξεων από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς και αρχές.

Η παρακολούθηση επομένως της εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου δεν συνίσταται απλώς στην αξιολόγηση της μεταφοράς με ποσοτικούς όρους, αλλά και στην αξιολόγηση της ποιότητας της μεταφοράς και των πρακτικών που ακολουθούνται κατά την εφαρμογή του δικαίου στην πράξη.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στην 27ης Έκθεση Εφαρμογής του Κοινοτικού Δικαίου που δημοσιεύθηκε το 2010, COM (2010) 538, παρατηρούμε τα ακόλουθα:

- Πολύ συχνά η προθεσμία της μεταφοράς των νομοθετικών πράξεων εκπνέει, προτού αρχίσει η διαδικασία θέσπισης των μέτρων μεταφοράς.

- Το 2009 οι αναφορές που κατατέθηκαν για μη εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου ήταν 173, από τις οποίες 52 αφορούσαν την αξιολόγηση των επιπτώσεων στ περιβάλλον, 50 τη προστασία της φύσης, 26 τη διάθεση των λυμάτων, 17 τη ποιότητα των υδάτων, 13 την ατμοσφαιρική ρύπανση και το θόρυβο και 6 τις βιομηχανικές εκπομπές.

Για την εφαρμογή του δικαίου της Ε. Ένωσης ο ΟΟΣΑ έχει εκτιμήσει ότι απαιτείται το 1% του κρατικού προϋπολογισμού κάθε κράτους μέλους. Σε όλα τα κράτη μέλη παρατηρείται κάποιο «έλλειμμα εφαρμογής».

Η δέσμη μέτρων που έχει λάβει η Ε. Ένωση για την εξασφάλιση της εφαρμογής του περιβαλλοντικού δικαίου περιλαμβάνει:

1) Ίδρυση, το 1992, του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Εφαρμογή και την Επιβολή του Δικαίου Περιβάλλοντος (Implementation and Enforcement Environment Law, IMPEL). Μέλη του είναι τα 27 κράτη μέλη της Ένωσης καθώς και η Κροατία, Τουρκία, Νορβηγία. Αποτελεί άτυπη μορφή συνεργασίας των δημοσίων διοικήσεων των κρατών μελών, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειρίας και πληροφοριών για την εφαρμογή του δικαίου περιβάλλοντος. Εθνικός συντονιστής είναι το ΥΠΕΚΑ.

3) Σύσταση 2001/331 «ελάχιστες απαιτήσεις για τις περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις», για τη δημιουργία environment Inspectorate. Με βάση αυτή τη Σύσταση ιδρύθηκε η ελληνική Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ), η οποία το 2010 αναβαθμίσθηκε σε Ειδική Γραμματεία.

4) Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία εκπόνησης και εφαρμογής του δικαίου με την Οδηγία 2003/4 για τη πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες για το περιβάλλον.

5) Ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών με την Οδηγία 2004/35 για τη περιβαλλοντική ευθύνη για τη πρόληψη και αποκατάσταση των ζημιών περιβάλλοντος, η οποία έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το ΠΔ 148/2009, ΦΕΚ 190/Α/29.9.2009

6) Ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος με την υιοθέτηση της Οδηγίας 2008/99 «για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω του ποινικού δικαίου», η οποία έπρεπε να έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη τον Δεκεμβρίου του 2010.

7) Καθιέρωση του κανόνα μη ενίσχυσης από τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς της Ε. Ένωσης έργων και δραστηριοτήτων που δεν σέβονται την περιβαλλοντική νομοθεσία

8) Δημιουργία από την Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ε. Επιτροπής, το 2005, πέντε task forces για την εφαρμογή του δικαίου

περιβάλλοντος που ασχολούνται με τους κατωτέρω τομείς προτεραιότητας οι οποίοι συγκεντρώνουν το 90% των καταγγελιών για το περιβάλλον: προστασία της φύσης, ατμοσφαιρική ρύπανση, απόβλητα, ύδατα, επιπτώσεις έργων στο περιβάλλον.

9) Υιοθέτηση του ενιαίου συστήματος πληροφοριών για το περιβάλλον που συνδέεται με το πρόγραμμα INSPIRE ώστε να καταργηθούν περιττές εκθέσεις και συγκεντρώσεις δεδομένων

10) Αποστολή από την Ε. Επιτροπή στα κράτη μέλη υποδείγματος «πίνακα αντιστοιχίας», μετά τη θέσπιση κάθε νέας οδηγίας. Οι πίνακες αντιστοιχίας, στους οποίους φαίνεται η αντιστοιχία μεταξύ των συγκεκριμένων διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας και των άρθρων της Οδηγίας που έχουν μεταφερθεί, αποτελούν σημαντική πηγή πληροφόρησης, συμβάλλουν στη διαφάνεια, την προσβασιμότητα και την καλύτερη κατανόηση και εφαρμογή της νομοθεσίας.

3.2. Το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

3.2.1. Εισαγωγή

Το δικαίωμα αναφοράς στο Ε. Κοινοβούλιο αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, και συνιστά σημαντικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Δίνει τη δυνατότητα στους πολίτες της Ε. Ένωσης, αλλά και σε κάθε φυσικό πρόσωπο που κατοικεί, ή νομικό πρόσωπο που έχει την καταστατική του έδρα σε κράτος μέλος, να απευθυνθούν εγγράφως στο Ε. Κοινοβούλιο, για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της Ε. Ένωσης.

Η αμεσότητα του δικαιώματος αυτού εξασφαλίζεται από το γεγονός ότι η υποβολή αναφοράς δεν επισύρει κανένα κόστος στον αναφέροντα και ότι μπορεί να υποβληθεί εξ αποστάσεως, μέσω διαδικτύου, με τηλεομοίτυπο, ή με το ταχυδρομείο.

Ο ρόλος της αναφοράς είναι διττός, δεδομένου ότι λειτουργεί:

- α) ως σύνδεσμος μεταξύ των πολιτών και των αντιπροσώπων τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση, των Ευρωβουλευτών και
- β) ως εγγύηση της δυνατότητας των πολιτών να επηρεάσουν τη λήψη πολιτικών αποφάσεων.

3.2.2. Το Δικαίωμα Αναφοράς στα πλαίσια άσκησης της ελεγκτικής αρμοδιότητας του Ε. Κοινοβουλίου

Το Ε. Κοινοβούλιο, παράλληλα με την άσκηση των νομοθετικών του αρμοδιοτήτων του, έχει ελεγκτική αρμοδιότητα έναντι των λοιπών ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων. Εκφράσεις της ελεγκτικής αρμοδιότητας του Ε. Κοινοβουλίου συνιστούν:

- η έγκριση, ή απόρριψη του προτεινόμενου διορισμού του προέδρου της Ε. Επιτροπής
- η έγκριση του σώματος των Επιτρόπων, καθώς και η δυνατότητα του Ε. Κοινοβουλίου να υποβάλλει πρόταση μομφής κατά της Ε. Επιτροπής
- η υποχρέωση της Ε. Επιτροπής να υποβάλλει τακτικές εκθέσεις στο Ε. Κοινοβούλιο, όπως π.χ. Η ετήσια έκθεση για τη λειτουργία των κοινοτήτων, ή για την εκτέλεση του προϋπολογισμού
- η παρουσίαση από τον Προεδρεύοντα του Συμβουλίου του προγράμματός του στην αρχή της θητείας του και του απολογισμού του, στη λήξη της.
- ο δημοσιονομικός έλεγχος
- η κατάθεση γραπτών και προφορικών ερωτήσεων των ευρωβουλευτών προς το Συμβούλιο και την Ε. Επιτροπή
- το δικαίωμα προσφυγής του Ε. Κοινοβουλίου ενώπιον του ΔΕΕ είτε για ακύρωση πράξης που εγκρίθηκε βάσει του κοινοτικού δικαίου, είτε κατά παραλείψεως της Ε. Επιτροπής ή του Συμβουλίου, για μη εκτέλεση των καθηκόντων τους.
- η διεξαγωγή ερευνών με τη σύσταση ad hoc εξεταστικών επιτροπών, όπως π.χ. η επιτροπή για την ασθένεια των τρελών αγελάδων, η οποία οδήγησε στη δημιουργία της ευρωπαϊκής κτηνιατρικής υπηρεσίας
- Η θεσμοθέτηση του δικαιώματος αναφοράς των ευρωπαϊκών πολιτών στο Ε. Κοινοβούλιο.

Η άσκησή του δικαιώματος αναφοράς θεσμοθετήθηκε το 1992, με το άρθρο 194 της ΣΕΚ και νυν άρθρο 227 ΣΛΕΕ, στο άρθρο 44 του χάρτη θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε. Ένωσης και συγκεκριμενοποιήθηκε στα άρθρα 191, 192 και 193 του Κανονισμού Λειτουργίας του Ε. Κοινοβουλίου.

3.2.3. Τρόπος άσκησης του δικαιώματος αναφοράς

Το δικαίωμα ασκείται ατομικά, ή από κοινού. Η διαδικασία άσκησης του δικαιώματος είναι απλή. Η αναφορά:

- συντάσσεται σε μία από τις επίσημες γλώσσες της Ε. Ένωσης,
- αποστέλλεται στον πρόεδρο του Ε. Κοινοβουλίου, με τηλεομοιότυπο, ταχυδρομικά, ή ηλεκτρονικά με τη συμπλήρωση ηλεκτρονικού εντύπου που υπάρχει στην ιστοσελίδα του Ε. Κοινοβουλίου,
- όπως κάθε έγγραφη αναφορά προς τις αρχές, πρέπει να είναι γραμμένη με σαφήνεια, να συνοδεύεται από περίληψη και να περιλαμβάνει τα στοιχεία του αναφέροντα, ή του πρώτου υπογράφοντος, σε περίπτωση συλλογικής αναφοράς (όνομα, εθνικότητα, διεύθυνση μόνιμης κατοικίας),
- συνοδεύεται, στο μέτρο του δυνατού, από έγγραφα που τεκμηριώνουν το περιεχόμενό της, τα οποία αποτελούν καθοριστικό στοιχείο για την στήριξή της.

Το όνομά του αναφέροντα και ο αριθμός της αναφοράς δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε. Ένωσης και είναι διαθέσιμα μέσω διαδικτύου. Επίσης ανακοινώνονται στη συνεδρίαση της Ολομέλειας του Ε. Κοινοβουλίου και αναγράφονται στα πρακτικά της Συνεδρίας.

Για να εξασφαλισθεί ο εμπιστευτικός χειρισμός της αναφοράς, στην περίπτωση που το επιθυμεί ο αναφέρων, ο Κανονισμός ΕΚ 45/2001 “σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών” προβλέπει την μη δημοσιοποίηση του ονόματος του αναφέροντα.

Για την ενίσχυση δε του δημοκρατικού ελέγχου, και την παροχή των προϋποθέσεων ουσιαστικής άσκησης του δικαιώματος, το άρθρο 15 ΣΛΕΕ προβλέπει ότι οι πολίτες έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα του Ε. Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Ε. Επιτροπής.

3.2.4. Περιεχόμενο της αναφοράς

Το αντικείμενο της αναφοράς πρέπει να εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Ε. Ένωσης, είτε ευρύτερα, να σχετίζεται με θέματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Δεν θα πρέπει όμως να αποτελεί ζήτημα κακοδιοίκησης από τα θεσμικά όργανα της Ε. Ένωσης, ή τους αποκεντρωμένους οργανισμούς της, καθ’ ότι αυτά εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Ευρωπαϊκού Διαμεσολαβητή.

Η αναφορά αποτελεί:

- Είτε ατομικό αίτημα ή παράπονο
- Είτε έκκληση για υιοθέτηση συγκεκριμένης θέσης σε ένα συγκεκριμένο ζήτημα.

Συνεπώς έχει διττό χαρακτήρα:

- είτε προσωπικής αποκατάστασης,
- είτε συμβολής /συμμετοχής στη διαμόρφωση θέσης, ή πολιτικής της Ε. Ένωσης.

3.2.5. Αποτελέσματα ασκήσης του δικαιώματος αναφοράς

Τις αναφορές χειρίζεται η Επιτροπή Αναφορών, που αποτελεί μία από τις 21 επιτροπές του του Ε. Κοινοβουλίου και επικουρείται από ειδική γραμματεία. Οι αναφορές εξετάζονται σε δημόσια συνεδρίαση, στην οποία μπορεί να συμμετέχει ο αναφέρων.

Οι ενέργειες στις οποίες μπορεί να καταλήξει είναι ακόλουθες:

- Να ζητήσει από την Ε. Επιτροπή διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης, για να ελέγξει αν εφαρμόζεται η σχετική Κοινοτική Νομοθεσία
- Να διαβιβάσει την Αναφορά σε άλλες Επιτροπές του Ε. Κοινοβουλίου για περαιτέρω ενέργειες (π.χ. για να ληφθεί υπόψη στις νομοθετικές δραστηριότητες)
- Να πραγματοποιήσει διερευνητική αποστολή.
- Για παράδειγμα, το 2006, οργάνωσε τέσσερις διερευνητικές αποστολές στη Μάλτα σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία των πτηνών και των οικοτόπων τους.
- Να συνεργασθεί με τις κεντρικές εθνικές αρχές ή την τοπική αυτοδιοίκηση στα κράτη μέλη.
- Να υποβάλλει έκθεση για ψήφιση στην Ολομέλεια του Ε. Κοινοβουλίου
- Να προβεί σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια, κατάλληλη για την επίλυση του προβλήματος.

3.2.6. Η συμβολή του δικαιώματος αναφοράς στην εφαρμογή της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας

Σύμφωνα με την 27^η Ετήσια Έκθεση της Ε. Επιτροπής για τον έλεγχο εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου κατά το 2009, που δημοσιεύθηκε το 2010, η προστασία του περιβάλλοντος κατέχει δεσπόζουσα θέση.

Η Έκθεση αναφέρεται στην σημαντική συμβολή των Αναφορών ως πηγή πληροφοριών για την ανίχνευση παραβάσεων του ευρωπαϊκού δικαίου.

Ο υψηλότερος αριθμός αναφορών αφορά το περιβάλλον. Οι περισσότερες αναφορές επισημαίνουν δυσκολίες σχετικά με την εφαρμογή της νομοθεσίας περιβάλλοντος.

Πρωταρχικός τομέας είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων έργων και ακολουθεί η προστασία της φύσης.

Η Ε. Επιτροπή εκτιμά ότι στον τομέα του περιβάλλοντος οι αναφορές καλύπτουν επιπλέον ένα κενό εξουσίας δεδομένου ότι η ίδια δεν διαθέτει αρμοδιότητα επιτόπιου ελέγχου στα κράτη μέλη για να εξακριβώσει την εφαρμογή του κοινοτικού περιβαλλοντικού δικαίου.

Το Ε. Κοινοβούλιο, θεωρεί ότι οι αναφορές συνιστούν εργαλείο για να εκτιμηθεί το αντίκτυπο των ευρωπαϊκών νόμων και πολιτικών στους πολίτες

Σύμφωνα με Έκθεση του Ε. Κοινοβουλίου για τις διαβουλεύσεις της Επιτροπής Αναφορών κατά το έτος 2006:

- Οι αναφορές επισημαίνουν κενά στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, αδυναμίες και δυσκολίες στη διαδικασία μεταφοράς και εφαρμογής της νομοθεσίας και προειδοποιούν τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για τυχόν παραβιάσεις, ή περιστατικά πλημμελούς εφαρμογής. Με τη διαδικασία αυτή το Ε. Κοινοβούλιο παρέχει ένα διαφανές πλαίσιο συζητήσεων, που αποτελεί προϋπόθεση για την ενίσχυση της δημόσιας λογοδοσίας.
- Το 1/3 περίπου των αναφορών που έλαβε η Επιτροπή Αναφορών το έτος 2005, οδήγησε σε διαδικασίες επί παραβάσει, τις οποίες κίνησε η Ε. Επιτροπή βάσει του άρθρου 226 ΣΕΚ (άρθρο 258 ΣΛΕΕ)
- Ο αριθμός των αναφορών κυμαίνεται μεταξύ 1000-1600 κατ' έτος. Υπολογίζεται ότι μεταξύ 1994 και 1999, 10 εκατομμύρια άνθρωποι υπέγραψαν 5944 αναφορές. Από αυτές το 1/3 χαρακτηρίζονται अपαράδεκτες, γεγονός που δείχνει την ανάγκη ενίσχυσης της ενημέρωσης των πολιτών για τις αρμοδιότητες της Ε. Ένωσης και των θεσμικών της οργάνων
- Από την Ελλάδα, το 2006, εστάλησαν 68 αναφορές κατατάσσοντας τη χώρα μας στην 5^η θέση μετά τις χώρες Γερμανία (274), Αγγλία (177), Ισπανία (127) και Γαλλία (68).

Αν ληφθεί υπόψη η αναλογία του αριθμού των αναφορών με το μέγεθος του πληθυσμού, η Ελλάδα κατατάσσεται στην πρώτη θέση. Από τις 68 Ελληνικές αναφορές που κατατέθηκαν το 2006, οι 48 συζητήθηκαν στην Επιτροπή Αναφορών.

4. Μηχανισμοί ελέγχου σε εθνικό επίπεδο

4.2 Γενικός μηχανισμός ελέγχου

Ο έλεγχος για την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων ασκείται από την Υπηρεσία που είναι αρμόδια για την ίδρυση, τη λειτουργία ή την πραγματοποίηση του έργου ή της δραστηριότητας, δηλαδή την αδειοδοτούσα αρχή. Βάσει των διατάξεων περί αποκέντρωσης οι περιβαλλοντικοί έλεγχοι έχουν περιέλθει κυρίως στις Περιφέρειες.

4.3 Ειδικοί μηχανισμοί ελέγχου

4.3.1. Τα Κλιμάκια Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος (ΚΕΠΠΕ), τα οποία συστάθηκαν με το Ν.1650/1986 (άρθ. 26). Τα ΚΕΠΠΕ υπάγονται ΥΠΕΚΑ και ελέγχουν την τήρηση περιβαλλοντικών όρων και γενικά την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Τα ΚΕΠΠΕ διενεργούν αυτοψίες, κάνουν συστάσεις, συντάσσουν σχετικές εκθέσεις και εισηγούνται κυρώσεις. Λειτουργούν σε συνεργασία με τους ΟΤΑ.

4.3.2. Το Σώμα Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης (ΣΕΕΔΔ), το οποίο συστάθηκε με το Ν. 2477/1997 (άρθ. 6 παρ. 1). Το ΣΕΕΔΔ υπάγεται στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και ελέγχει τις Υπηρεσίες του Δημοσίου, των ΟΤΑ και άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου.

Σκοπός του είναι η πάταξη της διαφθοράς, της αναποτελεσματικότητας και της κακοδιοίκησης. Η λειτουργία του είναι παράλληλη και ανεξάρτητη από την ΕΥΕΠ, με την οποία συνεργάζεται. Στο πλαίσιο του ΣΕΕΔΔ λειτουργεί Συντονιστικό Όργανο Επιθεώρησης και Ελέγχου για την παρακολούθηση και το συντονισμό της επιθεώρησης

και του ελέγχου όλων των Σωμάτων Επιθεώρησης και Ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης

4.3.3. Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ) στελεχώθηκε το 2004 και σήμερα απασχολεί 38 άτομα. Η δημιουργία της αποτέλεσε συμμόρφωση της χώρας μας προς την Κοινοτική **Σύσταση 2001/331 «Ελάχιστες απαιτήσεις για περιβαλλοντικές επιθεωρήσεις»**. Διενεργεί ελέγχους, εισηγείται επιβολή προστίμων και διατυπώνει προτάσεις θεσμικών μέτρων βελτίωσης των ελέγχων. Εδρεύει στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Από το 2004 έχει διενεργήσει 604 ελέγχους. Υπέβαλε εισήγηση για επιβολή προστίμου σε 306 υποθέσεις, συνολικού ύψους € 10.184.454.

Οι επιθεωρητές περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ εισηγούνται την επιβολή προστίμων:

- Στον τέως Νομάρχη για ποσό ως € 58.695
- Στον Γενικό γραμματέα της Περιφέρειας για ποσό από € 58.695 έως € 146.736
- Στον Υπουργό ΠΕΚΑ για ποσό άνω των € 146.736

Με το **Ν. 3818/2010** για την «προστασία δασών και δασικών εκτάσεων του Νομού Αττικής, σύσταση της Ειδικής Γραμματείας Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας και λοιπές διατάξεις» **συστήθηκε στο ΥΠΕΚΑ Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Ε.Γ.Ε.Π.Ε)**. Η Ε.Γ.Ε.Π.Ε έχει αρμοδιότητα την επίβλεψη, το συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής και ενεργειακής πολιτικής της χώρας σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, κεντρικό, περιφερειακό, και ΟΤΑ.

Σε θέματα περιβάλλοντος η Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης έχει ως βασικό σκοπό την εφαρμογή της νομοθεσίας για την Περιβαλλοντική Ευθύνη (Π.Δ. 148/2009) με σκοπό την πρόληψη και αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς, μέσω της συγκρότησης και ενός αυτοτελούς Συντονιστικού Γραφείου Αντιμετώπισης Περιβαλλοντικών Ζημιών που θα συντονίζεται με αντίστοιχα Γραφεία που θα συγκροτηθούν στις Περιφέρειες της χώρας.

Στην Ειδική Γραμματεία Επιθεώρησης Περιβάλλοντος και Ενέργειας υπάγονται οι υπηρεσίες:

1. Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (Ε.Υ.Ε.Π.)
2. Η Ειδική Υπηρεσία Κατεδαφίσεων
3. Το αυτοτελές Συντονιστικό Γραφείο για την Πρόληψη και Αποκατάσταση των Περιβαλλοντικών Ζημιών (ΣΥ.Γ.Α.ΠΕ.Ζ.)
4. Η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Ενέργειας (Ε.Υ.ΕΠ.ΕΝ)

4.3.4. Ο Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος θεσμοθετήθηκε ως ανεξάρτητη αρχή με την αναθέρηση του Συντάγματος το 2001 (άρθ. 103 παρ. 9 Συντ.).

Οι αρμοδιότητές του καθορίστηκαν με το Ν. 3094/2003. Αποτελεί εξωδικαστικό μηχανισμό ελέγχου που επιλύει προβλήματα μεταξύ πολιτών και δημόσιας διοίκησης και δημοσιοποιεί τα αποτελέσματα των ερευνών του, με σύνταξη ετήσιας έκθεσης. Διαμεσολαβεί μεταξύ των πολιτών και των Δημοσίων Υπηρεσιών, των ΟΤΑ, των άλλων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της κακοδικίας και την τήρηση της νομιμότητας. Η παράβαση των κανόνων του περιβαλλοντικού δικαίου εντάσσεται στο λεγόμενο «κύκλο ποιότητας ζωής», που αποτελεί ένα από τους πέντε κύκλους θεμάτων της αρμοδιότητάς του.

Πρόσβαση στις κυριότερες υποθέσεις του Συνηγόρου, μπορεί έχει κάθε ενδιαφερόμενος στην ιστοσελίδα του.

4.3.5. Η Βουλή των Ελλήνων με την άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου

4.3.6. Το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ), το ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο. Κατά την άσκηση του ρόλου του αντιμετωπίζει συχνά την αδράνεια, τον εμπειρισμό και τις υστερήσεις της ελληνικής διοίκησης, αλλά και τις αβλεψίες του νομοθέτη.

5. Εκκρεμείς υποθέσεις στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) για θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

5.1. Απόβλητα –Λύματα

- Οδηγία 1999/31 περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων, παράνομοι ΧΑΔΑ.

Η λειτουργία όλων των ΧΑΔΑ έπρεπε να είχε σταματήσει από το 1999, βάσει της Οδηγίας 1999/31 περί υγειονομικής ταφής αποβλήτων. Διαπιστώθηκε ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός ΧΑΔΑ (Υπόθεση **2001/2273**). Με απόφασή του στις 6.10.2005 το ΔΕΕ (C **502/03**), επέβαλε στην Ελλάδα το κλείσιμο και την αποκατάσταση όλων των ΧΑΔΑ. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα οι ελληνικές αρχές έχουν επικαιροποιήσει τους περιφερειακούς σχεδιασμούς διαχείρισης αποβλήτων, αποβλέποντας στο κλείσιμο των παράνομων ή ανεξέλεγκτων χωματερών έως το τέλος του 2008. Με προειδοποιητικές επιστολές στις 14 Απριλίου 2008 και στις 29 Οκτωβρίου 2010, η Ε. Επιτροπή κατέστησε σαφές στις ελληνικές αρχές ότι πρέπει να εφαρμοστεί η ανωτέρω απόφαση του ΔΕΕ, ενώ παράλληλα αμφισβήτησε τους αριθμούς που κατά καιρούς δημοσιοποιούνται από την Ελλάδα για τον αριθμό των εν λειτουργία παράνομων χωματερών, των ανενεργών, καθώς και αυτών που έχουν αποκατασταθεί. Το Δεκέμβριο του 2010 η ελληνική κυβέρνηση παρουσίασε σχέδιο δράσης για το κλείσιμο και την αποκατάσταση όλων των ΧΑΔΑ, οι οποίοι πρέπει να κλείσουν ως τον Ιούνιο του 2011 και να αποκατασταθούν έως τα μέσα του 2012. Η Επιτροπή επιβλέπει την πρόοδο.

- ΧΥΤΑ Φυλής, Κερατέας και Γραμματικού
Η Ε. Επιτροπή απηύθυνε στην Ελλάδα, στις 29 Οκτωβρίου του 2010, συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή σχετικά με την ακατάλληλη λειτουργία του ΧΥΤΑ στη Φυλή (Υπόθεση **2007/4534**). Ο ΧΥΤΑ παρέμενε ανοικτός παρ' ότι η Νομαρχία Δ. Αττικής είχε αρνηθεί να χορηγήσει άδεια λειτουργίας, διότι τα απόβλητα δεν καλύπτονται κατάλληλα στον χώρο υγειονομικής ταφής, ενώ παρατήρησε έλλειψη

ασφάλειας στον χώρο, όπως εύκολη πρόσβαση σε ανθρώπους και ζώα, απουσία δικτύου συλλογής ομβρίων υδάτων και κίνδυνος πυρκαϊών. Η εν λόγω άδεια τελικά εκδόθηκε ύστερα από νέα αυτοψία των αρμόδιων αρχών. Επιπλέον η Ε. Επιτροπή αποφάσισε να αναστείλει προσωρινά τη χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής της κατασκευής των ΧΥΤΑ Κερατέας, και Γραμματικού στην Αττική, διότι έκρινε αδικαιολόγητη την καθυστέρηση στην ολοκλήρωσή τους, Επίσης, σε ό,τι αφορά στο ΧΥΤΑ Φυλής, η Επιτροπή ανέστειλε προσωρινά τη χρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής εξαιτίας της παράβασης της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, όπως η ανεπαρκής προεπεξεργασία των απορριμμάτων και η έλλειψη αδειοδότησης.

- Οδηγία 91/689 για τη διάθεση των επικινδύνων αποβλήτων

Η Οδηγία 91/689 προβλέπει την υποβολή στην Ε. Επιτροπή λεπτομερών στοιχείων για τον τρόπο διάθεσης και ανάκτησης Επικινδύνων Αποβλήτων (Ε.Α.) Η Ελλάδα κοινοποίησε στην Ε. Επιτροπή πληροφορίες μόνο για ένα μικρό αριθμό σχετικών εγκαταστάσεων. Τα στοιχεία κρίθηκαν ελλιπή, δεδομένου ότι δεν δόθηκαν λεπτομέρειες για τις εγκαταστάσεις που χειρίζονται το 60% των Ε.Α. Επιπλέον κρίθηκαν ως ανεπαρκείς τόσο ο Εθνικός Σχεδιασμός Ε.Α. (υπόθεση), όσο και ο τρόπος αντιμετώπισης 600.000 τόνων Ε.Α. που θάβονται προσωρινά στις Βιομηχανικές Περιοχές (Υπόθεση **2003/2187**). Τα κριτήρια χωροθέτησης των χώρων και των εγκαταστάσεων διάθεσης Ε.Α. έκρινε το ΔΕΕ ότι δεν είναι αρκούντως σαφή, ώστε η αρμόδια αρχή να διαπιστώσει αν ένας χώρος ή μια εγκατάσταση λειτουργεί εντός του πλαισίου διαχείρισης που προβλέπει το εθνικό σχέδιο διαχείρισης. Κατά το ΔΕΕ η Ελλάδα δεν μπόρεσε να αποδείξει ότι διαθέτει τις απαραίτητες πληροφορίες για να εφαρμόσει πρόσφορες μεθόδους διαχείρισης αποβλήτων. Η Ε. Επιτροπή υποστήριξε ότι η διαχείριση αποβλήτων στην Ελλάδα γίνεται κυρίως με τη μέθοδο της «προσωρινής» αποθήκευσης, η οποία, στην πράξη, καθίσταται μόνιμη, λόγω της ανανέωσης των αδειών αποθήκευσης. Σύμφωνα με το ΔΕΕ η Ελλάδα δεν αμφισβητεί ότι, ελλείπει ενιαίου και κατάλληλου δικτύου

εγκαταστάσεων διάθεσης, τα Ε.Α. συσσωρεύονται στους χώρους παραγωγής, όπου αποθηκεύονται επί μακρόν. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το εθνικό σχέδιο διαχείρισης, 600.000 τόνοι Ε.Α. αποθηκεύονται, εν αναμονή της επεξεργασίας τους, σε χώρους που θεωρούνται, καταρχήν, μολυσμένοι. Κατά το ΔΕΕ η επί μακρόν συνέχιση μιας τέτοιας κατάστασης συνεπάγεται σημαντική υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Για τους ανωτέρω λόγους τον Σεπτέμβριο του 2009, η Ελλάδα καταδικάστηκε (**C- 286/2008**) για σωρευτική παράβαση των διατάξεων των Οδηγιών 75/442, 91/689, 99/31 και 2006/12.

- Οδηγία 91/271 σχετικά με την επεξεργασία των αστικών λυμάτων

Σχετικά με την Οδηγία 91/271 για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, η Ε. Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση τον Απρίλιο 2006 προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 228 της ΣΕΚ (νυν 260 ΣΛΕΕ) -μη συμμόρφωση με την απόφαση του ΔΕΕ σχετικά με την **Υπόθεση C-119/02-** για τις καθυστερήσεις των έργων στο Θριάσιο Πεδίο, καθότι το σύστημα συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων στο Θριάσιο Πεδίο κρίθηκε ακατάλληλο. Η Ε. Επιτροπή απηύθυνε τον Ιανουάριο 2009 αιτιολογημένη γνώμη προς στην Ελληνική Κυβέρνηση (υπόθεση **1999/4336**).

5.2.Ατμόσφαιρα

- Οδηγία 2008/50/ΕΚ για την ποιότητα ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη

Η Ε.Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση αιτιολογημένη γνώμη στις 28/6/2010 λόγω υπέρβασης των οριακών τιμών των λεπτών σωματιδίων στον ατμοσφαιρικό αέρα (PM10) (υπόθεση **2008/2192**).

5.3.Βιομηχανία

- Οδηγία 96/61/ΕΚ για την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης

Η Οδηγία 96/61/ΕΚ ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με την έκδοση του Ν.30120/20002, της ΚΥΑ υπ' αριθ. 15393/2002 και της ΚΥΑ υπ' αριθ. 25535/2002. Στις 29/10/2009, η Ε.Επιτροπή αποφάσισε να προσφύγει κατα της Ελληνικής Κυβέρνησης στο ΔΕΕ, λόγω μη συμμόρφωσης στις επιταγές της Οδηγίας σχετικά με την έκδοση νέων αδειών ή την επανεξέταση των ισχυουσών αδειών των βιομηχανικών εγκαταστάσεων έως και την 30η Οκτωβρίου 2007 (υπόθεση **2008/2069**). Σε προηγούμενο στάδιο, η Ε.Επιτροπή είχε αποστείλει στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 6/5/2008 και αιτιολογημένη γνώμη στις 27/11/2008. Οι εγκαταστάσεις, στη χώρα μας, που υπάγονται στις διατάξεις της Οδηγίας 96/61 ανέρχονται σε περίπου 330. Με απόφασή του ΔΕΕ (**C-534/09**, 2.12.2010) έκρινε ότι δεν έχει λάβει η Ελλάδα τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα για την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων της Οδηγίας 96/61/Εκ, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την Οδηγία 2008/1.

5.4.Βιοποικιλότητα

- Οδηγία 92/43/ΕΟΚ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ ενσωματώθηκε στο ελληνικό δίκαιο με την ΚΥΑ 33318/3028/11-12-98 (ΦΕΚ 1289/Β/28-12-98). Η Ε.Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή στις 5/6/2008 και αιτιολογημένη γνώμη στις 29/10/2009, λόγω χάραξης του τμήματος **Τσακώνας - Πύργου της Ολυμπίας** οδού στην προστατευόμενη περιοχή της λίμνης Καϊάφα, στην Ηλεία (υπόθεση **2007/4951**).

- Η Ε.Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία προειδοποιητική επιστολή στις 8/10/2009 και συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή στις 1/10/2010 λόγω χωροθέτησης Αιολικού Πάρκου σε δύο προστατευόμενες περιοχές ΦΥΣΗ 2000 της **Λακωνία**, χωρίς να διασφαλιστεί επαρκώς η προστασία τους (υπόθεση **2006/4976**).

- Η Ε.Επιτροπή απέστειλε στις 25/6/2009 προειδοποιητική επιστολή στην Ελληνική κυβέρνηση (υπόθεση 2007/2384) λόγω ρύπανσης και

υποβάθμισης της λίμνης Κορώνειας. Η Ελληνική κυβέρνηση δεν εφάρμοσε τα νομικά μέτρα και το απαραίτητο πλαίσιο περιβαλλοντικής διαχείρισης για την προστασία της περιοχής. Τον Ιανουάριο του 2011 η Ε. Επιτροπή αποφάσισε την παραπομπή της Ελλάδας στο ΔΕΕ για την παραβίαση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας στον υδροβιότοπο της Κορώνειας.

- Οδηγία 79/409/ΕΟΚ για τη διατήρηση των άγριων πτηνών

Η ενσωμάτωση της Οδηγίας για τα άγρια πτηνά έγινε με την ΚΥΑ 414985/29.11.1985 (ΦΕΚ Β', 757/18.12.1985).

-Στις 4/4/06 η Ε.Επιτροπή απηύθυνε στην Ελληνική Κυβέρνηση προειδοποιητική επιστολή (υπόθεση **2006/2132**) καθώς μελέτες αποκάλυψαν ότι η Ελλάδα δεν μετέφερε ορθά στο εσωτερικό δίκαιο την Οδηγία για τα πτηνά. Οι ελληνικές αρχές, στη συνέχεια, εξέδωσαν νέα νομοθεσία σχετικά με το κυνήγι, αλλά παρέλειψαν να εκδώσουν νομοθεσία για τις υπόλοιπες σχετικές διατάξεις. Στις 27/6/2007 εστάλη αιτιολογημένη γνώμη, αλλά καθώς οι ελληνικές αρχές δεν απάντησαν, η Ε.Επιτροπή αποφάσισε στις 31/1/2008 να παραπέμψει την υπόθεση στο ΔΕΕ για τη μη πλήρη ή/και ορθή ενσωμάτωση των άρθρων 3(1) και (2), 4(1), 5 και 8(1)) της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ για τα άγρια πτηνά. Το ΔΕΕ στις 15/1/2009 καταδίκασε την Ελληνική Δημοκρατία (Υπόθεση **C-259/08**). Στις 9/10/2009 εστάλη προειδοποιητική επιστολή 'αρθρου 260 ΣΛΕΕ).

- Η Ε.Επιτροπή έκρινε ανεπαρκές το θεσμικό καθεστώς προστασίας των οριζόμενων Ζωνών Ειδικής Προστασίας, βάσει της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ και ειδικά του άρθρου 4, παρ.1, 2, 4. Έτσι, απηύθυνε στις 13/12/2005 αιτιολογημένη γνώμη (υπόθεση **2004/2311**) προς την Ελληνική Κυβέρνηση. Στη συνέχεια, στις 21/3/2007, η υπόθεση παραπέμφθηκε στο ΔΕΕ, το οποίο εξέδωσε στις 11/12/2008 καταδικαστική απόφαση (Υπόθεση **C-293/07**) για την προαναφερόμενη παράβαση. Στις 22/3/2010 εστάλη προειδοποιητική επιστολή 'αρθρου 260 ΣΛΕΕ).

- Η Ε.Επιτροπή απηύθυνε αιτιολογημένη γνώμη στην Ελληνική Κυβέρνηση στις 17/12/2002 (υπόθεση **1998/2345**) επειδή παρέλειψε να

ορίσει επαρκείς Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) για τα είδη που καλύπτονται από την Οδηγία για τα άγρια πτηνά (79/409/ΕΟΚ) και κατόπιν παρέπεμψε την υπόθεση στο ΔΕΕ στις 30/3/2004. Το ΔΕΕ καταδίκασε την Ελλάδα στις 25 Οκτωβρίου 2007 (Υπόθεση C-334/04) λόγω της προναφερόμενης παράβασης. Στη συνέχεια, η Ε.Επιτροπή απηύθυνε στις 16.10.2008 στην Ελλάδα προειδοποιητική επιστολή, βάσει του άρθρου 228 της συνθήκης ΕΚ, λόγω μη συμμόρφωσης με την προηγούμενη απόφαση του ΔΕΕ, και συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή στις 22/3/2010.

5.5.Ενέργεια

- Οδηγία 2005/32/ΕΚ «για θέσπιση πλαισίου για τον καθορισμό απαιτήσεων οικολογικού σχεδιασμού όσον αφορά τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια και για τροποποίηση της Οδηγίας 92/42/ΕΟΚ και των οδηγιών 96/57/ΕΚ και 2000/55/ΕΚ»

Στις 10 Αυγούστου 2007 παρήλθε άπρακτη η προθεσμία ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2005/32/ΕΚ για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια. Η Ε. Επιτροπή απηύθυνε στις 28/2/2008 αιτιολογημένη γνώμη προς στην Ελληνική Κυβέρνηση (υπόθεση 2007/0987) και, τελικά, η Ε.Επιτροπή προσέφυγε, στις 13/5/2009, στο ΔΕΕ κατά της Ελλάδας για παράλειψη εμπρόθεσμης μεταφοράς της Οδηγίας αυτής στο εθνικό δίκαιο (Υπόθεση C-169/09).

6. Αποτύπωση αδυναμιών και προτάσεις

1) Η διαδικασία επί παραβάσει που προβλέπεται στα άρθρα 258 και 260 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρα 226 και 228 ΣΕΚ) παρουσιάζει δύο βασικά προβλήματα:

✓ Τη διάρκειά της, που έχει εκτιμηθεί ότι ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 54 μήνες, από τη στιγμή της καταχώρισης της καταγγελίας μέχρι τη παραπομπή στο ΔΕΕ,

✓ Την περιορισμένη χρήση του άρθρου 260 από την Ε. Επιτροπή.

Το Ε. Κοινοβούλιο εκτιμά ότι η χρήση του άρθρου 260 πρέπει να είναι πολύ πιο εκτεταμένη και η διάρκεια της διαδικασίας πρέπει να μειωθεί. Σύμφωνα με τον εσωτερικό της κανονισμό, η Ε. Επιτροπή συγκαλεί 4 συνεδριάσεις ετησίως για να λάβει αποφάσεις σχετικά με τις διαδικασίες επί παραβάσει. Στο πλαίσιο αυτό, όλες οι αποφάσεις, από την επίσημη Προειδοποιητική Επιστολή που αποσκοπεί στην απόκτηση πληροφοριών από το κράτος μέλος έως την απόφαση για προσφυγή στο ΔΕΕ, λαμβάνονται από το σώμα των Επιτρόπων.

Για παράδειγμα για την χωματερή στον Κουρουπητό στην Κρήτη, χρειάστηκαν 13 χρόνια για να κλείσει ο κύκλος της διαδικασίας επί παραβάσει με την επιβολή χρηματικής ποινής το 2000! Το σύνολο της χρηματικής ποινής ανήλθε σε € 4.700.000.

2) Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των Εθνικών Κοινοβουλίων και του Ε. Κοινοβουλίου για πλέον αποτελεσματικό έλεγχο κρίνεται αναγκαία.

3) Η Ε. Επιτροπή να ενισχύσει την συνδρομή της στα κράτη μέλη για τη μεταφορά και εφαρμογή ιδιαίτερα περίπλοκων οδηγιών, με κατευθυντήριες γραμμές και ερμηνευτικά κείμενα.

4) Πρέπει να συντομευθεί η προθεσμία του ενός έτους, που έχει ορίσει η Ε. Επιτροπή με τη σχετική Ανακοίνωσή της, μεταξύ της καταχώρισης μιας καταγγελίας και της αποστολής επίσημης Προειδοποιητικής Επιστολής, ή της απόφασης να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο.

5) Πρέπει να οριστούν τα διαδικαστικά δικαιώματα των πολιτών που ασκούν το δικαίωμα αναφοράς στο Ε. Κοινοβούλιο με τρόπο παρόμοιο με τα δικαιώματα των πολιτών που ασκούν το δικαίωμα καταγγελίας στην Ε. Επιτροπή. Τα δικαιώματα των τελευταίων ορίζονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2002) 141 «σχέσεις με τον καταγγέλλοντα».

6) Πρέπει να αυξηθεί η διαφάνεια με τους ακόλουθους τρόπους:

α) Δημοσίευση συνοπτικών πληροφοριών για όλα τα στάδια της διαδικασίας επί παραβάσει

β) Παροχή ανοικτής πρόσβασης στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων την οποία τηρεί η Ε. Επιτροπή και η οποία περιλαμβάνει τις κοινοποιήσεις μέτρων ενσωμάτωσης και τους πίνακες αντιστοιχίας

7) Με Ερωτήσεις που απευθύνουν προς την Ε. Επιτροπή Ευρωβουλευτές (Satu Hassi, Κρίτων Αρσένης, Ιανουάριος 2011), ζητούν την υιοθέτηση νέου θεσμικού πλαισίου διασφάλισης αποτελεσματικών επιθεωρήσεων σε ολόκληρη την Ε. Ένωση, με ενιαίους όρους. Επίσης ζητούν τη θέσπιση συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης ώστε να επεμβαίνει η Ε. Επιτροπή πριν διαπραχθεί παραβίαση της ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, όταν υπάρχει σοβαρή πιθανότητα να διαπραχθεί η παράβαση.

8) Ειδικότερα σε εθνικό επίπεδο απαιτείται:

- Εύχρηστη κωδικοποίηση της νομοθεσίας περιβάλλοντος.
- Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης.
- Σχεδιασμός των εργασιών περιβαλλοντικής επιθεώρησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- Δημιουργία βάσης δεδομένων για την καταγραφή και την επεξεργασία στοιχείων για τους περιβαλλοντικούς ελέγχους.
- Ανάπτυξη μηχανισμού καταγραφής των αδειοδοτημένων ή μη έργων και δραστηριοτήτων.

Τέλος ο σεβασμός και η εφαρμογή των πολιτικών της Ε. Ένωσης αποτελεί το ελάχιστο δείγμα αξιοπιστίας της ως θεσμού προς τους ευρωπαίους πολίτες.

Z. ΠΗΓΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

1. Ιστοσελίδες

- **Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.** Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζονται οι πολιτικές του Υπουργείου, καθώς και κείμενα σχεδίων νόμων για δημόσια διαβούλευση: www.ypeka.gr
- **Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης.** Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζονται πληροφορίες για την κατάσταση του περιβάλλοντος στην Ελλάδα και η ετήσια έκθεση κατάστασης του περιβάλλοντος 2008: www.ekpaa.gr
- **Εθνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας Εργασίας.** Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζεται η Ελληνική και Ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία, με εύχρηστο τρόπο: www.elinyae.gr/el/index.jsp
- **Συνήγορος του πολίτη, ανεξάρτητη Αρχή.** Στην ιστοσελίδα του αναρτάται η ετήσια έκθεση πεπραγμένων, που περιλαμβάνει τον τομέα ποιότητα ζωής: www.synigoros.gr
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή,** με έδρα τις Βρυξέλλες. Στην ιστοσελίδα της παρουσιάζει την ευρωπαϊκή περιβαλλοντική πολιτική και όλη την ευρωπαϊκή περιβαλλοντική νομοθεσία στην Ελληνική γλώσσα: www.europa.eu
- **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,** με έδρα το Στρασβούργο. Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζονται τα σχέδια ευρωπαϊκής νομοθεσίας, οι τροπολογίες που προτείνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και τα σχετικά Ψηφίσματα που υιοθετεί η ολομέλεια: www.europarl.europa.eu
- **Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ),** με έδρα το Λουξεμβούργο. Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζεται περίληψη των αποφάσεων του ΔΕΕ που αναφέρονται, μεταξύ άλλων στην εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας: www.curia.europa.eu
- **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:** www.consilium.europa.eu
- **Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (European Environmental Agency),** με έδρα την Κοπενχάγη: www.eea.europa.eu

- **Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης:**
www.oecd.org

- **Διεθνής Σύμβαση της Βασιλείας για τα απόβλητα:**www.basel.int

- **Ευρωπαϊκό Γραφείο Περιβάλλοντος (European Environmental Bureau)**, με έδρα τις Βρυξέλλες. Αποτελεί ευρωπαϊκή οργάνωση για το περιβάλλον με μέλη εθνικές περιβαλλοντικές οργανώσεις :www.eeb.org

- **Birdlife International:** Αποτελεί Διεθνή οργάνωση με σκοπό την προστασία των πουλιών και των βιοτόπων τους. Στην ιστοσελίδα του παρουσιάζονται πληροφορίες για τους ευρωπαϊκούς βιοτόπους:
www.birdlife.org

- **Εθνικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων (ΕΚΒΥ).** Αποτελεί παράρτημα του Μουσείου Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, με έδρα την Θεσσαλονίκη. Λειτουργεί ως σύμβουλος της πολιτείας σε θέματα βιοποικιλότητας και διαχείρισης βιοτόπων και ειδών. Στην ιστοσελίδα του δίδονται πληροφορίες για την βιώσιμη διαχείριση της φύσης:www.ekby.gr

[- Δελτία Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης](#)

Το ημερήσιο Δελτίο Τιμών, καθημερινά στις 14:00, δίνει πληροφορίες για την κατάσταση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στην Αττική και τα Οινόφυτα Βοιωτίας, από το δίκτυο των σταθμών του Υ.Π.Ε.Κ.Α. Επίσης γίνεται ενημέρωση του κοινού, σε περίπτωση υπερβάσεων των ορίων Συναγερμού και Ενημέρωσης, για τις τιμές του Όζοντος.

[- Εθνικό Δίκτυο Πληροφοριών Περιβάλλοντος \(e-ΠΕΡ : Ηλεκτρονικό Περιβάλλον\)](#)

Ένα πληροφοριακό σύστημα για την καταγραφή, διαχείριση, διάθεση και γεωγραφική απεικόνιση στοιχείων για το περιβάλλον. Καλύπτει θεματικά αντικείμενα όπως: Ατμόσφαιρα, Νερά, Ακουστικό Περιβάλλον - Θόρυβος, Εξωτερικές Καύσεις και Αυτοκίνητο, Φύση, Βιομηχανία, Εγκαταστάσεις Οδηγίας Seveso, Διαχείριση Αποβλήτων, Έργα και Δραστηριότητες, Χωροταξία, βασική Περιβαλλοντική Νομοθεσία κ.α. Περιλαμβάνει επίσης τον μηχανισμό πληροφόρησης για την Συνθήκη του Aarhus και τον κόμβο για την επικοινωνία των εθνικών φορέων του δικτύου EIONET του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος.

- [Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα για την Ενέργεια](#)
Σκοπός του Εθνικού Πληροφοριακού Συστήματος για την Ενέργεια (Ε.Π.Σ.Ε.) του ΥΠΕΚΑ, είναι η ανάπτυξη υποδομής για τη δημιουργία υπηρεσιών Παροχής Ενεργειακών Πληροφοριών στο κοινό καθώς και η δημιουργία ενός υπολογιστικού εργαλείου για την υποστήριξη λήψης αποφάσεων σε θέματα Ενεργειακής Πολιτικής και Σχεδιασμού.

- [Gedoata.gov.gr – Δημόσια Δεδομένα, Ανοικτά Δεδομένα](#) Το geodata.gov.gr είναι μια καινοτόμα πρωτοβουλία για την ελεύθερη διάθεση γεωχωρικών δεδομένων της Δημόσιας Διοίκησης. Η υπηρεσία προσφέρει στους χρήστες τη δυνατότητα αναζήτησης και μεταφόρτωσης στατιστικής και γεωχωρικής πληροφορίας, καθώς και διαδραστικούς χάρτες για την απεικόνιση πληροφορίας, όπως προστατευόμενες περιοχές, διοικητικά όρια, δημόσια κτήρια και εγκαταστάσεις, κλπ. Η υπηρεσία ενημερώνεται διαρκώς με νέα γεωχωρικά δεδομένα και υπηρεσίες από όλες τις δημόσιες αρχές, ενώ προσφέρει τη δυνατότητα στους πολίτες να μοιραστούν τη γεωχωρική πληροφορία με άλλους και να ζητήσουν το άνοιγμα επιπλέον γεωχωρικών δεδομένων.

- [Natura 2000 Map Viewer- Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#) Η γεωγραφική απεικόνιση του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου περιοχών Natura 2000. Με την εφαρμογή αυτή μπορεί κανείς να εντοπίσει τις περιοχές Natura 2000 στο χάρτη, να τις αναζητήσει καταχωρώντας ένα τοπωνύμιο, να αναζητήσει συγκεκριμένα είδη χλωρίδας και πανίδας και να συλλέξει πληροφορίες για τις περιοχές αυτές.

- [Eye on Earth - Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος](#)
Το Eye on Earth είναι μια αμφίδρομη επικοινωνιακή πλατφόρμα για το περιβάλλον που συνδυάζει τις επιστημονικές πληροφορίες με τις διαπιστώσεις και τις παρατηρήσεις εκατομμυρίων ανθρώπων. Μπορείτε να δείτε την ποιότητα του αέρα και των υδάτων κολύμβησης στα περισσότερα μέρη της Ευρώπης καθώς και να παρέχετε τις δικές σας διαπιστώσεις.

- [Σύστημα Πληροφοριών για την Βιοποικιλότητα στην Ευρώπη \(Biodiversity Information System for Europe - BISE\)](#)
Ένα ενιαίο σημείο εισόδου για δεδομένα και πληροφορίες σχετικά με τη βιοποικιλότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το BISE θα συγκεντρώνει

στοιχεία σχετικά με τη βιοποικιλότητα και τις υπηρεσίες οικοσυστημάτων, θα τα συνδέει με τις σχετικές πολιτικές και τα περιβαλλοντικά κέντρα δεδομένων μαζί με εκτιμήσεις και συμπεράσματα ερευνών από διάφορες πηγές.

- [Γεωπύλη INSPIRE](#) Στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Υποδομή για τη Χωρική Πληροφορία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (INSPIRE), η γεωπύλη INSPIRE παρέχει τη δυνατότητα αναζήτησης χωρικών συνόλων δεδομένων και χωρικών υπηρεσιών δεδομένων και ανάλογα με τους περιορισμούς πρόσβασης που υφίστανται, την θέαση και τηλεφόρτωση χωρικών συνόλων δεδομένων των κρατών μελών της Ε.Ε. Η Οδηγία INSPIRE στοχεύει στο να καταστήσει διαθέσιμη την σχετική, εναρμονισμένη και ποιοτική γεωγραφική πληροφορία προκειμένου να υποστηρίξει τη διαμόρφωση, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση πολιτικών και δραστηριοτήτων με άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στο περιβάλλον.

2. Βιβλία

Παπαγιάννης Γ. 2011, *Η Δασική Ιδιοκτησία*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
Γιαννακούρου Γ. 2011, *Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Μαριά Ε.Α. 2010, *Δασική νομοθεσία*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη.

Καλλία Α. - Σαμαρά Κ. 2007, *Ατμοσφαιρική ρύπανση και κλιματική αλλαγή*, εκδόσεις Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Καράκωστας Ι. 2007, *Περιβάλλον και Δίκαιο*, εκδόσεις Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Γιαννακούρου Γ., Κρεμλής Γ., Σιούτη Γλ. 2007, *Η εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου Περιβάλλοντος στην Ελλάδα*, εκδόσεις Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Σιούτη Γλ. 2007, *Δίκαιο Περιβάλλοντος*, εκδόσεις Α. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή.

Τάχος Α. 2007, *Βασικές διατάξεις προστασίας του περιβάλλοντος*, εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.

Γκιζάρη Α. 2003, *Οι νέοι μηχανισμοί περιβαλλοντικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη.

3. Άρθρα

Καλλία Α., 2011, *Η εξέλιξη της ευρωπαϊκής νομοθεσίας προστασίας περιβάλλοντος και αειφόρου ανάπτυξης*, «Περιβάλλον και Δίκαιο», τεύχος 1, υπό έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη.

Παπαδήμας Α., 2010, *Η Συνθήκη της Λισαβόνας*, «Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου», τεύχος 3, Νομική Βιβλιοθήκη.

Καλλία Α., 2009, *Το Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο Διαχείρισης Αποβλήτων και η εφαρμογή του στην Ελλάδα*. «Περιβάλλον και Δίκαιο», τεύχος 4, Νομική Βιβλιοθήκη.

Καλλία Α., 2009, *Το Ευρωπαϊκό Νομικό Πλαίσιο Ανακύκλωσης Αποβλήτων: η εφαρμογή του στην Ελλάδα*, «ΕΝΩΠΙΟΝ», τεύχος 53, Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης.

Πρεβεδούρου Ε., 2009, *Η Προστασία του Περιβάλλοντος στο πλαίσιο της Νέας Ευρωπαϊκής Συνθήκης*, Ελληνική Επιθεώρηση Ευρωπαϊκού Δικαίου, τεύχος 3, ΚΔΕΟΔ, Θεσσαλονίκη.

Καλλία Α., 2008, *Εθνικός Χωροταξικός Σχεδιασμός για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας*, “Θεωρία και Πράξη Διοικητικού Δικαίου” τεύχος 10-11, Νομική Βιβλιοθήκη

Καλλία Α., 2008, *Το νομικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διαχείριση των αποβλήτων-Η Ελλάδα ενώπιον του ΔΕΚ*, «ΕΝΩΠΙΟΝ», τεύχος 43, Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης.

Καλλία Α., 2008, *Εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος*, «ΕΝΩΠΙΟΝ», τεύχος 47, Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης.

Καρισιάδης Γ., Δρ. Ν., 2008, *Η Οδηγία-Πλαίσιο για τα ύδατα. διαχείριση διασυνοριακών υδάτων*, «Νόμος και Φύση», www.nomosphysis.org.gr

Καλλία Α., 2007, *Νομικό Πλαίσιο Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων. Η Εφαρμογή της Οδηγίας Πλαίσιο 2000/60*, «Περιβάλλον και Δίκαιο», τεύχος 4, Νομική Βιβλιοθήκη.

Καλλία Α., 2007, *Η άσκηση του δικαιώματος αναφοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η συμβολή του στη προστασία του περιβάλλοντος*, «Περιβάλλον και Δίκαιο», τεύχος 4, Νομική Βιβλιοθήκη.

Μενουδάκος Κ. 2007, *Τα δικαστήρια ως ελεγκτικός μηχανισμός για την εφαρμογή του περιβαλλοντικού δικαίου*, «Νόμος και Φύση», www.nomosphysis.org.gr